

**ERITYISNUOREN PERHEIDEN JA SEURAKUNNAN
TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSIA RIPPIKOULUINTEGRAATIOSTA**

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

Syksy 2019

Johanna Isaksson

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen
Visamäki

Tekijä Johanna Isaksson **Vuosi** 2019

Työn nimi Erityisnuoren perheiden ja seurakunnan työntekijöiden
kokemuksia rippikouluintegraatiosta

Työn ohjaaja Paula Hakala

TIIVISTELMÄ

Rippikoulun toteuttamissuunnitelma -Suuri ihme 2017 antaa mahdollisuuden Evankelis-luterilaisten seurakuntien toteuttaa integraatorippikouluja. Erityisnuoren integroiminen normaaliin ryhmään on ajankohtaista myös tämän päivän koulumaailmassa ja näin seurakunnat vastaavat ajan haasteisiin.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa vanhempien toiveita erityisopijoiden rippikoulusta. Lisäksi tarkoituksena oli kartoittaa mitä haasteita integraatorippikoulu tuo seurakunnan työntekijöille, verrattuna tavalliseen rippikouluun. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa Vantaan seurakunnille integraatorippikoulun suunnittelun ja toteutuksen tueksi. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Vantaan seurakuntayhtymä.

Opinnäytetyö on lähtökohdaltaan yhteiskuntatieteellinen rippikoulututkimus. Tutkimusotteena oli laadullinen tutkimus. Opinnäytetyö toteutettiin yksilöteemahaastatteluina. Tutkimukseen haastateltiin kolmea erityisnuoren perhettä sekä neljää seurakunnan työntekijää eri ammattiryhmistä. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä.

Tutkimuksen tulosten mukaan rippikoulu on koko perheen yhteinen asia. Oikeanlaisen tuen ja riittävien resurssien avulla erityisnuori on mahdollista integroida tavalliseen rippikouluryhmään. Seurakunnan työntekijät arvioivat tarvitsevänsä erityispedagogista osaamista rippikoulukokonaisuuksien toteuttamiseen.

Avainsanat Seurakunta, rippikoulu, integraatio, erilainen oppija

Sivut 79 sivua, joista liitteitä 3 sivua

Development and management of social and health care

Visamäki

Author	Johanna Isaksson	Year 2019
Subject	The experiences of families of youth with special needs and parish workers in the subject of integration to church confirmation camps	
Supervisors	Paula Hakala	

ABSTRACT

Great Miracle 2017, the confirmation training executive plan, gives the Evangelical Lutheran Church of Finland a possibility to arrange integrated confirmation training groups. Integrating adolescents with special needs to normal groups is already typical in schools. So the congregations are following the same policy.

The goal of this thesis is to explore the parents' wishes about the confirmation training of their special needs children. It will also clarify what kind of challenges the integrated confirmation training brings to the employees compared to a normal confirmation training group. The thesis brings information for planning and carrying out the confirmation training in Vantaa. The mandator of the thesis is the union of parishes of Vantaa.

This thesis is based on social sciences methodology. The survey was qualitative research and was conducted by interviewing three families. The interviews were made with three families with special needs adolescents and four congregation employees with different professional skills. The research material was analyzed by qualitative content analysis.

The results of the study shows that the confirmation training is a project for the whole family. With the right support and adequate resources, it is possible to integrate special needs adolescents to normal confirmation training groups. However, congregation employees think that they need special pedagogical skills for carrying out these integrated groups.

Keywords Parish, confirmation training, integration, special need adolescents

Pages 79 pages including appendices 3 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
3	RIPPIKOULU	5
3.1	Rippikoulu kaikille	5
3.2	Rippikoulun teologinen tavoite.....	8
3.3	Rippikoulun pedagoginen tavoite	8
4	ERITYISEN TUEN NUORI SEURAKUNNAN JÄSENEÄ	12
4.1	Seurakunta ja kirkko osana nuoren kasvua.....	12
4.2	Erilaiset oppijat rippikoulussa	13
4.2.1	Oppimisen laaja-alaiset vaikeudet	13
4.2.2	Neuropsykiatriset häiriöt.....	14
4.2.3	Käytöksen haasteet	16
4.2.4	Kehitysvammaisuus	17
4.3	Integraatiorippikoulu	21
5	RIPPIKOULUN TULEVAISUUSNÄKYMÄT KIRKOSSA.....	26
5.1	Rippikoulun kehittäminen	26
5.2	Kirkon työn johtaminen.....	27
6	TUTKIMUSOTTEENA LAADULLINEN TUTKIMUS	30
6.1	Aineistonkeruu menetelmänä teemahaastattelu.....	30
6.2	Tutkimuksen kulku	31
6.3	Aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysi	33
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	38
7.1	Perheiden näkökulmia rippikoulusta	38
7.1.1	Toive nuoren rippikoulusta	38
7.1.2	Toimiva rippikoulu	40
7.1.3	Tärkeintä rippikoulussa	40
7.1.4	Etukäteistieto nuoren rippikoulusta.....	42
7.2	Nuoren tuen tarve rippikoulussa	43
7.2.1	Nuoren tuen tarpeen muodot rippikoulussa	43
7.2.2	Perheen tuen tarve.....	47
7.3	Työntekijöiden näkökulmia rippikoulusta.....	49
7.3.1	Kokemuksia integraatiorippikoulun järjestämisestä seurakunnissa	49
7.3.2	Kokemukset rippikoulun käytännön järjestelyistä	51
7.3.3	Rippikouluintegraation kehittämis ehdotukset	53
7.3.4	Käytännön hyvät toimintatavat ja osaaminen	55
7.3.5	Rippikouluintegraation arviointi.....	56
8	POHDINTA.....	58

8.1 Tutkimuksen keskeiset tulokset	58
8.1.1 Nuoren hyvä rippikoulukokemus	58
8.1.2 Työntekijöiden kokemuksia integraation mahdollisuuksista	60
8.2 Tutkimusmenetelmän arviointi	61
9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	63
10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS	65
11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET	66
LÄHTEET	69
LIITTEET	
Liite 1 Teemahaastattelun runko	
Liite 2 Haastattelupyyntö kirje	
Liite 3 Sisällönanalyysi esimerkki luokittelusta	

1 JOHDANTO

Suomessa evankelis-luterilaisen kirkon rippikoulun käy vuosittain yhteensä noin 52 000. Vantaalaisista 15-vuotta täyttäneistä nuorista noin 1700 nuorta käy rippikoulun vuosittain. (Vantaan riparit.) Euroopan tasolla, missään muussa maassa ei rippikouluun osallistuminen ole yhtä suosittua kuin Suomessa. Ruotsissa rippikoulun käy esimerkiksi vain noin joka kolmas nuori. Norjan kirkko on lähimpänä Suomea osallistujamäärissä. (Suomessa rippikouluun osallistuu suurin osa ikäluokasta 2017.)

Rippikoulu on evankelis-luterilaisen kirkon ja sen seurakuntien järjestämää kasteopetusta. Rippikouluun kutsutaan saman vuoden aikana 15-vuotta täyttäneet nuoret. Rippikoulun voi käydä myös myöhemmin elämän aikana. Rippikoulu on puoli vuotta kestävä prosessi ja sen voi suorittaa seurakunnissa eri tavoin. Rippikoulu päättyy konfirmaatiojuhlaan.

Yle uutisten julkaisun (2017) mukaan melkein kaikki vammaiset käyvät rippikoulun. Suomessa suurin osa kehitysvammaisista osallistuu rippikouluun ja heitä on vuosittain satoja. Kehitysvammaiset osallistuvat yleisimmin pienryhmäopetukseen, kun lievemmin kehitysvammaiset voivat osallistua tavallisten nuorten kanssa integraatorippikouluun, tällöin vammaiset ja vammattomat käyvät samaa rippikoulua. Rippikoulu tarkoittaa kehitysvammaiselle nuorelle siirtymää kohti aikuisuutta. (Saraste 2019.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa vanhempien toiveita erityisopijoiden rippikoulusta. Aineisto kerättiin käyttämällä teemahaastattelu menetelmää. Tutkimuksessa haastateltiin erityisen tuen rippikoululaisen nuoren perheitä, heidän asiantuntijuutensa lähtökohdista. Lisäksi haastateltiin seurakuntien työntekijöitä eri ammattiryhmistä pääkaupunkiseudun alueelta. Näin ollen tutkimukseen saatiin näkökulma kahdesta eri suunnasta.

Opinnäytetyö on lähtökohdaltaan yhteiskuntatieteellinen rippikoulututkimus. Tutkimusotteena on laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on saada tutkittavasta ilmiöstä ymmärrys sekä tuottaa tietoa ymmärryksen ja päätöksenteon tueksi. (Kananen 2014, 20). Opinnäytetyön tulokset antavat suuntaviivoja Vantaan seurakuntien integraatorippikoulujen organisoinnille tulevaisuudessa paikallisseurakunnissa.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska Vantaan seurakunnissa tarvitaan rippikoulujen toteuttamistavan muutosten vuoksi uutta tietoa ja näkökulmia. Vantaan seurakuntien strategiasta ja sen visiosta nousee esiin yhteisenä linjauksena, että rippikoulua kehitetään jatkuvasti kirkon uuden

rippikoulusuunnitelman mukaisesti. (Vantaan seurakuntien strategia 2020, 9).

Rippikoulusuunnitelma -Suuri ihme 2017 antaa mahdollisuuden seurakuntien toteuttaa integraatorippikouluja. Tavoitteena on, että nuori rippikouluprosessin aikana kiinnittyy seurakuntayhteyteen ja yhteisöön tasavertaisena muiden nuorten joukossa. Lisäksi uusi voimaan tullut rippikoulun toteuttamissuunnitelma Suuri ihme 2017 haastaa seurakuntia miettimään rippikoulua vastaamaan yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin. (Suuri ihme.)

Tutkimuksessa korostuu työelämälähtöisyys, sitä toteutetaan yhteistyössä Vantaan seurakuntien työntekijöistä kootun rippikoulutyön asiantuntijatyöryhmän kanssa. Opinnäytetyön tulosten perusteella Vantaan seurakuntien rippikoulutyön asiantuntijatyöryhmä saa tukea päätöksilleen ja lisätietoa, miten tulevaisuudessa integraatorippikoulu tulee suunnitella ja toteuttaa onnistuneesti vantaalaisille nuorille. Tutkimuskohde on Vantaan seurakuntien integraatorippikoulun kehittäminen.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa vanhempien toiveita erityisopijoiden rippikoulusta. Lisäksi tarkoituksena on kartoittaa mitä haasteita integraatorippikoulu tuo seurakunnan työntekijöille, verrattuna tavalliseen rippikouluun. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Vantaan seurakunnille integraatorippikoulun suunnittelun ja toteutuksen tueksi.

Opinnäytetyön tuloksista hyötyvät Vantaan seurakunnat. Tutkimuksen tulokset auttavat seurakuntia suunnitellessaan ja toteuttaessaan rippikoulu-toimintojaan. Lisäksi integraation lisääntyminen seurakunnissa tuo kustannustehokkuutta. Myös erityisnuori ja hänen perheensä hyötyvät tutkimuksen tuloksista rippikoulujen muuttuessa asiakaslähtöisemmiksi. Näin jokaiselle rippikouluun tulijalle voidaan suunnitella hänen lähtökohdistaan onnistunut rippikoulukokemus.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

-Miten rippikouluintegraatio toteutetaan onnistuneesti Vantaan seurakunnissa tulevaisuudessa?

-Millaista osaamista seurakuntien työntekijät tarvitsevat integraatorippikoulun toteuttamiseen?

Vantaan seurakunnissa järjestetään integraatorippikouluja erilaisin toteuttamistavoin. Tällä hetkellä seurakunnissa erityisen tuen nuoret sijoitetaan pääosin päivärippikouluun. Hyvin usein kehitysvammaisen nuori pärjää normaalissa rippikoululeiriryhmässä, kun hänen tuen tarve määritellään yhteistyössä nuoren, hänen huoltajansa ja mahdollisesti koulun kanssa. Nuori voi tarvita esimerkiksi erilaisia apuvälineitä. Rippikoulu voidaan räätälöidä nuorelle sopivaksi esimerkiksi sen kesto voi olla lyhennetty. Nuorelle on hyvä laatia myös yhteistyössä henkilökohtainen opetus-suunnitelma. (Yhteiset rippikoulut Vantaalla).

Vantaan seurakunnissa tehtiin vuonna 2017 päätös, että kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville nuorille ei järjestetä enää omaa leirimuotoista rippikoulua. Aikaisempina vuosina Vantaan seurakunnissa oli omat ryhmät molemmille erityisryhmille.

Kesällä 2018 kehitysvammaisille järjestettiin päivärippikoulu, yhteistyössä Vantaan kaupungin, kesäajan päivätoiminnan yhteydessä. Näihin rippikouluihin hakeudutaan erityisin perusteluin ja kullekin nuorelle laaditaan yhteistyössä henkilökohtainen opetussuunnitelma rippikoulua varten (Yhteiset rippikoulut Vantaalla.) Seurakuntien tehtävänä on jatkossa integroida erityistä tukea tarvitsevat erilaiset oppijat ja lievästi kehitysvammaiset nuoret paikallisseurakuntien eli oman seurakunnan rippikouluun. Näin

toteutetaan seurakunnissakin, koulun perusopetuksen linjauksia integraation mahdollisuuksista.

Vantaan seurakunnista muodostettiin vuonna 2017 moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä. Työryhmään valittiin jokaisesta Vantaan seitsemästä seurakunnasta edustaja sekä lisäksi seurakuntayhtymän kehitysvamma-työn diakoni sekä kasvatusasiain sihteeri, joka koordinoi Vantaan seurakuntien kasvatustyötä. Työryhmä perustettiin seurakuntien kirkkoherrojen toimeksiannosta. Työryhmän tehtävänä on miettiä ratkaisuja, kuinka vantaalaisten nuorten integraatiorippikoulu järjestetään laadukkaasti ja tuloksellisesti. Työryhmä kokoontuu noin joka toinen kuukausi ja jatkaa toimintaansa edelleen. Tämän opinnäytetyön tekijä toimii työryhmässä paikallis-seurakunnan edustajana.

3 RIPPIKOULU

Rippikoulun on esitetty olevan evankelis-luterilaisen kirkon lippulaiva ja menestystuote. Rippikoulu tavoittaa nuoria suuremmalla prosentilla kuin kirkkoon kuulutaan. (Kalliokoski 2017.) Rippikouluja järjestetään vuosittain noin 2250 ja rippikouluista yli 90% kuuluu leirijakso (Suomen Evankelis-luterilainen kirkko, tiesitkö?).

Seurakuntien tekemä työ tavoittaa parhaiten rippikoululaiset. Vuonna 2015 rippikoulun kävi 15-vuotiaista 84% eli noin 47 800 nuorta. (Ketola ym. 2016, 134.) Vuonna 2016 rippikoulun suosio kasvoi niin, että 85,9% 50 032 nuorta kävi sen. Rippikoulun suosio on Kirkko ja kaupunki -lehden artikkelin mukaan 2010-luvun hienoisen laskun jälkeen kääntynyt nousuun 2016 vuonna. Vuonna 2017 rippikoulun kävi 48 734 ja valtakunnallinen tavoitettavuus oli 84,3%. (Juusela 2017.)

Tuoreen kirkkohallituksen, kasvatus ja perheasioiden osaston uutisen mukaan 2018 ennakkotilastojen mukaan rippikouluun osallistui 77,3% koko 15-vuotta täyttäneiden ikäluokasta. Kirkkoon kuuluvista 15-vuotiaista rippikouluun osallistui 90,6%. Kirkon tilastouudistuksen myötä vasta kahden viime vuoden ajan prosentti on ilmoitettu 15-vuotiaiden ikäluokkaan suhteutettuna. Näin olleen luvut osoittavat laskusuuntaan. Syitä tähän arvioidaan olevan kirkosta eroaminen, uskontokriittisyys ja maahanmuutto. (Villi 1/ 2019.)

Vasabladet lehden artikkelissa (2017) todetaan, että suomalaiset nuoret osallistuvat konfirmaatioon ahkerimmin Euroopassa. Samassa artikkelissa nostetaan esiin, että missään muussa Euroopan maassa, rippikoulu ei ole yhtä suosittu ja osallistumisprosentti ei ole niin korkea kuin Suomessa. Esimerkiksi Ruotsissa osallistuu vain joka kolmas nuori konfirmaation ja Norjassa noin kaksi kolmesta. Näissä maissa suurin osa osallistujista on tyttöjä, kun taas Suomessa rippikoulu on yhtä suosittua poikien ja tyttöjen keskuudessa. (Sandvik 2017.) Vielä 1970-luvulla Ruotsissa rippikouluun osallistui sama määrä nuoria kuin Suomessa, mutta tällä hetkellä suosio on laskenut naapurimaassa noin 28% nuorista. (Eestilä 2019.)

3.1 Rippikoulu kaikille

Rippikoulu on kirkkojärjestyksessä- ja laissa määritelty seurakunnan tehtäväksi järjestää. Kirkkojärjestyksen 3 luvussa 3§ todetaan, ”*että Seurakunnan tulee pitää rippikoulua, jossa nuoria perehdytetään kirkon yhteiseen uskoon ja ohjataan elämään seurakunnan yhteydessä. Rippikoulua johtaa pappi tai lehtori. Opettajina toimivat heidän lisäksi kanttorit, nuorisotyönohjaajat ja muut seurakunnan viranhaltijat siten kuin seurakunnan rippikoulun ohjesäännössä määrätään.* Lisäksi 5§ sanotaan, että

Konfirmaatioon voivat osallistua ne, jotka rippikoulun perusteella siihen oikeutetaan. Konfirmaatiossa tunnustaudutaan kirkon uskoon ja saadaan oikeus käydä itsenäisesti ehtoollisella. Konfirmaation toimittaa pappi tai lehtori.” (Kirkkojärjestys Finlex.)

Kirkkolain 4 luvussa ja 1§ sanotaan, ”toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä.” (Kirkkolaki Finlex.)

Rippikoulun toiminta-ajatus on vahvistaa nuorten uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan ja varustaa heitä elämään kristittyinä. Toiminta-ajatuksen vahvistaa-verbillä liitytään luterilaiseen kasteteologiaan. Rippikoulun tehtävä on vahvistaa nuoria ja heidän suhdettaan Jumalaan. Lisäksi rippikoulun tehtävänä on auttaa nuorta elämään uskon todellisuutta, josta hän on kasteessa tullut tai voi tulla osalliseksi. (Suuri Ihme 2017, 15.)

Nuorille rippikoulu antaa välineitä elää kristittyinä. Rippikoulu varustaa nuoria seuraavilla tavoilla:

- hengellisen elämän hoitamiseen
- sakramenttien kasteen ja ehtoollisen ymmärtämiseen
- raamatun lukemiseen ja tuntemiseen
- kutsuu nuoria seurakuntaan
- eettiseen pohdintaan elämässä

Piispainkokous hyväksyi voimassa olevan rippikoulun toteuttamissuunnitelman Suuri ihme, vuonna 2017. Siinä korostuu paitsi nuorten osallisuus rippikouluprosessissa, mutta myös nuoren perheiden ottamista mukaan rippikouluprosessiin nuoren rippikoulumatalla. (Suuri ihme 2017, 28). Rippikouluprosessin aikana perheen läsnäolo ja kohtaaminen on ensiarvoisen tärkeä asia. Nuoren lähipiirin saadessa hyvä kokemus rippikoulusta ja seurakunnasta, se voi olla merkittävä asia tulevaisuudessa kirkon jäsenyyteen ja suhtautumiseen evankelis-luterilaiseen kirkkoon.

Rippikoulu on kestoltaan noin puolen vuoden pituinen ja sisällöltään 80 tunnin mittainen prosessi (Suuri Ihme 2017, 57). Rippikoulu voidaan toteuttaa monella tapaa seurakunnassa. Yleisin tapa on leirimuotoinen rippikoulu, joka kestää noin viikon. Vaihtoehtoisesti rippikoulun voi käydä myös päivärippikouluna, jossa yöt vietetään kotona. Lisäksi on iltarippikoulu, jossa tapaaminen on noin kerran viikossa iltaisin seurakunnan tiloissa.

Nuoren vanhemmilla on omia muistikuvia rippikouluajastaan ja se herättää mietteitä paitsi, vanhemmuudestaan, suhteesta omaan rippikouluikäiseen lapseensa sekä omasta suhteesta kirkkoon ja uskoon. Rippikoulu on

nuorelle itsenäistymisen paikka ja toisaalta irtautumisen kohta kotipiiristä. Perheiden huomioiminen ja kohtaaminen ovat tärkeitä kohtia kirkon työssä. Olennaista on huomioida nuorten yksilölliset tarpeet ja heidän itsenäistymisensä tarpeet, suhteessa perheisiinsä. (Suuri Ihme 2017, 28.)

Vuonna 2017 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan nuoret ovat tyytyväisiä rippikouluun. Evankelisluterilaisen kirkon tiedotearkiston julkaisemassa artikkelissa rippikoulutyön asiantuntija Jari Pulkkinen toteaa, että rippikoulun suosio osana nuorisokulttuuria on säilynyt jatkuvan kehittämisen ansiosta. Rippikoulu tavoittaa vuosittain ison osan maamme nuorista, kirkkoon kuuluvista nuorista rippikouluun osallistui 92% ikäluokasta ja vuonna 2017 rippikouluun osallistui vajaa 49 000. Kyselytutkimukseen rippikoulusta vastasi noin 700 ja arvosanaksi muodostui 8,6. Tutkimuksen tuloksissa nuoret kokivat rippikoulun myönteiseksi ja turvalliseksi. (Pulkkinen 2018.)

Muutoksen maailman tilanteessa, niin paikallisesti, yhteiskunnallisesti kuin globaalisti viimeisen kymmenen aikana heijastuvat osaltaan uskontoihin ja erilaisiin elämänkatsomuksiin. Rippikoulussa opetellaan uskonnon lukutaitoa sekä saadaan valmiuksia kohdata ateismin ja uskonnottomuuden haasteet. Nuori oppii kirkon uskon ja opin kautta kohtaamaan eri tavalla ajattelevia ja uskovia ihmisiä. (Suuri Ihme 2017, 15.)

Pruuki (2016) tuo esiin Diakoniatyölehden 2/16 artikkelissa, että rippikoulu voi olla nuorelle toinen mahdollisuus. Joka viides lapsi tai nuori kokee olevansa yksinäinen. Tutkimusten mukaan erityisesti rippikouluikäisten poikien 15-16 vuotiaiden osallisuuden kokemukset kasvavat edellisiin ikävuosiin verrattuna. Perusteena on arvioitu olevan rippikoulun merkitys. Laadukas rippikoulu voi olla korjaava kokemus tai uuden tilanteen alku elämälle. Rippikoulu voi olla merkittävä tekijä syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Hyvin usein erityinen oppija kokee haasteita elämässään sosiaalisen suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä. Yhteisön rakentaminen ja tasavertaisena toimijana oleminen vaatii ponnisteluja. Rippikoulun antama yhteisö voi auttaa nuorta voimaantumaa ja löytämään itselleen paikan, jossa voi toimia tasavertaisena ihmisenä. Rippikoulun tehtävä on kasvattaa nuorta löytämään omat voimavarat.

Professori Falvey (2005, 46) Californian yliopistosta korostaa teoksessaan erityisoppijoiden ystävyuden kehityksen merkityksen tärkeyttä. Hän jakaa merkitykset neljään osaan. Ensimmäiseksi hänen mukaansa yksinäisyyden tunne vähenee. Toiseksi nuoren tunne-elämän- ja sosiaalisen elämän taidot kehittyvät. Kolmanneksi nuoren itsetunto kasvaa, kun he saavat kokemuksen olla arvostettuja yhteisön jäseniä. Viimeiseksi hän toteaa, että nuorille tulee kehittää sellaisia tukipalveluja, joiden kautta he voivat kokea olevansa yhteisön jäseninä.

3.2 Rippikoulun teologinen tavoite

Rippikoulun teologinen peruste nousee raamatusta Jeesuksen meille antamasta kaste- ja lähetyskäskystä. Matteuksen evankeliumista löytyy 28 luku: *”Minulle on kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa.”* (Raamattu Matt 28.) Kaste on sakramentti eli pyhä toimitus, jossa Jumala toimii. Kasteessa tullaan osalliseksi Jumalan armosta, tullaan Kristuksen opetuslapsiksi ja seurakunnan jäseneksi. Rippikoulu on kasteen muistamista ja palaamista siihen lahjaan, jonka nuori on kasteessa saanut tai voi saada. (Suuri Ihme 2017, 12 ja Pruuki 2010, 47.)

Rippikoulu on Jumalan sanan opetusta ja julistusta. Rippikoulu viittaa opetukseen, mutta uskoa sydämen luottamuksena ei voi saada aikaan opettamalla, vaan usko on Jumalan työtä. Opetuksessa käytetään oppimisyhteisölogisia keinoja, jolloin sen avulla autetaan ymmärtämään uskon sisällön ymmärtämistä ja tuntemista. Rippikouluun kuuluu myös Jumalan sanan julistamista, mikä tarkoittaa, että Jumala herättää ja vahvistaa uskoa. Jumalan sana välittyy raamatun kautta kuin julistuksessa inhimillisen kielen avulla ja julistuksessa saarnaaja tulkitsee ihmisille heidän elämäntilanteensa huomioiden. (Pruuki 2010, 47-48.)

Rippikoulu päättyy konfirmaatio juhlaan, joka tarkoittaa pyhää toimitusta. Siinä nuori tunnustaa uskonsa, seurakunta siunaa ja rukoilee hänen puolestaan. Konfirmaatio tarkoittaa kastetun vahvistamista ja rippikoulu on kokonaisuudessaan konfirmoivaa toimintaa, kun se muistuttaa kasteen armosta, vahvistaa Jumalan rakkautta uskon, sakramenttien, Jumalanpalveluksen rukouksen ja opetuksen kautta. (Pruuki 2010, 50.) Konfirmaatio antaa kirkon jäsenilleen oikeuden toimia kummin tehtävässä, osallistua ehtoolliselle itsenäisesti sekä asettua ehdokkaaksi seurakuntavaaleissa. Sen sijaan kirkollisen avioliiton vihkimisen oikeuteen vaaditaan rippikoulu, mutta ei konfirmaatiota. (Konfirmaatio tapahtuu jumalanpalveluksessa.)

3.3 Rippikoulun pedagoginen tavoite

Rippikoulun tehtävä on opettaa kristillistä uskoa kahdella tavalla. Toisaalta kirkon yhteistä uskoa ja toisaalta ihmisen henkilökohtaista uskoa ja luottamusta Jumalaan. Pedagogiikalla voidaan havainnollistaa ja tehdä ymmärrettäväksi kirkon uskoa, eli mihin kristityt yhdessä uskovat. Kun taas henkilökohtaisen uskon syntyminen on korkeimman kädessä. Rippikoulussa opetus tapahtuu kristinuskon kokonaisuuden lähtökohdista, johon hahmottuu oppi, etiikka ja rukous. Oppi antaa vastauksen, mitä hyvää Jumala on tehnyt ihmiselle, etiikka kertoo hyvän elämän edellytyksistä ja Jumalan tahdon mukaisesti elämisestä ja rukous antaa puolestaan vastauksen,

mistä saa lähimmäisen rakkauden toteuttamiseen voimaa. (Jolkkonen 2004, 19.)

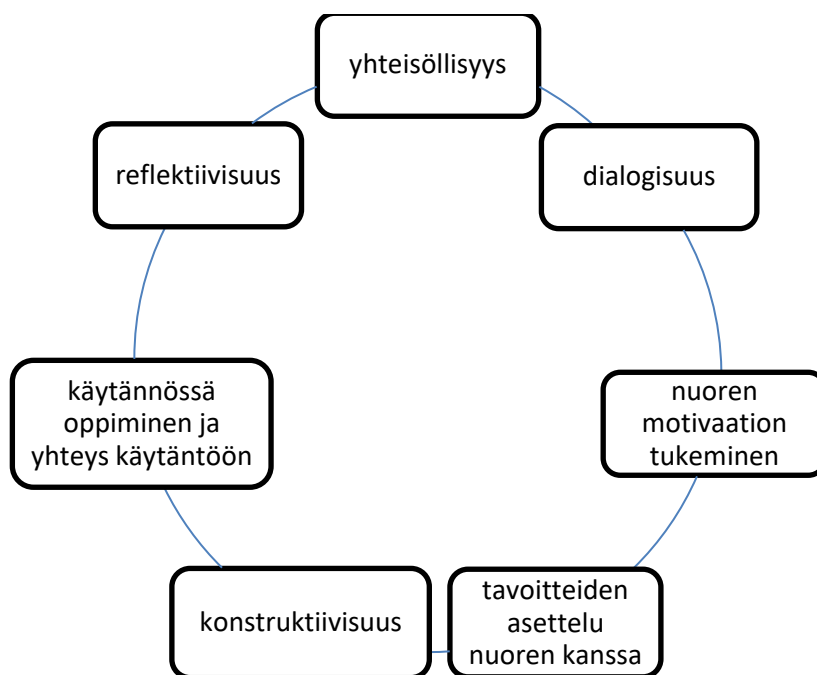
Rippikouluopetus toteutetaan Suuri ihme rippikoulusuunnitelman 2017 mukaisesti. Sen rinnalla on seurakunnan laatima rippikoulun paikallisuunnitelma, joka asettaa rippikouluopetuksen tavoitteet ja pedagogiset perusteet, jotka on nostettu rippikoulusuunnitelmasta. Rippikoulun paikallisuunnitelma on paikallisen seurakunnan katsaus toimintakäytäntöihin, joita seurakunnan rippikoulutyö noudattaa. (Rippikoulun paikallisuunnitelma 2018.) Erityisryhmien rippikoulut kuuluvat samaan rippikoulusuunnitelmaan ja ne tulee toteuttaa nuorten tarpeet huomioiden.

Rippikoulussa ei sitouduta yhteen tiettyyn oppimiskäsitykseen. Siellä käytetään konstruktivistista, kokemuksellisen oppimisen, sosiaalisen oppimisen sekä kontekstuaalisen oppimisen teoriaa. (Pruuki 2010, 56.) Konstruktivisessa oppimisteoriassa korostuu ihmisen aktiivisuus rakentaessaan ja laajentaessaan omaa tietovarantoaan. Oppiminen on jatkumo, yksilön asettaessa tavoitteita oppimiselle sekä muokkaa toiminnan ja ajattelun malleja. Konstruktivismi voidaan jakaa kahteen malliin, ensimmäinen on yksilön tiedon muodostukseen ja tiedollisiin rakenteisiin ja toinen on oppimisen vuorovaikutuksellista ja yhteistoiminnallisesta puolesta. Yksilökonstruktivisen suuntautumisen teoreetikko on ollut psykologi Jean Piaget. Piagetin (1896-1980) mukaan yksilön oppiminen alkaa tiedollisten ongelmien ja ristiriitojen käynnistämänä, kun oppija huomaa oman tietorakenteen soveltumattomuuden tai riittämättömyyden. Tämän seurauksena alkaa uuden tietorakenteen etsiminen ja soveltaminen. Rippikouluopettajan tehtävä on konstruktivismiin pohjalta olla oppimisen ohjaaja ja tukija sekä oman asiantuntijuuden välittäjä. Lähtökohtana oppimisteorian mukaan oppimisen laatu ja tehokkuus riippuu oppilaan kyvystä käsitellä omaa tietoa ja oppimisprosessiaan. Tästä käytetään nimitystä metakognitio. Opettajan tehtävä on auttaa metakognitiivisten taitojen harjaantumisessa ja oppimisympäristön suunnittelu aktivoivaksi. (Pruuki 2010, 62-65.)

Kokemuksellisen oppimisen malli on Kolbin (1939-) kehittämä, jota voi käyttää rippikoulussa käsiteltäessä teemoja, joiden sisällöstä nuorilla on jo ennakkoon kokemusta. Keskeinen rooli annetaan tässä mallissa opiskelevan kokemuksille ja elämyksille. Opiskelu tapahtuu neljän syklin kautta, se lähtee käyntiin opiskelijan kokemuksista. Siitä seuraa kokemusten reflektointi havainnointi. Seuraavaksi opiskelija käsitteellistää kokemukset ja opittua asiaa kokeillaan käytännössä. Lopuksi opiskelija reflektoi ja havainnoi käytännön kokemusta. (Pruuki 2010, 60-61.)

Sosiaalisen oppimisen teoriasta käytetään myös termiä mallioppiminen. Teoriassa tarkastellaan oppimista ympäristössä vaikuttavien mallien ja esimerkkien kautta. Albert Bandura (1925-) mukaan oppimisessa keskeistä on yksilön ja yhteisön vuorovaikutteisuus. Yksilö tarkastelee toisen ihmisen tai ryhmän toimimista ja käyttäytymistä, jonka jälkeen hän rakentaa siitä sisäisen mallin itselleen, jota hän sitten jäljittelee. Sijaisvahvistaminen

tarkoittaa yksilön valmiutta seurata mallia, eli miten mallin käyttäytymistä palkitaan tai rangaistaan. Rippikoulussa nuoret jäljittelevät vapaaehtoisten isosten käyttäytymistä, joka tukee teorian oivalluksia. Toisesta näkökulmasta teoriaa tarkastelee Etienne Wenger (1952-). Hänen näkökulmansa on yhteisössä toimiminen ja oppiminen. Toimiminen yhteisössä voi olla positiivista antaen nuorelle yhteisöllisyyden kokemuksen tai negatiivista tarjoten ristiriitoja ja kärsimystä. Yhteisöön kuulumisen ei välttämättä tarkoita samaa mieltä olemista tai samojen arvojen jakamista. Rippikoulussa oppiminen tapahtuu yhteisöllisyyden kautta, jolloin Wengerin teoria sopii rippikouluun oppimisyhteisönä. (Pruuki 2010, 59.)

Kuvio 1. Hyvän rippikouluopetuksen kriteerit (mukaillen Pruuki 2010).

Pruuki (2010, 67-68.) esittelee hyvän rippikouluopetuksen kriteerit kuvion 1. kautta. Nuoren osallistuessaan rippikouluopetukseen hänet tulee nähdä aktiivisena subjektina, kuvassa on tiivistetysti hyvän osallistamista opetuksen ehtoja. Rippikoulun opettajien ja vapaaehtoisten isosten tehtävä on rakentaa yhteisö, johon nuoren on helppo kiinnittyä ja joka antaa nuorelle malleja kristittynä kasvamisesta. Opetuksen tavoitteena on luoda yhteinen dialoginen keskustelu, jossa nuori rakentaa ymmärrystä kristillisestä uskosta ja elämästä sekä harjoittelee uskon soveltamista omaan elämäänsä. Oppiminen rippikoulussa edellyttää nuoren motivaatiota ja aktiivisuuden tukemista. Opettajan tehtävä on olla rinnalla kulkija ja tukia mutta oppimisen tavoite on nuoren omaehtoinen työskentely. Nuoren tulisi saada osallistua tavoitteiden asetteluun, tällöin rippikouluopetuksen viralliset tavoitteet ja opettajan sekä nuoren asettamat tavoitteet pääsevät vuoropuheluun. Konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen tapahtuu vanhan kokemuksen pohjalta. Opettajan tehtävä on tukea nuorta

aikaisemman opitun ja uuden yhdistämistä. On tärkeää, että nuoret saavat kokea ja pohtia todellisen elämän tilanteista esiin tulevia kysymyksiä ja peilata opiskeltavia asioita käytännön elämän näkökulmasta. Siksi on tärkeää, että opetus tapahtuu myös autenttisissa tilanteissa. Reflektion kautta nuori jäsentää omaa oppimisprosessiaan.

Rippikoulusuunnitelma Suuri ihme 2017, korostaa perheen huomioimisen ja mukaan ottamisen tärkeyden onnistuneen rippikoulumatkan rakentamiseen. Rippikoululaisen perheitä on erilaisia ja heitä tulee kunnioittaa. Ohjaajan tärkeä tehtävä on suhtautua kunkin rippikouluun tulevaan perheeseen hienotunteisesti. Rippikoulun ohjaajan on hyvä tutustua perheeseen, josta nuori tulee osaksi yhteisöä. Sen vuoksi erilaiset rippikoululaisen vanhemmille järjestettävät vanhempainillat, teemapäivät tai vanhempainvartit ovat arvokkaita kohtaamisen paikkoja. Vanhempainvartit ovat henkilökohtaisia tapaamisia nuoren kotona tai yleisissä seurakunnan tiloissa. Näistä saadut positiiviset kokemukset auttavat ymmärtämään perhettä ja nuorta. Erityisesti perheet, joiden nuorella on erityisiä haasteita, rippikouluajalla voi olla suuri merkitys koko perheelle. (Broman 2006).

4 ERITYISEN TUEN NUORI SEURAKUNNAN JÄSENEÄ

Neljän miljoonan jäsenen evankelis-luterilaisessa kirkossa on 384 seurakuntaa. Kirkon jäsen kuuluu seurakuntaan, jonka alueella hänellä on kotikunta. Seurakunnilla on laaja itsenäinen päätöksenteko, jota toteuttavat vaaleilla valitut luottamushenkilöt. Kirkon ylin päätöksenteko tapahtuu kirkolliskokouksessa, joka kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Kirkon toimintaa määrittää kirkkolaki. (Tietoa kirkosta.)

4.1 Seurakunta ja kirkko osana nuoren kasvua

Opinnäytetyö kohdistuu Vantaan seurakuntiin. Vantaalla ihmisiä palvelee seitsemän seurakuntaa, joista yksi on ruotsinkielinen. Ruotsinkielinen katkaa koko kaupungin, suomenkieliset toimivat paikallisesti ja alueellisesti. Vantaalla kirkkoon kuului vuoden 2016 lopulla noin 60% eli vajaa 130 000 ihmistä. Taulukosta 2 ilmenee Vantaan seurakuntayhtymään kuuluvien seurakuntien jäsenmäärät.

Seurakunta	Jäseniä
Hakunila	15 123
Hämeenkylä	11 877
Korso	17 887
Rekola	12 752
Tikkurila	39 910
Vanda svenska	4410
Vantaankoski	27 199

Taulukko 2. Jäsenmäärät ja seurakunnat Vantaalla. (Tietoa Vantaan seurakunnista.)

Kirkon jäsenenä seurakunta on mukana elämän monissa hetkissä. Jumalanpalvelus antaa paikan rauhoittumiselle arjen keskellä ja se antaa myös monelle erilaisia vapaaehtoistehtäviä seurakunnassa. Kirkon tekemä auttamistyö tukee elämän vastoinkäymisissä esimerkiksi diakoniatyö auttaa taloudellisissa ongelmassa. Näkyvä osa seurakuntien arkipäivää ovat lasten ja nuorten parissa tehtävä työ. Seurakunnat järjestävät harrastustoimintaa, retkiä ja leirejä. Kirkollisissa toimituksissa seurakunta on mukana. Kasteessa vanhemmat ja kummit pyytävät Jumalan siunausta, seurakunnan läsnä ollessa solmitaan avioliitto ja läheisen kuollessa ikuisen elämän lupaus tuo lohtua. (Mitä kirkon jäsen saa?)

Seurakunta on mukana elämän erilaisissa vaiheissa. Seurakunta on järjestämässä kirkollisia toimituksia. Kasteessa ihminen liitetään seurakunnan ja

koko maailmanlaajuisen kirkon jäseneksi. Kaste on liitto Jumalan ja ihmisen välillä, perusta kristittynä olemiselle. Lapsen huoltajat tekevät päätöksen uskonnollisesta asemasta, lapsi voidaan kastaa seurakunnan jäseneksi, jos toinen vanhemmista kuuluu vähintään kirkkoon. Rippijuhlat ja konfirmaatio kuuluvat nuoruuteen. Konfirmoitavat ilmaiset sen uskon, johon heidät on kastettu ja kummit ovat mukana siunaamassa konfirmoitavat nuoret. Kirkollisessa avioliiton vihkimisessä, vihittävien pitää olla rippikoulun käyneitä kirkon jäseniä. Surun keskellä läheisten antama tuki on tärkeää. Hautajaiset antavat mahdollisuuden yhdessä suremiseen ja lohdutukseen. Seurakunnan työntekijät ovat apuna ja tukena hautajaisiin liittyvissä kysymyksissä. (Elämän kaikissa vaiheissa.)

4.2 Erilaiset oppijat rippikoulussa

Eri vuosikymmeninä on käytetty erityispedagogiikan kohderyhmästä eri nimityksiä. Erilaisuuden määrittely on muuttunut yksilöä leimaavista ja määritelmistä tuen tarpeen mukaan korostaviin nimikkeisiin (Ladonlahti & Pirttimaa 1998, 45). Opinnäytetyössä käytetään termiä erilaiset oppijat tai erityistä tukea tarvitsevat. Erityistä tukea suomalaisessa koulussa saavat ne oppilaat, joiden kasvu ja kehitys ovat heikentyneet sairauden, vamman tai toimintavajavuuden vuoksi. Myös oppimisen edellytyksissä on haasteita. Erityisen tuen piiriin sisältyvät lisäksi erilaiset sosiaalisen ja psyykkisen tuen muodot. (Holopainen & Savolainen 2008, 100.)

Erilaisia oppijoita rippikoululaisista on noin viidesosa. Tervetulleita rippikouluun ovat kaikenlaiset nuoret, joten rippikoulun tuleekin olla myös saavutettava kaikille. Rippikoulu on osallistava ja osallisuuteen liittyvät saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden lähtökohdat. Tämä tarkoittaa kaikenlaisten nuorten mukana olon mahdollistamista. Erityisryhmille räätälöidyt rippikoulut ovat toisinaan nuorten kannalta perusteltuja, mutta tilanteen mukaan rippikoulua voi käydä osin tai kokonaan samoissakin opetusryhmissä tavallisessa rippikoulussa. (Suuri Ihme 2017, 19.)

4.2.1 Oppimisen laaja-alaiset vaikeudet

Oppimisen vaikeuksille ei ole yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Laaja-alaisien oppimisvaikeuksien käsite sivuaa aiempaa heikkolahjaisuuden käsitettä. (Kuikka ym. 2010, 28.) Yhteiskunnassa erilaiset oppimisen haasteet ovat todella yleisiä. Oppimisvaikeudet tulevat lisääntymään yhteiskunnan kehityksen myötä, tietoyhteiskunnan vaatimuksien ja kognitiivisten taitaidon, esimerkiksi kielten ja tietotekniikan osaamisen vaatimuksien kautta. (Häyrinen, Iivanainen & Voutilainen 2002, 12). Erilaisia oppimisen haasteita on 20-25% väestöstä eli miljoonalla ihmisellä. Tämä luku sisältää kaikki oppimisvaikeudet, lievimmästä vaikeimpaan. Oppimisvaikeuksia voi olla lukemisessa, kirjoittamisessa, luetun ymmärtämisessä, matematiikassa, hahmottamisessa, motoriikassa, keskittymisessä ja

tarkkaavaisuudessa. Vaikeudet ovat hyvin yksilöllisiä ja usein päällekkäisiä. (Oppimisvaikeudet 2019.)

Erilaisia oppimisen vaikeuksia luokitellaan eri tavoin. Perinteisessä tarkkarajaisessa kansainvälisessä tautiluokituksessa ICD:10:ssä oppimisvaikeuksien määrittelyssä ja luokittelussa on jokaiselle annettu termi, koodi ja nimeke. Kyseessä erilainen oppija, kun oppimisessa on pulmia. Erilainen oppija käsite tulee kansalaisjärjestö Erilaisten oppijoiden liitolta, joiden tehtävä on ajaa erilaisista oppimisvaikeuksista kärsivien asioita. Asianomaisjärjestön lähestymistavan mukaan oppimisvaikeuksia ei luokitella erilaisiin tautiluokkiin. He perustelevat lähestymistavan, koska oppimispulmilla on hyvin laaja yksilöllinen kirjo ja monikerroksisuus. (Räsänen 2018.)

Oppimisen ongelmat voivat olla seurausta hermostollisesta tai psyykkisestä sairaudesta tai hankalista sosiaalisista olosuhteista. Neurologiset oppimisvaikeudet johtuvat aivojen toiminnasta ja silloin puhutaan kehitysvammaisuudesta. Oppimisvaikeus tarkoittaa siis yksilön kykyä oppia lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan on hänen muuta tasoaan heikompi. Oppimisvaikeuksiin liittyy usein käyttäytymisen säätelyn tai sosiaalisen kanssakäymisen vaikeutta. Tarkkaavaisuushäiriö on erillinen aivotoiminnan häiriö, joka aiheuttaa oppimiseen haasteita. Tarkkaavaisuushäiriö on oppimisvaikeutta aiheuttava tarkkaavuuden säätelyn vaikeus ADD (Attention deficit disorder) ja käyttäytymisen oireina esiintyvään tarkkaavuus-ylivilkkausoireistoon ADHD (Attention deficit -hyperactivity disorder). (Häyrinen & ym 2002, 12-13.)

Oppimisvaikeuksien syyt voivat johtua monenlaisista eri tekijöistä. Kehityksellisten häiriöiden syy voi olla perimä, eli geenit. Sikiön varhaisvaiheen kehityksen vaikuttavat komplikaatiot (äidin raskauden aikainen tupakointi, päihteet, sairaudet). Lisäksi synnytyksen komplikaatiot voivat olla syitä. Myös aivojen vamma tai aistielinten vammautuminen saattaa johtaa oppimisvaikeuksiin. (Häyrinen 2002, 14-15.)

4.2.2 Neuropsykiatriset häiriöt

Neuropsykiatriset häiriöt ovat toimintakykyyn vaikuttavia häiriöitä, joissa esiintyy neurokognitiivisten toimintojen poikkeavuutta sekä käyttäytymisen ja tunnesäätelyn ongelmia. Usein myös sosiaalisissa suhteissa on haasteita. Yhteiskunnan hahmottaminen ja siellä toimiminen on erilaista, kuin henkilöllä, jolla ei ole neuropsykiatrista häiriötä. Neuropsykiatrisissa häiriöissä esiintyy aivotoiminnan rakenteellista ja/tai toiminnallista poikkeavuutta, johon liittyy psyykkisen toimintakyvyn ongelmia. Kehityksellisiä neuropsykiatrisia häiriöitä ovat ADHD, autismikirjon häiriöt ja tic-oireet. (Puustjärvi 2017, 10-11.)

Yleisin neuropsykiatrisin häiriö on ADHD eli aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö. (attention defisit/hyperactivity disorder). Keskeisiä oireita ovat aktiivisuuden säätelyn vaikeus, keskittymisvaikeudet ja impulsiivisuus. Aktiivisuuden säätelyn vaikeus on kyvyttömyyttä säädellä omaa aktiivisuutta ja toimintaa tietyssä tilanteessa. Helpoimmin tunnistetaan yliaktiivisuus, joka näkyy usein fyysisenä rauhattomuutena. Tarkkaavuuden säätelyn vaikeudet esiintyvät toiminnan lyhytjänteisyytenä, vaikeutena noudattaa ohjeita ja tehdä tehtäviä loppuun. Lisäksi esiintyy häiriöherkkyyttä ja tavaroiden hukkaamisalttiutta. Impulsiivisuus näkyy harkitsemattomuudessa ja ennakkoimattomuudessa. Usein ei mietitä seurauksia ja käytös on arvaamatonta ja yllättävää. Impulsiivisuus johtaa myös herkästi konfliktitilanteisiin toisten lasten tai aikuisten kanssa. ADHD:n yleisyys on kouluikäisillä 5-7% ja aikuisilla noin 2-4%, jolloin lähes jokaisessa koululuokassa on yksi, jolla on ADHD- oireita. (Puustjärvi 2017, 31-33, 37.)

Samanaikaiset muut häiriöt ovat tavallisia ADHD:ssä, esimerkiksi erilaiset oppimisvaikeudet tai kielen kehityksen ongelmat, motoriikan erityisvaikeudet sekä toiminnanohjauksen tai aistitoiminnan säätelyn ongelmat. Heille tyypillistä on nukahtamisvaikeudet, aamuinen heräämisvaikeus ja poikkeava päiväväsymys. ADHD-oireiset ovat usein levottomia, häiriöalttiita ja häiritsevästi käyttäytyviä. Lisäksi jopa 75-80% nuorista on myös jokin psykiatrinen häiriö esimerkiksi mielialahäiriö. (Puustjärvi 2017, 36.)

Opetustilanteissa ADHD:n oireita voidaan oikeanlaisten tukitoimien avulla ennaltaehkäistä hyvin. Oireita lievittävät tiivis valvonta ja ohjaus ja kannustava palaute. Lisäksi rauhallinen ympäristö, työskentely vaiheittain, lyhyet ohjeet ja vireystilan säätelyä auttavat keinot ovat tärkeitä. Vaihtelevat opetustavat, pienryhmätyöskentely ja lyhyt taukoliikunta ovat hyviä apukeinoja. (Puustjärvi 2017, 37-38.)

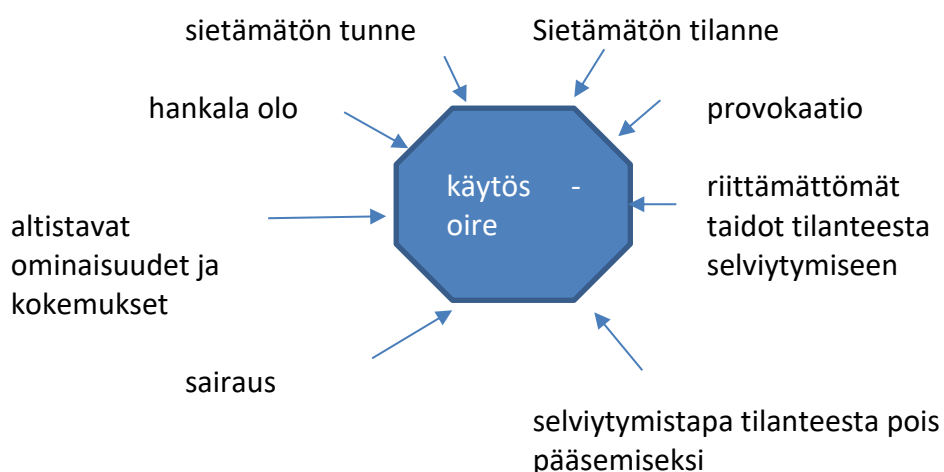
Autismikirjon häiriöt ovat neuropsykiatrisia- tai neurobiologisia keskushermoston kehityshäiriöitä. Autistisia piirteitä voi myös liittyä oppimishäiriöihin. Kehityshäiriössä aivojen käsittelykyky aistien välittämää tietoa ulkomaailmasta on puutteellinen. Vaikutukset näkyvät käyttäytymisessä ja se on hyvin yksilöllistä. Autismin oirekuvaan kuuluvat vaikeat sosiaalisen vuorovaikutuksen häiriöt, kommunikaatiohäiriöt, käyttäytymisen häiriöt ja aistiyliherkkyys. Autismikirjioon kuuluu myös muun muassa Asberger. (Kaski ym.2001, 122, Puustjärvi 2017, 40.) Autismikirjon kaltaisia oireita voivat aiheuttaa myös kielen kehityksen häiriöt, aistiongelmat sekä yleinen kehitysviive. (Puustjärvi 2017, 47). Autismikirjon häiriöitä voidaan huomioida konkreettisilla ohjauskeinoilla, aikatauluilla, rutiineilla ja jäsentämällä toimintaympäristöä esimerkiksi kuvilla. Opetuksessa monikanavaisuus on keskeistä, sillä oppimista tapahtuu pääsääntöisesti muilla tavoilla, kuin kuuntelulla. (Puustjärvi 2017, 50.)

Tic-oireet eli nykimisoreet ovat toistuvia, nopeita tai sarjallisia tahattomia liikkeitä tai äännähdyksiä. Esimerkiksi yskähtely tai silmien räpyttely tulevat itsestään hallitsemattomasti, ilman tietoista päätöstä. Tavallisesti Tic-

oireet esiintyvät kasvojen ja ylävartalon alueella, mutta niitä voi esiintyä muuallakin vartalon alueella. Tic-oireita esiintyy 10-20% ryhmästä ja ne ovat hyvin yleisiä. Oireen voi laukaista sosiaalinen tilanne, tietyn ärsykkeen näkeminen tai kuuleminen, stressi tai jännitys. Lyhyt aikaiset Tic-oireet häviävät usein nuoruusiässä. Kun motorisia ja että äänellisiä oireita esiintyy yli vuoden ajan ja oireista on haittaa yksilön toimintakyvylle, kyseessä on Touretten oireyhtymä. Usein esiintyy monimuotoisia liikesarjoja ja erilaisia äänioireita, esimerkiksi murahduksia, rykimisiä, säädyttömiä sanoja. Usein on mukana myös aggressiivista käyttäytymistä ja käyttäytymisen ja tunteiden hillitsemisen ongelmia. (Puustjärvi 2017, 50-53.) Touretten oireyhtymä on siis lapsuusiässä alkava neuropsykiatrinen oireyhtymä ja sen tunnusomainen piirre on tic-oireet eli nykimisoireet. Taustalla on keskushermoston motorisien toimintojen säätelevien hermoverkoston häiriö. Oireet aiheuttavat sosiaalista eristäytymistä, häpeän tunteita ja joskus eriasusteista masennusta. (Huttunen 2018.)

4.2.3 Käytöksen haasteet

Haastavan käyttäytymisen taustalla voi olla monenlaisia syitä. Rippikoulussa on tärkeä tunnistaa mahdolliset toimintakykyä rajoittavat asiat. Samalla tavoin, kun arjessa koulun toimintatavat- ja ympäristö voivat olla kuormittavia rippikoululaiselle, rippikoulussa. Kuviossa 3 esitellään rippikoulussa nuorilla esiintyviä mahdollisia käytösongelmia.

Kuvio 3. Käytös oire voi johtua monesta syystä (Puustjärvi 2017, 21.)

Rippikoulussa kuormittavia tekijöitä ovat esimerkiksi vaihtuvat opettajat, opetusmenetelmät sekä opetustilat. Lisäksi leirikeskuksesta on siirtymisiä paikasta toiseen, koska opetustiloja vaihdellaan ja välillä ruokaillaan

muualla. Myös ennakoimattomuus ja muutokset ovat haastavia tilanteita. Monelle erityiselle oppijalle kaikuva tila, ihmismäärä, liiat ärsykkeet ja sokkeloiset tilat ovat haasteellisia. (Puustjärvi 2017, 20.) Rippikoulun työntekijöiden tulisi ennalta ehkäistä mahdollisten haastavien tilanteiden syntyä.

4.2.4 Kehitysvammaisuus

Kehitysvammaisia ihmisiä arvioidaan olevan Suomessa noin 40 000 ihmistä. Kehitysvamma voi olla lievä, jolloin henkilö selviää itsenäisesti, mutta tarvitsee tukea jollakin elämän osa-alueella. Vaikeasti kehitysvammainen tarvitsee taas tukea jatkuvasti. Kehitysvammaisuuden syitä on paljon, äidin raskaudenaikainen päihteiden käyttö aiheuttaa sikiölle kehitysvammaisuutta sekä oppimisvaikeuksia. Myös odotusaikaiset ongelmat ja perintötekijät ovat yksi syy kehitysvammaisuudelle. Lisäksi synnytyksen aikainen hapenpuute voi olla syy. Joissakin tapauksissa lapsuusiän sairaus tai lapsuudenaikainen onnettomuus voi toimia syynä. (Kehitysvammaliitto.) Kun kaikki kehityksen aikana 18 vuoden ikään mennessä syntyneet vammat (älyllinen jälkeenjääneisyys), liikuntavammat, epilepsia, lievä aivot toiminnan häiriö, puhe- ja aistivammat on arvioitu olevan 250 000-400 000 ihmisellä (Kaski 2001, 27).

Vernerin kehitysvammaisuutta käsittelevän verkkosivuston mukaan, kehitysvamma tarkoittaa uusien asioiden oppimisen ja ymmärtämisen vaikeutta. Kehitysvammaisuutta määritellään kolmesta eri näkökulmasta. Ne ovat lääketieteellinen-, toimintakyvyn -ja sosiaalinen näkökulma. Usein kehitysvammaisuudesta käytetään lääketieteellistä luokittelua: keskivaikea, vaikea ja syvä kehitysvammaisuus. (Kehitysvammaisuus.) Lääketiede on vamman syiden ja sen vaikutuksista kiinnostunut ja miten ne vaikuttavat ihmisen terveydentilaan ja hyvinvointiin. Kehitysvammaisuutta määriteltäessä ihmisen ominaisuuksia verrataan siihen, mitä lääketieteessä pidetään normaalina, terveenä ja vammattomana tilana. Kehitysvamma voidaan huomata heti syntymän jälkeen, mutta joskus kehitysvamma voidaan huomata vasta ensimmäisien elinvuosien jälkeen, kun lapsen kehitys ei tapahdu odotetulla tavalla. Kehitysvammaisuuden diagnosointi perustuu WHO:n ICD-10 tautiluokitukseen. Siinä kehitysvammaisuus määritellään seuraavasti: ”älyllinen kehitysvammaisuus on tila, jossa mielen kehitys on estynyt tai epätäydellinen”. Heikosti kehittyneitä ovat esimerkiksi yleiseen älykkyytasoon vaikuttavat älylliset, kielelliset, motoriset ja sosiaaliset taidot. (Mitä kehitysvammaisuus on?)

Toimintakyvyn näkökulmasta kehitysvammaisuutta arvioidaan yksilön selviytymisen mahdollisuuksista ja edellytyksistä arjessa. Lähestymistavassa korostetaan henkilön voimavaroja ja vahvuuksia. Kehitysvammaisen ihmisen kohtaamat vaikeudet elämän eri osa-alueilla ovat ristiriidassa toimintakyvyn ja eri tilanteista nousevien vaatimusten kanssa. Tällöin tarvitaan erilaisia tuen muotoja: ohjausta, apua ja neuvoja. Yksilön

kehitysvammaisuuteen liittyviä haittoja tulee tarkastella suhteessa hänen, ikävaiheen kehitystehtäviin. Toimintakykyä tuetaan vaikuttamalla kehitysvammaisen toimintaympäristöön sekä erilaisilla tukitoimilla. (Mitä kehitysvammaisuus on?)

Kehitysvammaisuuden sosiaalinen näkökulma korostaa sitä, että yksilön ominaisuuksista tulee vammaisuutta yhteiskunnan asettamien esteiden ja asenteiden kautta. Sosiaalisessa näkökulmassa lääketieteellinen selitys vammasta hyväksytään, mutta samalla nostetaan esiin, että vamman haitta ei johdu vammasta, vaan yhteiskunnasta ja ympäristöstä. Vammaisuudessa onkin keskeistä se, minkälaista tukea ja apuvälineitä henkilö saa. Haasteena kehitysvammaisuuden määritelmässä on se, että ne tulevat ulkopuolelta, eikä kehitysvammaisen henkilön mielipidettä ole kuultu. Viime aikoina esimerkiksi vammaisjärjestöt, ovat ottaneet tähän kantaa ja toivoneet että kehitysvammaisia koskevia päätöksiä ei tulisi tehdä kuulematta heitä. (Mitä kehitysvammaisuus on?)

Maailman terveysjärjestö julkaisi vuonna 2001 toimintakykyä, vammaisuutta ja terveyttä käsittelevän luokituksensa. Toimintakyky sisältää kaikki kehon toiminnot, yksilötason toiminnan ja osallisuuden omassa elämäntilanteessa. Kun jokin osa-alue on puutteellinen, puhutaan toiminnan vajavuudesta. Toiminnan vajavuus tarkoittaa vammaisuutta. Tällöin vammaisuus sisältää vammat kehon toiminnassa tai rakenteessa, toimintarajoitteet ja osallistumisen esteet. Kehitysvammaisuus määritellään niin, että henkilöllä on kehitys tai henkinen toiminta häiriintynyt sairauden tai vamman vuoksi, jolloin hän on oikeutettu kehitysvammalain mukaan saamaan erityishuollon palveluja. (Kaski, Manninen, Mölsä & Pihko 2001, 19.) Laissa todetaan, että erityishuollon tarkoituksena on edistää henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen toimeentuloaan, yhteiskuntaan sopeutumista, sekä turvata hänen hoitonsa ja huolenpito (Laki kehitysvammaisten erityishuollosta).

Taulukossa 4. on esitetty älyllisen kehitysvammaisuuden tasot. Älyllisessä kehitysvammaisuudessa älyllinen suoriutuminen on lapsella tai aikuisella keskitasoa merkittävästi huonompaa. Älyllinen kehitysvammaisuus alkaa lapsuudessa, ennen aikuisikään tuleamista ja se on monisyinen keskushermoston kehityshäiriötila. (Huttunen 2019.)

Älyllisen kehitysvammaisuuden aste älykkyydosamäärä älykkyyssikä

Lievä	50-69	9-11
Keskivaikea	35-49	6-8
Vaikea	21-34	3-5
Syvä	alle 20	0-2

Taulukko 4. Älyllinen kehitysvammaisuus Maailman terveysjärjestön mukaan. (Kaski ym. 2001, 23.)

Kehitysvammaisuuden diagnosointi edellyttää älykkyyden testauksen sekä laaja-alaista toimintakyvyn arviointia. Verrattuna kehitysvammaisuuteen laaja-alaisissa oppimisvaikeuksissa testeillä mitattu älykkyyys ei ole keskimääräistä heikompi. Eivät myöskään adaptiiviset eli sosiaaliset ja käytännölliset taidot. Merkittävin ero näkyy tarvittavien tukitoimien laajuudessa ja intensiivisyydessä. Laaja-alaisen ja erityisten oppimisvaikeuksien välinen rajanveto kehitysvammaisuuteen on vaikeaa. (Kuikka, Närhi & Seppälä 2010, 28,38.)

Aivojen kehityshäiriöiden yhteydessä puhutaan älyllisestä kehitysvammaisuudesta, jolloin henkilöllä on hermostollisia sairauksia, vaurioita tai vammoja. Aivojen häiriöihin liittyy usein älyllisten toimintojen vajavuutta, jolloin puutteellisesti ovat kehittyneitä kognitiiviset, kielelliset, sosiaaliset ja motoriset taidot. Älyllisen kehitysvamman vaikeutta voidaan luokitella, henkisen suorituskyvyn kautta. Maailman terveysjärjestö luokittelee älykkyydosamäärän mukaan kehitysvammaisuuden lieväksi, keskivaikeaksi, vaikeaksi ja syväksi. Kehitysvammaisuuden vaikeusasteen lisämääränä on henkilön käyttäytymisen häiriöt. Muut kehitysvammaisuuteen liittyvät muut kehityshäiriöt, lisävammat- ja sairaudet, epilepsia, autismi, mielen-terveyden häiriöt esitetään omia diagnooseinaan. Diagnostiset luokittelut tarvitaan terveydentilan ja tarpeiden kuvaamiseen. On väärin luonnehtia esimerkiksi rippikouluikäistä nuorta pelkästään hänellä esiintyvien vammojen tai toimintarajoitteiden kautta vaan erityisen tuen tarpeen kautta. Jos hän tarvitsee erityistä tukea, tarpeen aiheuttaa esimerkiksi oppimisvaikeudet. (Kaski ym. 2001, 20-24.)

Kehitysvammaisuutta arvioidessa on keskeistä ottaa huomioon yksilön ihmisarvon ymmärtäminen. Kehitysvammaisuus on merkityksellinen yksilönä ja hänellä on samanlainen oikeus yksityiselämään sekä omaisuuteen, kuin muillakin ihmisillä. Vammaisen ihmisen mahdollisuuksia tavalliseen

elämään muiden joukossa edesauttavat heidän tarpeidensa lähtökohdista erikoistuneet palvelut. Integraatio tarkoittaa sellaisten edellytysten luomista, esimerkiksi esteettömyydellä sekä tarpeellisten tukipalvelujen organisoimista muiden palvelujen yhteyteen, että vammaisen ihminen voi ilman erottelua elää yhteiskunnassa oikeuksin ja velvollisuuksin. Normalisoinnin toteuttamiseksi tarvitaan integroinnin lisäksi inklusiota, joka tarkoittaa mukaan ottamista, jonka saavuttaminen edellyttää vammaisuuden hyväksymistä. Käsitteet liittyvät kiinteästi toisiinsa, että niitä voidaan käyttää rinnakkain. Eli normalisointi on tavoite ja integraatio sekä inklusio tukevia menetelmiä. (Kaski ym. 2001, 184-186.)

Kirkon saavutettavuusohjelmassa todetaan, että kaikkien tulisi voida osallistua ja olla osallisina kirkon toiminnassa, riippumatta heidän erilaisista ominaisuuksistaan. Tämä on yhdenvertaisuuden edistämistä. Osallisuuden tunne vahvistuu, kun ihmisellä on tunne kuulumisesta ja hyväksymisestä seurakuntaan. Seurakunnassa osallisuutta rakentavat moninaisuuden hyväksyminen, esimerkiksi erilaisuuden hyväksyminen. Tarvitaan asenteiden muokkaamista, esteettömyyttä, apuvälineitä sekä ihmisten apua. Kirkkoa velvoittaa myös yhteiskunnan lainsäädäntö, yhdenvertaisuuteen sekä syrjinnän torjumiseen. Kirkossa yhdenvertaisuus tarkoittaa seurakunnan luomia edellytyksiä osallistumiseen tasavertaisena. (Saavu 2012, 12-13.)

Vuonna 2003 laadittu kirkon vammaispoliittinen ohjelma muistuttaa seurakuntia, jotta kaikkien jäsenten tarpeet otetaan huomioon tasavertaisesti. Ohjelman mukaan seurakunnan tehtävä on sopeuttaa ja joustaa rakenteitaan näiden tarpeiden mukaisesti. (Kirkko kaikille, 2003.) Rippikoulussa diagnoosit eivät ole keskeisessä asemassa, tärkeintä on luoda ympäristö, jossa tukea tarvitseva saa mahdollisuuden onnistua. (Rippikoulu kaikille, 2006).

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2011 vammaispoliittisen ohjelman Vampon vuosiksi 2010-2015. Siinä lähtökohtana on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun ja tasa-arvoiseen kohteluun yhteiskunnassa. Kirkko on osa yhteiskuntaa, jolloin myös valtion lainsäädäntö ja sopimukset määrittävät kirkkoa ja seurakuntia. (Saavu 2012, 6).

YK:n vammaisia henkilöitä koskeva sopimus julkaistiin vuonna 2006. Siinä korostuu, että kaikilla ihmisillä on samanlaiset ihmisoikeudet ja mahdollisesta vammasta huolimatta. Sopimus tuli voimaan vuonna 2008. Suomessa yleissopimus ja sen valinnainen pöytäkirja hyväksyttiin ja vahvistettiin käyttöön 2016. Sopimuksen ratifiointi toi muutoksia joihinkin lakeihin minkä vuoksi ratifiointiin kului hallitukselta yksi vaalikausi. (Vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ratifiointi.) Yleissopimuksen artikla 2. kohdassa todetaan, että kaikille sopiva suunnittelu tarkoittaa esimerkiksi palvelujen ja tuotteiden suunnittelua, niin että kaikki voivat hyödyntää niitä ilman mukautusta tai erityissuunnittelua.

4.3 Integraatiorippikoulu

Kirkkohallituksen (2015) julkaiseman erityisrippikoulun opettajan oppaan mukaan integroidun rippikoulun rinnalla voidaan puhua myös inklusiivisesta rippikoulusta. Inklusiolla tavoitellaan ajattelutapaa, jossa korostuu kaikkien vammaisten henkilöiden oikeutta olla osallisina tavallisissa yhteisöissä, sen sijaan että he olisivat omissa erillisissä palvelujärjestelmissään. Koulumaailmassa inklusio tarkoittaa vammaisten henkilöiden oikeutta opiskella tavallisissa luokissa. Erityisluokkasijoituksen tulisi olla inklusion mukaan vain harvinainen poikkeus. Inklusion käsite on verraten uusi, minkä vuoksi sitä ei vielä juuri tunneta. Useissa rippikouluissa inklusioperiaate toteutuukin jo tällä hetkellä. (Arola ym. 2015, 23.)

Saloviidan (2012) mukaan inklusio käsite tuli tunnetuksi Unescon Salamancan julistuksesta vuonna 1994. Käyttöön otettiin kokonaan uusi termi, jolla haluttiin korostaa uutta ajattelutapaa, jossa yhteiskunnan tulee olla avoin kaikille vammaisille henkilöille, vamman asteesta riippumatta. Inklusio termi liittyy YK:n ja Unescon vammaispoliittisiin ohjelmiin. Inklusion käsite on historian aikana muuttunut ja alkuperäinen käsite on muuttunut lähemmäksi integraation käsitettä, eli ehdollista mukaan tuloa. Tähän vaikutti osaltaan, kun inklusion käsitteestä tuli Unescon politiikkaa kuvaava termi, niin sen sisältä alkoi muuttumaan. Poliittisilla käsitteillä on taipumus muuttaa merkityksensä, kun jokainen luo asialla oman merkityksensä. Lopulta päästiin yhteisymmärrykseen, että täysi integraatio tai inklusio voidaan saavuttaa, kun yksilöllisesti räätälöidyt tukitoimet tuodaan sinne, missä henkilö halusi olla. Saloviita ottaa kantaa myös siihen, ovatko inklusio ja integraatio sitten sama asia. Hänen mukaansa, vaikka käsitteet perustuvat eri ajatusmalleihin, niitä voi käyttää rinnakkain.

Myös Mobergin (2015, 85,86) mukaan kansainvälisiä vertailuja tehdessä integraatio ja inklusio käsitteiden käytössä on epämääräisyyttä ja sekaavuutta. Yhdysvalloissa integraatio katsotaan lähinnä fyysiseksi integraatioksi, kun taas pohjoismaissa integraation muodot on pyritty erottamaan toisistaan, todellisen integraation (toiminnallinen, sosiaalinen ja yhteiskunnallinen) ja inklusion ero on enemmän akateeminen kuin käytännöllinen. Pohjoismaiset koulujärjestelmät ovat yleiseltä luonteeltaan lähempänä kaikille yhteistä koulua. Moberg toteaaakin, että koska integraatio- ja inklusiokäsitteet ovat koulutuspoliittisia, niiden vaihteleva käyttö on ymmärrettävää.

Kirkkohallituksen erityistä tukea tarvitsevien rippikoulun järjestämisestä voimassa olevien linjauksien mukaan päämääränä tulee olla seurakunta, joka ottaa huomioon tasavertaisesti jäsentensä tarpeet. Koulumaailmassa käytetään termiä inklusiivisuus, joka tarkoittaa johonkin kuulumista ja sisään sulkemista. Kirkko on olemukseltaan inklusiivinen, jolloin jokainen ihminen on luomisen ja lunastuksen kautta tasa-arvoinen ja seurakunnan ja kirkon jäsen. Käytännössä seurakunnassa tarvitaan integraatiota, jossa

erityistä tukea tarvitseva nuori liittyy tukitoimien avulla normaaliin rippikouluryhmään. Lisäksi mahdollisesti tarvitaan segregatiota, jossa muodostetaan erityisryhmiä, jolloin löytyy yhteinen nimittäjä ryhmälle. (Linjauksia erityistä tukea tarvitsevien rippikoulun järjestämisestä.) Erityispedagogiikan professori Timo Saloviita kiteyttää hyvin integraation; hänen mukaansa toimiiko integraatio, on väärin aseteltu kysymysmuoto, vaan pikemminkin tulee kysyä, miten integraatio parhaiten saadaan toimimaan? (Saloviita 2012.)

Inklusio on kansainvälisesti asetettu vaatimus sekä Suomalainen lainsäädäntö edellyttää sitä. (Inklusiota koskevat periaateohjelmat.) Ne kohdistuvat erityisesti kunnan vastuuseen ja koulutuspolitiikkaan, mutta seurakunnissa niitä voidaan mukaillen seurata. Ne antavat seurakunnille suuntaviivoja kehittämisen tueksi. (Saloviita 2012.)

Vantaan kokoisessa kaupungissa, jossa Vantaan riparit.fi www-sivujen mukaan rippikoululaisten määrä vuosittain on 1700 ja heistä erityisen tuen nuorien määrä on suuri, niin rippikoulujen järjestämiseen tarvitaan väistämättä erilaisia ryhmiä. Tärkeintä on mahdollistaa kaikille Vantaalaisille nuorille rippikoulun käyminen ja yksilöllinen tuki tarpeen mukaan. Integroiduista rippikouluista käytettävä käsite on perusteltu myös tässä opinäytetyössä sen vuoksi, että muut kaupungit puhuvat myös integraatiosta rippikoulujen suhteen. Vantaalla Inklusiiviseen rippikouluun päästäksemme tarvitsemme ensin integraatiota. Moberin ja Savolaisen (2017, 82) mukaan lähimpänä oikeaa integraatiota ollaan silloin, kun ajatellaan oppilaan saavan kaikki tarvitsemansa tukipalvelut ja integroitu tarjottavaksi normaalissa opetusryhmässä.

Integraatio puolestaan tarkoittaa koulumaailmassa käytännössä sitä, että oppilas sijoitetaan yleisopetuksen ryhmään. Integraatiossa oppilas saa oikeanlaisien lisäresurssien kautta tukea ja integraatio tukee oppimista. Integraatio jaetaan seuraaviin osa-alueisiin: fyysinen, toiminnallinen, psykososiaalinen ja yhteiskunnallinen integraatio. Fyysisen yhdessäolon tavoitteena on synnyttää yhteistyötä- ja toimintaa. Toiminnallinen integraatio auttaa toisten hyväksymiseen ja sosiaalisten suhteiden syntymiseen. Psykologinen ja sosiaalinen synnyttää lähtökohdat yhteiskunnalliselle integraatiolle eli korostaen kaikkien ihmisten välistä tasa-arvoa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. (Kuusi 2006, 9 ja Moberg 2015, 82.) Integraatio sisältää lähtökohdan, että joku, joka on syrjässä tai ulkopuolella, täytyy ottaa uudelleen mukaan (Ikonen 2009, 12).

Koulutuksellisen integraatiokehityksen edistämässä on ollut päämääränä se, että kaikkien oppilaiden opettaminen yhdessä eli fyysinen integraatio on perustaso. Tämän lisäksi onnistunut integraatio edellyttää tehokkaiden opetusjärjestelyjen takaamista kaikille. Tämä on toiminnallista integraatiota. Yhteisöllisyyden ja kaikkien osallistujien kehittymistä, hyväksymistä ja positiivisten sosiaalisten suhteiden luomista, kutsutaan psykologiseksi ja sosiaalisiksi integraatioksi. Lisäksi yhteiskunnallisessa integraatiossa

luodaan pohjaa myöhemmälle koulun jälkeiselle ihmisten tasa-arvolle kaikille yhteisessä yhteisössä. Integraatio toteutuu, kun taataan toimivat opetusjärjestelyt ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja näiden onnistumista voidaan arvioida myöhemmin yhteiskunnallisella integraatiolla. (Moberg ym 2015, 82-83.)

Moberg (1998, 138) kuvaa integraation arvolähtökohtia jokaisen yksilön kunnioittamisella, itsemääräämisoikeudella, tasa-arvoisilla mahdollisuuksilla, mahdollisuudella olla arvostettu sekä osallisuudella. Integraatioideologian mukaan siis kaikille pyritään luomaan tasa-arvo ja oikeudet, jotka ovat lähellä kulttuurin tavallisia malleja ja olosuhteita. Ikonen (2009, 12) puolestaan toteaa ihmiskäsityksen olevan yhdessä olemisen edellytys, tarkoittaen että jokaisella on mittaamaton arvo ja yhteiselämän oikeus. Integraation tavoitetila on kaikkien yhdenvertainen osallisuuden tunne kaikilla elämän osa-alueilla.

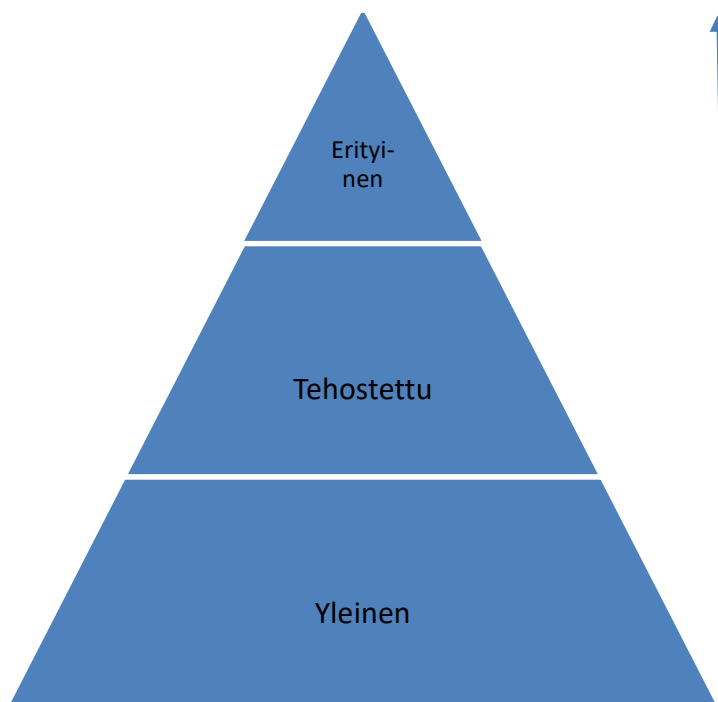
Integraatiorippikoulu tarkoittaa rippikoulua, jossa osallistujista osalla on erityisen tuen tarvetta esimerkiksi lievän kehitysvamman vuoksi. Integraatio saattaa olla hyvä vaihtoehto silloin, jos nuori on kouluopetuksessakin integroidulla luokalla. Integroidun rippikoulun toteuttamisen tavoitteena on kaikkien nuorien toiminta yhdessä. Tarvittaessa voidaan leiritilanteessa jakautua erilaisiin pienryhmiin taustansa mukaan, mutta toimia kuitenkin leirin sisällä samanvertaisena ryhmänä. Rippikoulu tukee tällöin nuoren itsenäistymistä ja on parhaimmillaan kaikkia osapuolia vahvistava kokemus. (Arola ym. 2015, 23.) Nuorelle ja hänen perheelleen sopivan rippikouluryhmän valinta tehdään yhteistyössä nuoren, hänen vanhempiansa sekä rippikoulutyöryhmän kanssa. (Arola ym. 2015, 7).

Integroimisen mahdollisuutta arvioidessa nuorelle tulee tehdä henkilökohtainen opetussuunnitelma yksilöllisen tuen tarpeen arviointia varten. Suunnitelma tehdään yhteistyössä nuoren huoltajien kanssa. Integroimista arvioidaan rippikoulutyöntekijän, kehitysvammatyön koordinaattorin ja yhteistyössä nuoren sekä hänen vanhempiansa kanssa. (Vantaan riparit 2019.)

Opetuksen ja tuen järjestämisen tavoitteena ovat opetusryhmän ja kunkin oppilaan oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Oppilaalla on oikeus saada riittävää tukea oppimiseen, kun tuen tarve ilmenee. Oppimisen tuki toteutetaan kolmena eri portaana ja edellyttää tiivistä yhteistyötä huoltajien ja oppilaan kanssa. (Parikka 2017, 94.)

Vuonna 2011 perusopetuslaki muutoksen jälkeen tuli voimaan kolmiporaisen tuen malli koulun perusopetukseen. Kuviossa 5. nähdään jakotapa yleiseen tukeen, tehostettuun tukeen ja erityiseen tukeen. Oppilaan tarvitsema tuki ja mahdollinen erityisopetus ovat aina yksilöllisiä. Yleinen tuki on tarkoitettu kaikille, jos oppilas on esimerkiksi ollut pois koulusta

jostakin syystä ja tarvitsee tukiopetusta. Tehostettu tuki on jatkuvampaa ja on tarkoitettu oppimisvaikeuksia olevalle oppilaalle. Erityisen tuen oppilas on erityisopetuksessa koko ajan ja hänelle laaditaan henkilökohtainen opetussuunnitelma ja opetus yksilöllistetään. (Nissilä 2018 ja perusopetuslaki.)

Kuvio 5. Kolmiportaisen tuen malli (Lukimat).

Kolmiportaisen tuen mallin tavoitteena on varhainen vaikuttavuus. Se on tarpeenmukainen arvioidessa oppilaan tuen tarvetta. Siinä korostuvat moniammatillinen työote ja suunnitelmallisuus osana pedagogista arviointia. Lisäksi se on joustava ja jatkuvuus on turvattu. Kuvion oikealla puolella oleva nuoli kuvaa tuen muuttumista yksilöllisemmäksi, erityispedagogisuuden tarve kasvaa, tarvitaan pitkäjänteisyyttä sekä intensiivisyyttä.

Rippikoulun järjestämisessä erityistä tukea tarvitseville ei ole yhtä oikeaa tapaa. Koulumaailmassa käytetään termiä inklusiivisuus, jolla tarkoitetaan johonkin kuulumista ja sisään sulkemista. Tällöin kirkko ja seurakunta mukautuu jäsentensä mukaan. Jokainen ihminen on kirkossa ja seurakunnassa tasa-arvoinen. Tarvitaan siis integraatiota, jossa erityistä tukea tarvitseva nuori liittyy erilaisin tukitoimin normaaliin rippikouluryhmään. (Linjauksia erityistä tukea tarvitsevien rippikoulujen järjestämisestä, Sakasti.)

Yle uutiset (2016) julkaisi uutisen, jossa todettiin kirkon kannan olevan selvä. Uutisen mukaan valtaosa erityislapsista pärjää tavallisella rippikoululeirillä. Kirkon kasvatus- ja perheasioiden johtaja Jarmo Kokkonen toteaa, että kirkon tavoite on saada esimerkiksi lievästi kehitysvammaiset

samoille rippileireille muiden nuorten kanssa. Kokkonen pitää tavoitetta tärkeänä, että ihmisten erilaisuudesta huolimatta mahdutaan samaan ryhmään ja saadaan tarvittavaa tukea. Jarmo Kokkonen tiivistää myös, että erityisrippikouluja järjestetään tarpeen mukaan. Eri puolilla Suomea järjestetään pienryhmärippikouluja, joissa turvataan pienryhmäopetus sekä tilat ovat vaatimuksien mukaiset esimerkiksi esteettömät. (Niinistö 2016.)

Integraatiorippikoulun ei tule olla seurakunnissa säästötoimenpiteen kohde. Tavoitteena on, että kaikille pystytään järjestämään onnistunut rippikoulukokemus ja se vaatii seurakunnissa oikeanlaista resurssointia. Rippikoulussa tulee olla riittävästi ammattitaitoisia ohjaajia, avustajia sekä isosiakin. (Arola 2015, 23.) Rippikoulun järjestämisessä on olennaista, että se järjestetään yksilön tarpeet ja mahdollisuudet huomioiden (Kuusi 2006).

Rippikoululaisten määrä integraatiorippikoulussa voi olla noin 20 ryhmässä, jolloin erityisen tuen nuoria voi olla 6-8. (Arola ym. 2015, 26). Erityis- ja pienryhmä rippikouluja järjestetään nuorille, joilla on haasteita oppimisen, kommunikoinnin tai sosiaalisten tilanteiden kanssa. Tällöin ryhmäkoko on noin 12 nuorta. Pienryhmärippikouluja järjestettäessä on tehtävä tiivistä yhteistyötä kotien ja mahdollisesti koulun kanssa. Käytännössä seurakuntien kannattaa tehdä muiden seurakuntien kanssa rippikoulu, jolloin taataan riittävä resurssi. (Suuri Ihme 2017.)

5 RIPPIKOULUN TULEVAISUUSNÄKYMÄT KIRKOSSA

Rippikoulun kehittäminen muuttuvassa yhteiskunnassa on tärkeää. Kirkon jäsenmäärä laskee ja rippikoulun suosio tulisi saada pidettyä yhä korkealla. Tässä luvussa läpi käydään rippikoulun kehittämisenäkökuja ja kirkon työn johtamista.

5.1 Rippikoulun kehittäminen

Moniarvoistuvassa yhteiskunnassa rippikoulun suosio on pysynyt. Kirkkohallituksen rippikoulutyön asiantuntija Jari Pulkkinen (2018) toteaa Suomenmaa verkkolehden haastattelussa, että rippikoululla menee hyvin ja meillä on vahva luottamus rippikoulun suosion säilymisestä. Kuitenkaan se ei ole itsestään selvyyttä, vaan tarvitaan rippikoulun jatkuvaa kehittämistä. Rippikoulu mielletään edelleen myönteisenä asiana osana nuoruutta. Yhtenäiskulttuurin muuten rapistuessa, rippikoulu on vahvasti yhteisöllinen asia. (Alaranta-Saukko, 2018.) Kirkon tuoreen tulevaisuusselonteon vuodelle 2030 mukaan, rippikoulun ja konfirmaation suosion arvellaan johtuvan rippikoulun antamien oikeuksien kuten kummiuden ja kirkollisen vihkimisen takia. (Kirkon kasvatus vuonna 2030, 17).

Rippikoulua arvioidaan ja kehitetään paikallisesti sekä seurakuntakohtaisesti. Lisäksi rippikoulua ja sen käytänteitä arvioidaan valtakunnallisesti. Arviointi on rippikoulun kehittämisen väline ja toteutumista arvioidaan rippikoululle asetettujen tavoitteiden pohjalta. Tavoitteet pohjautuvat valtakunnallisesta rippikoulusuunnitelmaan sekä paikallisesti seurakunnan tekemään paikallisuunnitelmaan. Kehittävän arvioinnin ajatus on tunnistaa kehittämiskohteet, hyvät käytänteet, tunnistaa vahvuudet ja asettaa käytännön tavoitteita toiminnan suunnittelussa. Seurakunnissa rippikoulua kehitetään työntekijäarviointin pohjalta, saadun palautteen pohjalta sekä paikallisen toimintaympäristön tarpeiden kautta. Valtakunnallista kehittämistä varten kerätään tilasto- ja tutkimustietoa sekä rippikoululaisten itsensä antamaa palautetta valtakunnallisen arviointijärjestelmän avulla. (Suuri Ihme 2017, 67-70.) Voimassa oleva rippikoulusuunnitelma korostaa itsessään, että tavoite on kehittää rippikoulua yhä nuorisolähtöisemmäksi.

Pitkän kokemuksen rippikoulutyöstä omaava pastori Arto Köykkä (2014, 19) analysoi että kirkon tulee ponnistella rippikoulun puolesta kahdesta näkökulmasta. Toisaalta tulee pitää huolta rippikoulun vetovoimasta ja siitä että rippikoulukokemus on hengellisesti, katsomuksellisesti, sosiaalisesti ja maailmankatsomuksellisesti antoisa. Toisaalta tulee tarkastella marginaaleja, eli nuoria, jotka pohtivat osallistumista rippikouluun. Rippikoulun tulevaisuus riippuu koko kirkon tekemistä ratkaisuista. Lasten kasvamattomuus näkyy tulevaisuudessa laskuna rippikoulun osallistumisprosentteissa. Kirkon jäsenyyttä ei nähdä välttämättä merkityksellisenä ja vanhemmat eivät tällöin kannusta nuoria osallistumaan rippikouluun.

Yhteiskunnan muutoksien vuoksi tarvitaan kehittämistä. Yhteiskuntamme on monikulttuurinen ja pääkaupunkiseudulla on arvion mukaan vuonna 2025 joka neljäs asukas on maahanmuuttajataustainen. Tilastokeskus ennustaa, että vuosittain maahan muuttaa 15 000 henkeä. Tulevaisuudessa kristillisen kasvatuksen tulee olla laadukasta. Kirkon tehtävä on varmistaa kristillisen identiteetin ja tradition siirtäminen sukupolvelta toiselle. Oman uskonnon tuntemus antaa hyvän uskonnonlukutaidon ja välineitä uskontojen ja kulttuurisen väliseen dialogiin. (Kirkko 2020, 27-28.)

Vuoden 2019 vaihteessa evankelisluterilaisen kirkon jäsenmäärä laski ensimmäisen kerran alle 70%. Arkkiepiispa Tapio Luoma totesi Yle uutisten artikkelissa, että ”pieni huoli on mielessä, miten tulevaisuutta rakennamme”. Luoma toteaa, että paikallisseurakunnissa tulee miettiä uusia tapoja ihmisten kohtaamiseen. Hän sanoo myös, että kirkko on tärkeä asia yhteiskunnassamme, mutta sillä ei näytä olevan suurempaa merkitystä henkilökohtaisessa elämässä. Kirkosta eroamisen syyt ovat moninaisia. (Lehtilä 2019.) Tämän uutisen vuoksi myös rippikoulun jatkuva kehittäminen on tärkeää. Kotien uskontokasvatus ohenee ja tulevaisuudessa joudumme seurakunnissa pohtimaan, kuinka saamme nuoret osallistumaan rippikouluun.

5.2 Kirkon työn johtaminen

Voittoa tavoittelemattoman instituution tärkein työkalu on strategia. Strategiaa tarvitaan toiminnan kehittämiseen ja uudistamiseen. Lisäksi se tarvitsee strategian kannattaja pohjansa luomiseen eli tukijajoukon saamiseen. Strategia auttaa tunnistamaan myös potentiaalisen asiakkaan. Strategiaa toteuttaakseen tarvitaan koulutusta; johtajan, henkilökunnan ja vapaaehtoistyötä toteuttavien. Strategia velvoittaa yhteisön johtajan toimiin. Sen ydin on toiminta, päämäärän, tavoitteiden, markkinoiden yhteensovittamista. Tämän saavuttamiseksi on tiedettävä, mikä esimerkiksi tyydyttää seurakuntalaisia asiakkaina. (Drucker 2008, 102-105.)

Kirkon työn johtamiseen tarvitaan tulevaisuudessa strategisen johtamisen osaamista, delegointia sekä yhteisöjohtamisen osaamista. Kirkossa väliportaan esimiesten määrä nousee, kun kirkkoherrojen määrä vähenee. Tulevaisuudessa talousnäkyvät vaativat johtamiselta vastuullista talousjohtamista. Johtamisessa keskeinen asia on priorisointi ja karsimista on osattava myös tehdä. Organisaatorakennetta tulee tarkastella niin, että vältetään turhalta päällekkäisyydeltä. Kirkon työn johtajalla tulee olla paineensietokykyä, dialogista osaamista yhteisössä sekä sosiaalisia- ja medialukutaitoja. Kirkon työn johtamisen erityislaatuisuus on toimia hengellisenä johtajana ja johtajilta odotetaan kykyä näyttää suuntaa ja toimia uskonnollisuuden hajanaisessa kentässä suunnan näyttäjänä. (Kirkko 2020, 50.) Organisaation johtamiseen ei riitä strategioiden, prosessien ja numeroiden johtaminen. Johtajan on sisäistettävä ihmismielen mahdollisuudet sekä

osattava luotsata niitä kohti organisaation tavoitteiden toteutumista. Ihmisten johtaminen on johtamisen perusta. (Salonen 2017, 11.)

Kirkon nuorisotyön ammattilehti Villi 4/2019 nosti esille kirkon työn johtamisen ajankohtaisen haasteen. 1990-luvulla työalajohtajuutta kehitettiin, jolloin lähiesimiehen tehtävä oli oman ammattikunnan sisällä. Nykyään työntekijöitä vähennetään ja työaloja yhdistetään, jolloin teologit vievät esimiehen paikat. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi kirkon kasvatuksen työntekijät jäävät kehittämistyössä varjoon. Artikkelissa pohditaan, että etäinen johtaminen on tämän päivän haaste kirkon johtamisessa. Kehittämistyötä ei päästä tekemään, kun johtaminen on hajallaan. Artikkelin johtopäätös on, että tarvitaan sellaista johtajuutta, jossa työtä tehdään yhdessä ja jaetaan.

Esimiestoiminnassa intuitio on hyödyksi, jossa tarvitaan kokonaisvaltaista visiointia, päätöksentekoa ja toiminnan kehittämistä. Ihmisten johtamisessa erityisesti sosiaalisen intuition tuomat vahvuudet pääsevät hyvin esiin. Intuitio auttaa luottamuksen, vuorovaikutuksen ja yhteistyön rakentamisessa ihmisten kesken. Intuitiotaan käyttävät ihmiset osaavat asettua toisen asemaan ja intuitio auttaa tunnistamaan mahdollisia ongelmatilanteita ja auttaa esimiestä tekemään päätöksiä. (Salonen 2017, 100.)

Intuitio ja tunteet ovat ilmiöitä menestyvät organisaation menestystekijöitä. Intuitio tuo kokonaisvaltaisen tulevaisuuden kuvittelun, luovuuden ja innovaatiot. Myönteiset tunteet mahdollistavat näiden tukemista. Nämä ilmiöt vaikuttavat organisaation päätöksenteon, ongelmanratkaisun, riskien hallinnan, sekä vuorovaikutuksen organisaatiossa että yhteistyökumppaneiden kanssa. Intuition ja tunteiden käyttäminen johtamisessa vaatii kontrollista luopumista ja inhimillisyyden tunnistamista. (Salonen 2017, 285-286.) Kirkon työn johtamisessa tarvitaan intuitiota ja tunteita työn ennalta-arvaamattomuuden vuoksi. Kirkon työn omaleimaisuus vaatii esimiehen jatkuvaa itsensä tarkastelua.

Drucker (2008, 56) toteaa teoksessaan, että johtajuudessa tärkeintä on ymmärtää tehtävä, eli missio. Yleishyödylliset yritykset ovat olemassa tehtävän toteuttamisen vuoksi. ”Missio vastaa kysymykseen, miksi olemme täällä”? Johtajan tärkein tehtävä on varmistaa, että kaikki ymmärtävät, näkevät ja kokevat sen. Tehtävää on palattava aina uudelleen pohtimaan, tulisiko se kohdistaa uudelleen, kun yhteiskunta muuttuu. Kirkossa on vapaaehtoisia monenlaisissa tehtävissä. Druckerin (2008, 56) mukaan kaikkien heidän tulisia olla johtajia, jotka yhdessä rakentavat voittoa tavoittelemattomassa organisaatiossa toimivaa kansalaisyhteiskuntaa. Jokaisen vapaaehtoisen tehtävä on tuoda oman organisaation visiota näkyviin. Missio ja johtajuus eivät ole asioita, joista kuunnellaan vaan ne pitää muuttaa tehokkaaksi toiminnaksi.

Johtajan ammattitaito ja jatkuva kehittyminen on yleishyödyllisen organisaation keskiössä. Ilman ammattitaitoa ei synny itsekunnioitusta, hyvää

työtä tai henkilökohtaista kasvua. Keskeistä johtajalle itsensä kehittämässä se, että organisaation tehtävä on selvä, siihen uskotaan ja sitoudutaan. Drucker ottaa esimerkiksi seurakunnan, jonka johtajan on ymmärrettävä, että seurakunnan tekemällä työllä on merkitystä. Johtaja johtaa esimerkillään ja se esimerkki on omistautuminen organisaation tehtävälle keinona itsensä kehittämiseksi. (Drucker 2008, 181, 185.) Organisaation johtaminen lähtee ihmisestä itsestään, kehittämällä ajattelua ja tunnetaitoja voi kehittää myös muiden ammattitaitoa. (Salonen 2017, 285).

Kirkon ja seurakuntien johtaminen ja esimiestyö tulivat esille kirkon työelämä 2020 kehittämispäivillä, vuonna 2014. Työilmapiirin, työhyvinvoinnin, yhteistyön käytänteiden kehittämisen nähtiin olevan yhteydessä johtamiseen. Mentoroinnin tärkeys perehdyttämisessä nousi myös esiin tärkeänä asiana. Työpaikan hyvinvoinnin kehittämisessä ja erityisesti ristiriitatilanteiden hallintaan toivottiin lisää johtamiskoulutuksia. Esimiehiltä odotetaan inhimillistä johtamista, mutta yritysmaailman johtamistavat tulee myös hallita. Osallistajat korostivat myös luottamuksellisuutta. Kirkon työ nähdään merkittävänä ja jaksamista työhön tuo ihmisten kanssa kohtaamiset. Kirkon organisaation kankeuteen toivotaan nopeutta ja työkuvat ja vastuut tulisi päivittää kuntoon. (Marttila 2014.)

6 TUTKIMUSOTTEENA LAADULLINEN TUTKIMUS

Opinnäytetyön tutkimusote oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kananen (2015, 70-71.) toteaa että laadullinen tutkimus tähtää valitun ilmiön ymmärtämiselle. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ja tutkittavat keskustelevat kyseessä olevasta ilmiöstä, jotta tutkija saisi mahdollisimman tarkan käsityksen ilmiöstä ja mistä siinä on kysymys. (Kananen 2016, 65). Laadullisen tutkimusotteen ja siihen liittyvien menetelmien pitää tavoittaa tutkimuskohde. Selkeydessään tutkija valitsee sellaisen menetelmän, jolla ilmiöstä saadaan sellaista tietoa, jolla tutkimusongelmaan saadaan ratkaisu. Ilmiön laadullista kuvausta pidetään parempana kuin määrällistä tutkimusta. Laadullinen tutkimusmenetelmä on perusteltua valita, jos ilmiötä ei tunneta ja toisaalta kun siitä halutaan saada syvälinen ja hyvä näkemys. Asioiden kuvailu on vain tekstin avulla mahdollista, esimerkiksi ihmisten asenteita ja suhtautumista analysoidessa. Laadullinen tutkimus on joustava valinta, joka antaa tutkijalle mahdollisuuden edetä tilanteen mukaan. Laadullinen työ vaatii tekijältä konkreettista panostamista; havainnointiin, haastatteluihin, sekä aineiston keräämiseen ja litterointiin (Kananen 2015, 20).

Tutkimisprosessissa ratkaistiin tutkimusongelma, tutkimuskysymysten avulla (Kananen 2016, 40). Tutkimusongelma muutetaan tutkimuskysymyksiksi, koska tutkijan on helpompi vastata niihin. Tutkimuskysymyksiin vastaamalla saadaan ongelma ratkaistua. Aineiston avulla saadaan vastaukset. Kun tutkimusongelma on saatu täsmennettyä, tutkija pohtii menetelmiä ongelman ratkaisemiseksi. Tutkija tekee päätöksen tutkimusotteesta eli lähestymistavasta toteuttaa tutkimus. (Kananen 2016, 44-45.)

6.1 Aineistonkeruu menetelmänä teemahaastattelu

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruun päämenetelmänä pidetään haastattelua. Menetelmä sopii hyvin tutkimukseen, jossa tutkitaan tiettyä ihmisryhmää ja heidän mielipiteitään. Kun tutkimustilanteessa ihminen nähdään subjektina ja hänelle tärkeitä asioita tutkitaan, haastattelu valitaan aineistonkeruumenetelmäksi perustelluista syistä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 205, Kananen 2014, 70.)

Kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa käytetään usein teemahaastattelua aineiston keruumenetelmänä (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Opinnäytetyössä käytettiin aineiston keruumenetelmänä yksilöteemahaastattelua. Yksilöhaastattelut soveltuvat aineistonkeruumenetelmäksi hyvin, kun tutkimusaihe on sensitiivinen. (Kankkunen 2009, 95). Opinnäytetyössä haastateltiin erityisen tuen nuoren perheitä sekä seurakuntien työntekijöitä. Haastattelut tehtiin haastateltavan itse valitsemassa rauhallisessa paikassa. Tutkimussuunnitelma vaiheessa oli tarkoitus haastatella

puhelimitse seurakuntien työntekijöitä, mutta haastattelut muuttuivat lopulta kasvokkain tapahtuviksi.

Etuna haastattelututkimuksessa pidetään myös sitä, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt saadaan hyvin mukaan tutkimukseen. Jos aineistoa on tarpeen myöhemmin täydentää, haastatellut henkilöt on mahdollista tavoittaa jälkikäteen. (Hirsjärvi ym. 2009, 206.) Saaranen-Kauppinen ym. (2006) mukaan teemahaastattelun etuna on vastaamisen vapaus, mikä antaa oikeuden haastateltavien puheelle ja teemoihin kohdistettua haastattelua on myöhemmin tutkimuksen edetessä suhteellisen helppoa ryhtyä analysoimaan teemoittain.

Tutkija ja tutkittava kohtaavat haastattelussa kasvokkain. Haastattelun lajina oli teemahaastattelu, jossa keskustelun teemat olivat laaja-alaisia ja joihin ei voinut vastata lyhyesti. Teemahaastattelun tavoitteena on, että keskustelussa ilmiöstä, nousee keskustelun edetessä uusia asioita ja kysymyksiä keskusteltavaksi. (Kananen 2015, 148, Hirsjärvi 2009, 207, ja Kankkunen-Vehviläinen-Julkunen 2009, 97.) Teemahaastattelussa korostuu myös tutkijan ennakkokäsitys tutkittavasta ilmiöstä, se auttaa tutkijaa muotoilemaan haastattelussa käytävät teemat (Kananen 2014, 77).

Teemahaastattelussa tutkija on laatinut valmiit teemat eli keskustelun aihepiirit. Haastattelun aikana kysymysten muotoiluun ja voi tulla tarkennuksia ja kysymysten järjestys voi vaihdella. Teemahaastattelun tavoitteena on etsiä vastauksia tutkimustehtävän mukaan. (Kankkunen 2009, 97.) Teemahaastattelun runko testattiin kahdella seurakunnan työntekijällä vielä ennen varsinaisia haastatteluita. Palautteen pohjalta haastattelurungon kaksi kysymystä vaihtoivat paikkaa, koska kysymysten ja vastausten vaatimustaso oli liian haasteellinen. Muuten kysymykset säilyivät liitteen mukaisina (Liite 1.)

Aineiston kautta oli tarkoitus saada rippikouluikäisen nuoren vanhempien asiantuntijuutensa kuuluviin, oman tilanteen ymmärryksen kautta. Lisäksi aineistoa kerättiin seurakuntien työntekijöitä. Heiltä on tarkoitus selvittää toimivia käytänteitä integraation mahdollisuuksista. Tarkoituksena on näiden kahden aineiston tulkinnan perusteella saada aikaan toimintamalli, mitä integroinnin suhteen tulisi tehdä Vantaan seurakunnissa.

6.2 Tutkimuksen kulku

Tutkimussuunnitelman hyväksymisen ja suunnitelmaseminaarin jälkeen tammikuussa 2019 opinnäytetyölle haettiin tutkimuslupa Vantaan seurakuntayhtymän johtajalta. Viranhaltijapäätös tehtiin helmikuussa ja yksilohaastattelut ja aineistonkeruu pääsivät alkamaan maaliskuussa päätöksen tultua.

Ennen yhteydenottoa mahdollisiin haastateltaviin, laadittiin haastattelupyynnötkirje (liite 2.), joka sisältää lyhyen esittelyn itsestä, tutkimuksen teemasta ja tietojen säilyttämisestä. Haastattelupyynnötkirje lähetettiin kaikille osallistujille sähköpostitse etukäteen tiedoksi. Kirje sisälsi tiivistetyn tiedon tutkimuksen teemoista ja Hyvärinen toteaaakin että (2017, 38) haastattelukysymyksiä ei pidä lähettää haastateltaville etukäteen. Hänen mukaansa haastateltavat voivat muuten ennalta valmistautua haastatteluun.

Opinnäytetyötä varten haastateltavat oli sovittu jo aiemmin ja haastattelut voitiin näin ollen aloittaa. Haastateltavia oli suhteellisen helppo löytää, koska tutkittiin sellaista joukkoa, jonka puolesta haluttiin ottaa kantaa. (Hyvärinen 2017, 37). Tutkimusta varten haastateltiin perheitä, joiden nuorella ilmenee erityisen tuen tarvetta jollakin elämän osa-alueella, ja nuoret saavat tukea koulun käynnissä. Tutkimuksessa haastateltiin vantaalaisia perheitä, joissa on rippikouluikäinen erityisnuori. Perheistä osallistujien taustat vaihtelivat merkittävästi. Kahdella nuorella rippikoulu on vielä edessä ja yhdellä käytyä edellisenä vuonna. Näistä edellä mainituilla kahdella on kehitysvamma ja sen lisäksi autismikirjon häiriö. Viime vuonna rippikoulun käyneellä on lievä autismin kirjon häiriö. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina kotikäynteinä tai haastateltavien itse valitsemassaan paikassa. Lisäksi haastateltiin pääkaupunkiseudun seurakuntien työntekijöitä, joilla on kokemusta integraatorippikouluista. Haastatteluihin osallistui seurakuntien työntekijöitä eri ammattiryhmistä, esimerkiksi pastoreita, nuorisotyönohjaajia ja kasvatuksen asiantuntijoita. Valintaan vaikutti se, että heillä on laajaa ja vuosien kokemusta ja näkökulmia seurakunnissa rippikouluintegraatiosta. Työntekijöiden haastattelujen jälkeen päätin vielä valita yhden haastateltavan, koska hänellä oli laajaa kokemusta rippikoulutyöstä pääkaupunkiseudun ulkopuolisen kunnan, Kanta-Hämeen maakunnan eteläosasta. Laajempi alue palveli tutkimuksen kannalta oleellisesti.

Kaikki haastattelut toteutettiin lopulta kasvokkain ja ne olivat kestoltaan 45 minuutista tuntiin. Haastattelut nauhoitettiin käyttäen älypuhelimien Voice Recorder -sovellusta. Sandelowski (1994) on todennut, että yhden tunnin haastattelun purkaminen nauhalta vie kolme tuntia. (Kankkunen ym. 2009, 132). Haastattelut olivat aitoja ja vuorovaikutuksellisia tilanteita.

Laadullisen aineiston käsittelyn ensimmäinen vaihe on yhteismitallistaminen, joka tehdään litteroinnin avulla. Opinnäytetyössä teemahaastattelut tallennettiin digitaaliseen muotoon ja purettiin tekstiksi. Teemahaastattelujen vastaukset kirjoitettiin siis mahdollisimman sanatarkasti auki ja tehtiin yleiskielinen litterointi. (Hirsjärvi ym. 2009, 222, Kananen 2014, 101, Kananen 2015, 129, 161 & Tuomi ym. 2009, 92) Litterointi tehtiin kirjoittamalla Word-tekstinkäsittelyohjelmalla, haastattelun jälkeen samana päivänä tai viimeistään haastattelun jälkeisenä päivänä. Tekstimassaa syntyi aineistosta yhteensä noin 50 sivua. Litteroinnin jälkeen tiedostot tulostettiin paperille. Aineiston tulostamisen jälkeen tutkija etsi eri värisiä tusseja apuna käyttäen aineistosta teemojen mukaisia vastauksia ja hahmotteli

aineistoa ensin käsin, jotta sain selkeämmän kuvan koko aineistosta. Koodaaminen voi tapahtua sellaisella tavalla, kun tutkija parhaaksi näkee itselleen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92).

Opinnäytetyön teemoista kerättiin ensin alkuperäisilmaukset, joista tämän jälkeen muodostettiin pelkistetyt ilmaukset. Haastateltavien vastaukset kerättiin yhteen teemoittain ja haastateltavat koodattiin (Vanhempi Va a-c ja työntekijä Ty a-d) opinnäytetyön kirjoittajaa varten. Tällöin tutkija tunnistaa haastateltavat ja pystyy erottamaan heidät. Sen jälkeen ilmaukset tiivistettiin ja yhdistettiin alaluokiksi, joista tehtiin yläluokkia. Yläluokkia muodostui yhteensä 13 kappaletta. Lopulta tutkimuksen tulokseksi saatiin kaksi pääluokkaa. Pääluokka vastaa tutkimuskysymyksiin, miten rippikouluintegraatio toteutetaan onnistuneesti tulevaisuudessa Vantaalla sekä millaista osaamista seurakuntien työntekijät tarvitsevat integraation toteuttamiseen.

Opinnäytetyön väliseminaari pidettiin toukokuussa 2019. Tässä seminaarissa esiteltiin haastattelun kulkua, alustavia tuloksia ja prosessin etene- mistä. Kesän aikana jatkettiin kirjoittamista ja perehdyttiin materiaaliin edelleen. Opinnäytetyön analyysi ja tulokset valmistuivat elokuun aikana. Lokakuussa pidettiin loppuseminaari ja opinnäytetyö valmistui.

6.3 Aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysi

Opinnäytetyön tekijä valitsi haastattelun analyysimenetelmäksi aineisto- lähtöisen sisällönanalyysin. Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimene- telmä onkin sisällönanalyysi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91. & Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 131). Analyysimenetelmänä sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, samankaltaisuuksia ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus, joka yhdistää tutkittavan ilmiön laajempaan aiheyhteyteen ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 ja Kankkunen, Vehviläinen-Julkunen 2009, 134.)

Laadullista aineiston käytetyimmät analyysimenetelmät ovat Hirsjärven ym. (2009, 224.) mukaan sisällönerittely, teemoittelu, tyypittely, diskurssi- analyysi ja keskusteluanalyysi. Teemoittelu on luonteva tapa temahaas- tetteluaineiston analysoinnissa. Teemat, joista keskusteltiin haastatelta- vien kanssa, löytyivät suoraan aineistosta. Opinnäytetyön tekijän toimesta aineisto järjestettiin teemoittain saman sisältöihin luokkiin, niin että kun- kin teeman alle koottiin kustakin haastattelusta ne kohdat, jossa puhutaan kyseisestä teemasta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Kerätty materiaali analysoidaan ja analyysimenetelmät kytkeytyvät kiinteästi ai- neistonkeruumenetelmiin (Kananen 2015, 90).

Opinnäytetyössä teemahaastattelu tallennettiin digitaaliseen muotoon, joka purettiin tekstiksi, josta tehtiin yleiskielinen litterointi. (Kananen 2015, 129 ja 161). Tämän vaiheen jälkeen opinnäytetyön tekijä tutustui ja luki kerättyä aineistoa. Tavoitteena oli saada selkeä kokonaiskuva aineistosta. Teemahaastattelun aineiston tiivistäminen tapahtuu analyysivaiheessa luokittelun avulla. (Kananen 2015, 161 ja Hirsjärvi 2009 ym. 222).

Opinnäytetyön analyysimenetelmäksi valikoitui sisällönanalyysi. Tuomi & Sarajärvi (2009,92) korostavat että se mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita, näkyy tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimustehtävästä. Ja niiden tulee olla linjassa raportoidun kiinnostuksen kohteen kanssa. Tutkimuksen keskeinen asia on, että tutkijan on päätettävä mikä aineistossa kiinnostaa ja on osattava tehdä päätös. Tämän jälkeen tutkijan on kerrottava kaikki tutkittavasta ilmiöstä, mitä saa irti.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston runsaus tekee analyysivaiheen haastavaksi ja mielenkiintoiseksi. Haastatteluja analysoidessaan tutkija viettää viikkoja, usein kuukausia tulkitakseen haastateltavien vastauksia oikein. Usein analyysivaihe koetaan tutkimuksen vaikeimmaksi tehtäväksi, koska analyysin tekoon on useita vaihtoehtoja ja toisaalta siihen ei ole selkeää ohjetta tai sääntöjä. (Hirsjärvi 2009, 225.)

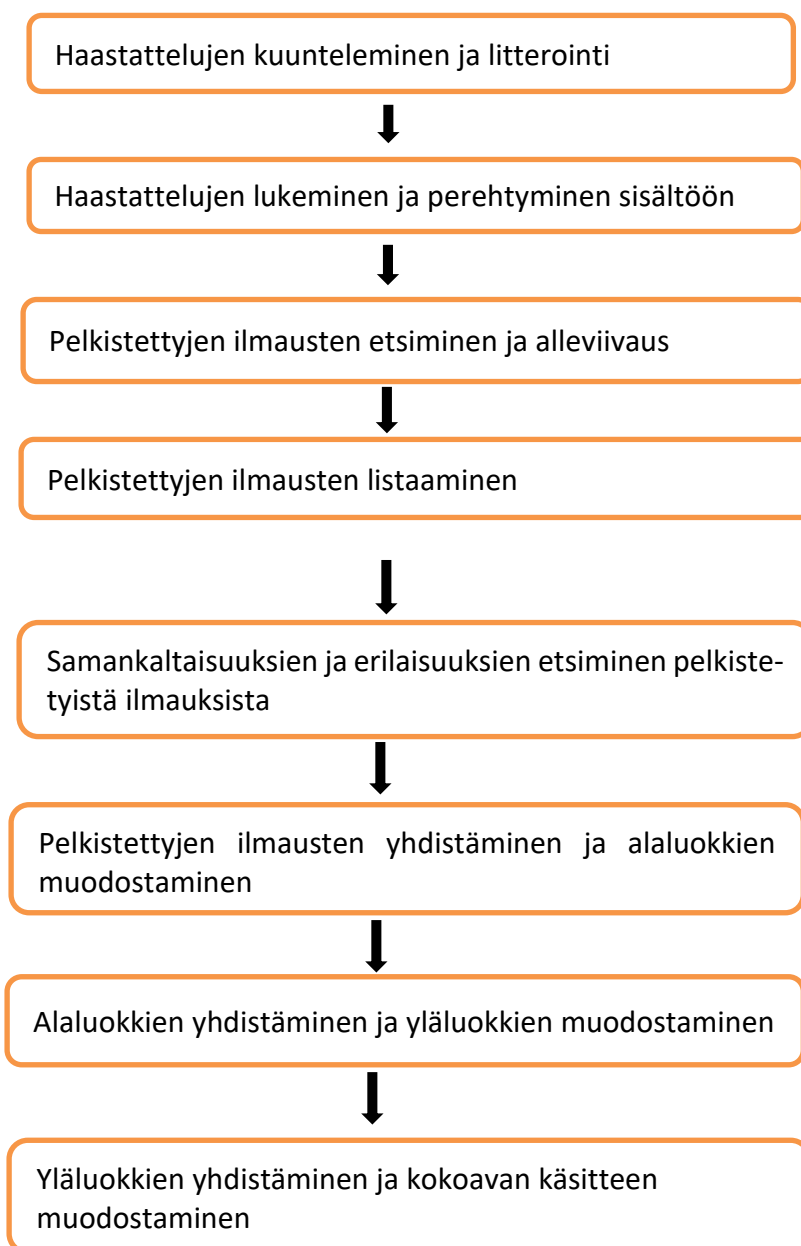
Sisällönanalyysi tehtiin aineistolähtöisesti eli analyysi toteutettiin luokittelumalla sanoja niiden teoreettisen merkityksen perusteella. Luokittelu on yksinkertaisin aineiston järjestämisen muoto (Tuomi 2009, 93). Teemahaastattelun aineiston tiivistäminen tapahtuu analyysivaiheessa luokittelun avulla. (Kananen 2015, 161 ja Hirsjärvi 2009 ym. 222). Luokittelussa samaa tarkoittavat asiat kategorisoidaan eli yhdistetään eri tasoiksi. Koodaus ja luokittelu kulkevat samanaikaisesti. (Kananen 2014, 113.) Ratkaisu tutkimukseen löytyy opinnäytetyön tekijän käsiteltyä aineistoaan, litteroinnin, koodauksen ja luokittelun avulla. Kuvio 5. sivulla 36 selkeyttää analyysin etenemistä. Lisäksi pohtien tutkimusongelman/ -kysymysten yhteisellä, kohti tulkintaa ja ratkaisua. (Kananen 2014, 114.)

Litteroinnin jälkeen teksti tiivistettiin siis koodaamalla, jotta laaja tekstimassa pystyttiin jatkokäsittelymään. Litteroitu teksti vaatii koodausta eli tiivistämistä ja selkeyttämistä, jotta analyysi voitiin tehdä. Tiivistäessä tekstiä tutkija pyrkii löytämään aineistosta ulottuvuuksia, käsitteellisiä kerroksia sekä oleellisen tutkittavan ilmiön kannalta. Aineisto tiivistetään siis etsimällä oleellinen. Tekstimassaa tarkasteltiin tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten kautta. Aineistosta etsittiin ne tekstikokonaisuudet, jotka liittyivät tutkittavaan ilmiöön. Koodausvaiheessa tehtiin tekstin tiivistys, eli tekstikokonaisuuksille tai sen osalle annettiin sisältöä kuvaava koodi. Tietoja yhdistettiin niin, että samaa tarkoittavat asiat yhdistettiin samalla koodilla. Koodaamiseen käytettiin lopulta Word tekstinkäsittelyohjelmistoa. (Kananen 2014, 100-104.) Koodauksessa tutkija pyrkii selkeyttämään aineistoa merkitsemällä aineistoon tutkimustehtävän- ja kysymysten kannalta olennaisia asioita. Koodaamalla saatiin selvyttä, mitä

tutkimusaiheeseen liittyvää siellä on. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.) Tekstiaineiston koodaus tehtiin jakamalla tekstiaineisto asiasisällöiksi. Koodaaminen tehtiin tekstiaineistosta ja muutettiin taulukkomuotoon. Tekstinkäsittelyohjelmalla luotu teksti voitiin analysoida samalla tietokoneohjelmalla, jolla aineisto oli tuotettu. (Kananen 2014, 106,127.)

Aineistolähtöisessä analyysissä tavoite on luoda tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Litteroinnin jälkeen valittiin analyysiyksiköt, ja ne voivat olla yksittäisiä sanoja tai teemoja. Keskustelussa analyysiyksikkö voi olla myös lause. Keskeinen ajatus on se, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen mietittyjä. (Tuomi 2009, 95,110 & Kankkunen ym. 2009, 136.)

Tämä perustuu aineistolähtöiseen päättelyyn, jota tutkimuksen ongelmanasettelu ohjaa. Tutkimuksen aiheesta ei juuri tiedetä tai aikaisempi tieto on hajanaista, oli perusteltua käyttää aineistolähtöistä lähtökohtaa analyysin toteuttamisessa. (Kankkunen ym. 2009, 135 ja Kananen 2014, 104, 108.)

Kuvio 5. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen. (Tuomi 2009, 109)

Kuviossa 5. kuvataan tämän tutkimuksen sisällönanalyysin vaiheet. Miles ja Huberman (1994) kuvaavat aineistolähtöisen eli induktiivisen aineiston analyysin kolmevaiheiseksi prosessiksi. Ensimmäisenä aineiston pelkistäminen, toisena aineiston ryhmittely ja kolmantena teoreettisten käsitteiden luominen. Pelkistäminen tarkoittaa haastatteluaineiston karsimista, jolloin tutkimuksen kannalta epäollennainen materiaali jätetään pois. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä. Aineiston ryhmittelyssä koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi ja aineistosta etsitään samankaltaisuudet ja eroavaisuudet. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään,

jonka jälkeen ne yhdistetään luokaksi ja nimetään luokkaa kuvaavalla käsitteellä. Aineisto tiivistyy luokittelussa, kun yksittäiset tekijät sisällytetään yleisempiin käsitteisiin. Näin muodostetaan alaluokkia. Käsitteiden ryhmittelystä käytetään termiä alaluokka ja alaluokkien ryhmittelyä kuvataan yläluokkina. Yläluokkien yhdistäminen jälkeen saadaan pääluokka. (Tuomi ym. 2009, 110.)

Yhdistelemällä ja tiivistämällä käsitteitä aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä saadaan vastaus määriteltyyn tutkimustehtävään. Tuloksissa esitetään aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet ja aineistoa kuvaavat teemat. Lisäksi tuloksissa kuvataan luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet ja niiden sisällöt. (Tuomi ym. 112.)

Tiedon kerääminen ja analyysi kulkevat rinnakkain. Aineisto analysoidaan ja taas analyysin teon jälkeen kerätään uutta aineistoa. Aineiston analyysiä tehtiin tutkimusprosessin eri vaiheissa. (Kananen 2014, 98-99 ja Hirsjärvi 2009, 223.) Usein aineistoa kertyy runsaasti eri muodoissaan. Tutkijan tehtävä on lukea aineistoa tiiviisti, jotta alkaa hahmottaa, mitä aineisto kertoo tutkittavalle. Analyysin kirjoittaminen on vaativaa, koska kirjoittajan on osattava perustella väitteensä ja valintansa. (Kananen 2015, 73.) Kerätyn aineiston tulkinta lähtee puhtaasti aineistosta, tarkoittaen että teksti jaotellaan asiasisältöihin ja sisällölle annetaan koodit, jotka perustuvat aineistoon. (Kananen 2015, 171).

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimusta varten haastateltiin erityisnuoren perheitä sekä seurakuntien työntekijöitä. Näin tutkimusta varten saatiin kattavimmat tulokset kahdesta eri näkökulmasta.

Tutkimustulokset ovat vastaus tutkimuskysymyksiin. Seuraavaksi esitellään tutkimuksen tulokset sisällönanalyysin mukaisesti teemojen avulla. (Kananen 2019, 43.) Tutkimustulokset on jaettu perheiden ja työntekijöiden näkökulmiin haastattelujen ja teemojen perusteella.

7.1 Perheiden näkökulmia rippikoulusta

Haastateltavia perheitä oli kolme kappaletta ja työntekijöitä neljä kappaletta. Perheet valikoituivat niin, että kaikilla haastateltavien perheiden nuorilla on tuen tarve kouluopetuksessa. Näin ollen rippikoulussa oletettavasti on myös tuen tarve ilmeinen. Perheiden haastattelujen, aineistoon perehtymisen, sisällönanalyysin vaiheiden sekä laadituista tutkimuskysymyksistä johtaen koko teeman pääluokaksi muodostui turvallinen oppimisympäristö.

7.1.1 Toive nuoren rippikoulusta

Ensimmäinen teemakysymys vanhemmille kuului, mitä he toivoisivat oman nuorensa rippikoululta. Ensimmäinen teema jakautui yhteen yläluokkaan, joka on kokonaisvaltainen oppiminen. Alaluokkia muodostui neljä kappaletta. Ensimmäinen alaluokista on leirikokemuksen merkittävyys. Kaikkien vanhempien vastauksista tuli esiin toive leirimuotoisesta rippikoulusta. He kokivat tärkeänä, että nuori saisi kokemuksen leirillä olosta. Leirimuotoinen tarkoittaa, että ollaan yöt pois kotoa ja vietetään leiriä leirikeskuksessa. Leiririppikoulu on yleisin muoto käydä rippikoulu.

Saisi edes jonkunmoisen kokemuksen leiristä ja leirillä olemisesta, leirielämästä ja mitä se voi tarkoittaa. (Va c)

Kyllä mä toivoisin, että olisi esimerkiksi lyhyempi tai pidempi leiri edes. (Va a)

Ja sitten kuitenkin leirikeskukset on sellaisia paikkoja jossa on luontoa ympärillä, se voi olla monelle vantaalaiselle vieras elementti, mitä se tarkoittaa ollaan leirillä ja paistetaan makaraa, tehdään nuotio tai mitä se voikaan olla...tai istutaan laiturilla. (Va c)

Toiseksi alaluokaksi muodostui kokemus yhteisön jäsenenä olemisesta. Vuorovaikutuksellinen suhde muihin yhteisön jäseniin koettiin vanhempien mielestä merkitykselliseksi. Kaikkien vanhempien vastauksista ilmeni, että erityisnuoren tulisi saada kokemuksia, mitä yhdessä oleminen on ja miltä se tuntuu. Kuuluminen yhteisöön tasavertaisena jäsenenä on hyvinvoinnin yksi lähtökohta.

Kokee itsensä tasavertaisena ja kokee itsensä jollakin lailla hän kuuluu johonkin ikäporukkaan, että hän jollakin lailla ymmärtäisi sitä. (Va a)

Kolmanneksi alaluokaksi tuli kokemuksellisuus. Vastauksista pystyi tulkitsemaan, että kokemuksellisuus on heidän nuorilleen oikea tapa oppia ja kokea uusia asioita. Käytännön kokemukset jäävät paremmin muistiin ja niihin voi usein palata myöhemminkin. Yksi vanhemmista muisteli omia rippikoulukokemuksiaan ja kertoi muistoja pitkältä ajalta. Hän toivoi, että oman nuoren kohdalla tapahtuisi samanlaista kokemusta.

Se olisi kyllä sellainen kokemus, jonka jokaiselle soisi ja toivoisi ja että voisi saada sen. (Va c)

Rauhallisuus ja luonto ja ollaan tässä ihan kuin muuta maailmaa ei olisikaan. (Va c)

Neljänneksi alaluokaksi muodostui hengellisyyden kokemukset. Rippikoululta toivottiin myös uskonelämän kysymysten pohtimista ja ajatusten laajenemista. Rippikoulusta odotetaan, että hengellisten asioiden pohtiminen alkaa ja se on turvallinen paikka aloittaa oman uskon elämän hoitaminen.

Niin kuin ihan normiriparilla, kokee sen että tämä on turvallinen yhteisö jossa voi olla ja sen riparin jälkeen usein avautuu sellainen prosessi että mitä mä näistä oikeasti ajattelen. (Va b)

Se on ehkä se mitä ei itse lähtökohtaisesti ajattele, tietysti se että se avaa jonkun portin ajattelulle, mutta kun ei ihan tiedä mikä se päänsisäinen maailma oikein sitten lopulta on ja mitä se sisältö oikeasti voi tarjota vai tarjoaako se sisältö jotain tiettyssä mielessä oikeasti. (Va c)

Näkee ja kokee että uskonelämänasiat tulee tai ei tule ja voi olla rippikoulu vaikuttaa siihen tai olla että voi vaikuttaa mihin tahansa suuntaan vaan. (Va c)

7.1.2 Toimiva rippikoulu

Tämä teema käsitteli, millainen vanhempien mielestä olisi toimiva rippikoulu. Tämä teema jakautui kahteen yläluokkaan psyykkiseen ja sosiaaliin turvallisuuteen. Alaluokkia muodostui yhteensä neljä kappaletta.

Psyykkiseen turvallisuuteen muodostui vanhempien vastauksien perusteella hyväksyvä sekä viihtyisä ilmapiiri rippikouluryhmässä. Hyväksyvä ilmapiiri rippikoulussa rakentuu vanhempien mielestä kannustavasta, luottavasta ja avoimesta ilmapiiristä. Viihtyisä taas hyväntahtoisesta tunnelmasta ryhmässä. Psyykkinen turvallisuus rippikouluryhmässä koettiin useamman vanhemman vastauksissa keskeiseksi asiaksi viihtyvyyden vuoksi.

Positiivinen tunnelma, sellainen ettei tarvitse miettiä, mitä noi musta ajattelee. (Va c)

Ei tuoda ihmisten erityisyyttä esille mutta omalla käytöksellään tuodaan esille, että kaikki ovat tasa-arvoisia ja hyväksytyjä. (Va b)

Sosiaalinen turvallisuus jakautui kahteen alaluokkaan. Kuulun tähän porukkaan sekä osallisuuden lisääminen. Kokemus siitä, että saa olla osana turvallista yhteisöä oli merkittävä vanhempien vastauksissa. Turvallisen yhteisön rakentamisessa seurakunnan aikuisen rooli on merkittävä ja aikuisen aito läsnäolo rakentaa vuorovaikutusta. Osallisuuden lisääminen rakentuu kaikkien huomioonottamisesta, ryhmässä toimimisesta sekä kommunikoimisen sujuvuudesta.

Niinkuin normiriparilla, kokee sen, että tämä on turvallinen yhteisö. (Va c)

Saisi leiriltä sellaisen kokemuksen, että hän selviäisi siellä. (Va a)

7.1.3 Tärkeintä rippikoulussa

Vanhempien vastauksien perusteella teemasta muodostui yläluokaksi osallisuuden vahvistaminen. Kaikkien vanhempien vastauksissa toistui yhteisöön kuulumisen ja vaikuttaminen yhteisössä. Alaluokkia puolestaan muodostui neljä kappaletta.

Turvallisuuden tunteen vahvistaminen oli ensimmäinen alaluokka. Sillä vanhemmat tarkoittivat turvallisuuden tunnetta ryhmässä, jossa nuori on. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että nuori tuntee olonsa ryhmässä turvallisiksi ja että nuorella on luottamuksellinen suhde niihin aikuisiin, jotka ovat rippikoulussa. Erään vanhemman mukaan merkityksellisintä ja

tärkeintä rippikoulussa on juuri luottamuksellisen suhteen luominen seurakunnan työntekijöihin, jotka ovat rippikoulua toteuttamassa.

Toinen alaluokka on hyvinvoinnin edistäminen. Vanhemmat korostivat, että rippikoulu olisi hyvä paikka sosiaalisten suhteiden luomiseen, ylläpitämiseen sekä sosiaalisten taitojen harjoitteluun. Yksi vanhempi otti esille, että erityisnuorten sosiaalinen piiri on usein rajoittunut. Osallisuuteen kuuluu lisäksi yhteisössä vaikuttaminen. Eräs vanhempi muisteli nuoren konfirmaatiotilannetta, jossa hänet otettiin osalliseksi toimittamaan konfirmaatiota.

Konfirmaatiotilanteessa nn oli tosi otettu, kun sai lukea saarnaan ja kun sitä seurasi siinä, kun muut luki niin huulet liikkui kun varmaan kertasi vielä omaa tekstiä siinä samalla. Sitten hän nn luki tosi selvästi ja oli tosi kiva, että hänet otettiin siihen mukaan, vaikka on haasteita siinä lukemisessa. (Va b)

Kolmas alaluokka on tasavertaisuus. Vastauksien perusteella vanhemmat tarkoittivat tasavertaisuutta esimerkiksi rippikoulun suorittamistavassa. Heille on tärkeää, että erityisnuori saa käydä rippikoulun ja olla tasavertaisena jäsenenä ryhmässä mukana. Vanhemmat mainitsivat myös tärkeänä asiana rippijuhlat. Nuori saa olla keskipisteenä ja häntä juhlietaan. Ja että nuori ymmärtäisi, että hän on saavuttanut jotain erikoista.

Sehän olisi hienoa, jos ymmärtäisi että hänen serkut on tehneet samalla lailla ja ovat olleet samalla tavalla siellä alttarilla. (Va a)

Neljäntenä alaluokkana erottui vanhempien vastauksien perusteella tärkeänä asiana rippikoulussa perustarpeista huolehtiminen. Eräs vanhempi mainitsi esimerkiksi ruuan tärkeyden hänen nuorelleen. Jokainen vanhempi mainitsi struktuurin. Eli rippikoulussa he pitivät tärkeänä päiväjärjestystä ja sen visualisoimista mahdollisesti. Toivottiin myös, että leirin päiväjärjestys olisi helposti nähtävillä leiriläisille, jotta he voivat käydä tarkistamassa mitä seuraavaksi tapahtuu ja missä pitäisi olla. Visualisointi auttaa nuorta hahmottamaan, mihin hän osallistuu.

Varmastikaan en ajatellut niitä, rippileirin sisältöjä etukäteen vaan jännitin niitä, ulkoisia seikkoja enemmän. (Va b)

Tärkeintä on vanhempien mukaan saada nuorille onnistunut rippikoulukokemus. Tämä tarkoittaa kaikkien haastateltavien mukaan oikeanlaista nuoren kohtaamista. Jotta nuori saisi positiivisia kokemuksia rippikoulusta tarvitaan vanhempien mukaan oikeanlaista asennetta ja tahtotilaa.

7.1.4 Etukäteistieto nuoren rippikoulusta

Tämän teeman tarkoituksena oli selvittää perheiltä, millaista tietoa he toivoisivat etukäteen nuorensa rippikoulusta. Yläluokaksi muodostui tarpeiden tunnistaminen. Alaluokiksi taas sosiaaliset tarpeet, psyykkiset tarpeet, fysiologiset tarpeet sekä turvallisuuden tarpeet.

Sosiaalisista tarpeista erottui vastauksissa yhdessä tekemisen tarve. Vanhemmat toivoivat, että rippikoulun työntekijätiimi olisi mahdollisimman varhain tiedossa, jotta tutustumisprosessi pääsisi alkamaan mahdollisimman varhain. Vanhemmat toivoivat tapaavansa työntekijät, jotta he pystyvät alkuvaiheessa tarpeen mukaan tuomaan työntekijöiden tietoon yksittäisiä asioita nuorestaan. Sosiaalisena tarpeena nousi vastauksista esille myös avoimena olemisen tarve. Myös nähdä ja kuulla tuleminen koettiin vanhempien mielestä tärkeänä.

Jotenkin, että rakentuisi sen perheen ja leiriväen välille sellainen luottamus, että uskaltaa antaa lapseni sinne ja uskallan luottaa siihen, että asiat sujuu. (Va b)

Vanhemmat toivoivat tietoa leiriolosuhteissa, voidaanko siellä esimerkiksi erottaa nuorelle tarvittaessa oma rauhallinen tila esimerkiksi liiallisen kuormituksen aiheuttaman stressin purkuun.

Psyykkisten tarpeiden kohdalla vanhemmat nostivat esille vuorovaikutuksellisen ja vastavuoroisen suhteen rakentamisen nuoren ja työntekijän välille. Tällä turvataan rippikoulun ajaksi hyväksyvä ja huolenpidollinen suhde. Nuori tarvitsee vierelleen aidosti hänestä kiinnostuneen aikuisen, jolloin heidän välilleen rakentuu turvallinen kiintymyssuhde. Kaikki haasteltavat vanhemmat toivoivat etukäteen kotikäyntiä, jolloin nuori opitaan tuntemaan parhaimmillaan omassa tutussa ympäristössään.

Miettii vaikka voisko tutustumisprosessiin kuulua kotikäynti joka mahdollistaisi sen perusteellisen pohjatyön valmistelun. (Va c)

Vanhempien mielestä fysiologisista perustarpeista nukkuminen ja ruoka nostettiin vastauksissa etukäteen tärkeimmiksi asioiksi. Vanhemmat toivoivat informaatiota nukkumisjärjestelyistä, esimerkiksi nukkuvatko ilman aikuista vai keskenään ja millaisessa tilassa. Monelle nuorelle vieraassa paikassa nukkuminen voi osoittautua haasteelliseksi. Lisäksi vanhempia kiinnostaa etukäteen millaista ruokaa rippikoulussa mahdollisesti tarjotaan.

Turvallisuuden tarpeista vanhemmat mainitsivat aikuisen läsnäolon ja saatavuuden silloin kun nuori sitä tarvitsee. Yhden vanhemman mielestä on tärkeää, että nuori saa tehdä ”oman pesän” turvapaikakseen.

Yksi vastaajista otti esille rippikoulun työntekijöiden hoidollisen ammatti-osaamisen. Hän haluaisi tiedon etukäteen, onko leirillä mahdollisesti mukana työntekijä, jolla on lähihoitajan/ sairaanhoitajan lääkkeenjako-oikeus. Lisäksi hän toivoisi etukäteen tiedon, onko mukana työntekijää, joka tietää ja ymmärtää nuorten käyttämistä lääkkeistä.

7.2 Nuoren tuen tarve rippikoulussa

Erytisnuoren kohdalla tuen tarve on ilmeinen rippikoulussa. Teeman tarkoitus oli selvittää vanhemmilta, millainen heidän nuorensa tuen tarve olisi rippikoulussa.

7.2.1 Nuoren tuen tarpeen muodot rippikoulussa

Tuen tarve rippikoulussa on vanhempien mukaan monimuotoista. Josta muodostuikin yläluokka. Alaluokiksi teeman alle tuli henkilökohtainen tuki, oppimisen tuki, kommunikoinnin tuki sekä hyvinvoinnin tuki. Kaikki nämä tuen muodot rakentavat ihmisen hyvinvointia monella tapaa. Tästä on esimerkkinä sisällönanalysimalli liitteenä numero 3.

Kahden vastaajan mukaan heidän nuorensa tarvitsevat lähes kaikissa arjen askareissa tukea. Vanhempien toiveena on, että rippikoulussa olisi ylimääräisenä resurssina työntekijä, joka voidaan tarvittaessa irrottaa nuoren tueksi. Heidän mukaansa henkilökohtainen avustaja olisi tarpeellinen rippikoululeirillä juuri heidän nuoren kohdallaan. Tuen tarve on merkittävä selviytyäkseen leirielämästä. Avustajalta odotettiin aitoutta ja halua olla nuoren kanssa.

Varmaan se sellainen siinä mielessä henkilökohtainen avustaja, ei välttämättä niin että olisi yksi henkilö kokoajan liimautuneena. (Va a)

Hyvä tyyppi, ei niinkään koulutustaustan perusteella valittu vaan sellainen, joka oikeasti voi lähteä sitä palloa potkimaan tai juoksemaan kuntorataa. (Va c)

Seurakunnan työntekijän antaman oikeanlaisen tuen avulla vanhemmat toivoivat nuorelleen tärkeimpänä asiana itsenäistymisen mahdollisuuden, omatoimisuuteen tukemisen sekä oma-aloitteisuuden lisääntyminen. Jokainen erityisnuoren vanhempi mainitsi vastauksessa, että rippikoulun aikana he toivoisivat nuoren saavan kokemuksen ja mahdollisuuden itsenäistymisestä. He olivat yhtä mieltä siitä, että rippikoulu on nimenomaan hyvä paikka opetella itsenäistymistä. Itsenäistymisen mahdollisuus nähtiin nimenomaan leirimuotoisen rippikoulun yhteydessä.

Antaa sitä itsenäistymisen mahdollisuutta, mikä on ehkä sen rippileirin yksi tarkoituskin. (Va b)

Lisäksi seurakunnan työntekijältä odotetaan omatoimisuuteen tukemista. Nuoren kannustamista ja oikeanlaista aikuisen läsnäoloa. Tuen avulla nuori saa kokemuksen, että selviytyy tilanteista. Toisaalta vanhemmat toivoivat, että tuki ei saa olla liian ohjaavaa, koska joskus nuoret pystyvät paljon parempaan mitä odotukset ovat. Lisäksi vanhemmat toivoivat, että antaisi nuoren yrittää ja onnistua, mutta tietenkin niin että on sitten aikuinen, joka tukee oikeanlaisesti. Vanhemmat toivoivat myös omalle nuorelleen omatoimisuuteen tukea, mutta ei paapomista.

Oikeanlaista asennetta ja tahtotilaa työntekijöiltä, että tehdään tämä niin että tulee positiivisia kokemuksia. (Va b)

Jos joku kysyy häneltä jotain, hän ei ehkä pysty vastaamaan siihen, siinä aikuisen tuki on tärkeä. (Va a)

Olisi siellä hänelle selkeästi irrotettavissa esim vessakäyntiin, kengän nauhojen solmimiseen tai sitten ne tilanteet kun ei suju ryhmätilanteessa ja tarvitaan taukoa siitä. (Va c)

Vanhemmat kokivat tarvitsevansa myös tukea nuoren hyvän rippikoulukokemuksen saamiseksi. Kaikki haastatellut vanhemmat toivoivat yhteydenpitoa seurakunnan työntekijän kanssa. He toivoivat, että vuorovaikutus olisi avointa ja he ovat valmiita pohtimaan yhteistyössä ratkaisuja oman nuorensa rippikoulun suunnitteluvaiheesta, toteutusvaiheeseen. He korostivat etukäteissuunnittelun merkitystä seurakunnan ja perheen kesken. Vanhemmat korostivat ennen kaikkea nuoreen tutustumista, mutta myös vanhempiin tutustumista. Vanhempien kuuleminen tuo yhteistyöhön laajuutta ja yhteistyöhön tulee syvyyttä.

Tavallaan tiedostaa ne haasteen paikat, ja olla avoin keskusteluyhteys vanhempien kanssa. (Va b)

Että ne leirin työntekijät tutustuisivat nuoreen ja vanhempien kanssa miettii niitä järjestelyjä. (Va c)

Vanhemmat tuntee sen oman lapsen ja haluavat välittää sitä aitoa tietoa myöskin eteenpäin. (Va c)

Henkilökohtaisen tukeen kuuluu myös emotionaalinen tuki, joka nousi haastatteluista esille. Kun tehdään työtä erityisnuorten kanssa, henkinen tuki on rippikoulussa keskeinen asia. Vanhemmat kokivat emotionaalisen tuen nimenomaan aikuisen läsnäolona, ja keskusteluapuna tai vierelle pysähtymisenä. Nuori saattaa tarvita aikuista lähelle henkisen kuormituksen ja sen laukaiseman stressin vuoksi. Emotionaalista tukea nuori voi tarvita kielteisen tunteen käsittelyssä.

Tai sitten riparilla on hartaushetkiä, kun se rauhoittuminen on haasteellista ja se pysähtyminen niin sitten semmoinen, joka pystyy olemaan häntä varten ja pystyisi vaikka silittämään tai hieromaan, joka selkeästi auttaisi, että pystyisi olemaan siinä tilanteessa mukana. Se olisi selkeästi tarpeellinen. (Va c)

Vanhemmat toivoivat myös, että etukäteen on mietitty rippikoulun suunnitteluvaiheessa, kuinka mahdollista kuormituksen purkua ja tilanteen nollaamista pääsee rippikoulussa tekemään. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että jos negatiiviset tunteet pääsevät pintaan, niin kuinka niissä tilanteissa kannattaisi toimia. Ennakointi ja suunnitelmallisuus seurakunnan työntekijän kanssa koettiin merkitykselliseksi.

Semmoisia kohtia missä kohtaa saattaa mennä väärään suuntaan ja mitä niissä kannattaisi tehdä ja toisaalta, miten niitä voisi välttää, ettei ajauduta umpikujaan tai hermostumiseen tai turhautumiseen. (Va a)

Se on niin musta-valkoinen maailma, että se huono kokemus jää mieleen ja ne hyvät kokemukset ei pääse kertautumaan niissä tilanteissa. (Va a)

Viimeiseksi tuen muodoksi muodostui nuoren tarvitsema pedagoginen tuki. Jokaisella on oikeus myös rippikoulussa saada tukea oppimiseensa. Vanhemmat korostivat rippikoulun mukauttamista, tarkoittaen että kukin voisi oppia omalla tavallaan asioita. Vanhemmat nostivat esiin, että nuori oppisi rippikoulussa jotain uutta. Vastauksissa korostui nuoren yksilöllisyyden huomioiminen oppijana ja erilaiset tavat opiskella monipuolisesti.

Hän voisi oppia jotain uutta, sillä omalla tasollaan ja hän voisi oppia jotain uutta hengellistäkin asiaa. (Va a)

Oppimiseen tarvitaan myös tukea. Vanhempien vastauksista tuli esiin, että pedagogista tukea voisi tarvita esimerkiksi ulkoa opetteluun. Vanhempien vastauksista tuli esiin myös, että opetuksen tulee olla riittävän lapsentasoista ja esimerkiksi vaikeita kielikuvia sekä moniselitteisiä käsitteitä tulisi välttää opetuksessa. Lisäksi yksi vastaaja kertoi motivoinnin tärkeydestä. Hänen nuorensa kohdalla oppimistuloksia saadaan parhaimmillaan, kun aikuinen osaa motivoida oikein opetustilanteessa. Motivoinnin avulla usein saadaan erityisnuoren kanssa onnistumisen kokemuksia.

Autismikirjo vaikuttaa siellä taustalla ja on aika tarkka muisti, niin kirjaimellinen jossain asioissa. Niin miettii miten jostain asioista puhuu, esim synti niin miten tämmöinen autismikirjon aivo saattaa kirjaimellisesti ottaa, jää sitten jumiin. (Va a)

Leirillä onnistumisen kokemuksia, saisi kantaa vaikka sauna-puita tai hän saisi tehdä jotain mitä hän ei ehkä kotona voisi tehdä. Se voisi motivoida häntä. (Va a)

Kommunikoinnin tukena vanhemmat toivoivat avuksi visualisointia. Tämä auttaa nuorta hahmottamaan helpommin ajan ja paikan. Kuvilla voi esittää nuorelle myös esimerkiksi päivän järjestyksen. Yksi vastaajista toivoi myös kuvallista lukujärjestystä, johon on kuvattu mahdollisesti nuoren osallistumiset. Tällöin nuori ymmärtäisi mitä häneltä toivotaan ja hän osaisi valmistautua seuraavaan tapahtumaan. Toimiva vuorovaikutus koettiin sekä kommunikoinnin että hyvinvoinnin kulmakivenä.

Varmaan ne kuvat tukena, mitähän kuvia käyttää koulussa. Mä en usko että sillä olisi merkitystä mikä kuva se on, kunhan siitä näkee mitä tapahtuu. (Va a)

Niin se voisi helpottaa häntä ja että siellä olisi kuvilla kerrottu mihin hän osallistuu. (Va a)

Nuoren hyvinvoinnin tuki on neljäs alaluokka. Hyvinvointia vanhemmat arvioivat leiriolosuhteista käsin. Vanhemmat pohtivat vastauksissaan esimerkiksi leirin majoituskuvioita. Heille tärkeää on, että rippileirin työntekijät ovat miettineet etukäteen huonejärjestystä, niin että nuorelle tulee mielekäs ja turvallinen kokemus.

Tavallaan katsottu etukäteen sellainen kombo että hänellä on tunne että nää on ihan mukavia. (Va b)

Mä oletan että huonejärjestystä on varmaan katsottu etukäteen, että häntä ei laiteta niiden raggareiden kanssa samaan huoneeseen. (Va b)

Lisäksi kaksi vanhemmista mainitsi hyvinvoinnin turvaamiseksi, että jos mahdollista niin leirillä olisi heidän nuorelleen tuttu aikuinen. Tämä voisi olla koulumaailmasta tuttu seurakunnan työntekijä, joka vierailee säännöllisesti koululla tai jopa nuorelle tuttu avustaja. Tuttuus loisi turvallisuuden tunnetta heidän nuorelleen.

7.2.2 Perheen tuen tarve

Perheen tukeminen on kokonaisvaltaista, joten siitä muodostui myös tämän teeman yläluokka. Perheen tuen tarve jakautui kolmeen alaluokkaan ennen rippikoululeiriä, leirillä ja leirin jälkeen tapahtuvaan tukeen.

Ennen varsinaista rippikoulujaksoa perheet toivoivat, että seurakunnan työntekijöiden kanssa muodostuu avoin vuorovaikutussuhde, jotta perheen ja nuoren asioita olisi mahdollisimman helppo käsitellä luottamuksellisesti. Kaikki vanhemmat toivoivat seurakunnan työntekijöiltä rehellisyyttä ja avoimuutta perhettä kohtaan. Vanhemmat mainitsivat myös etukäteen yhdessä sovittujen asioiden kiinnipitämisestä.

Nuoren mukaan joustaminen, jos on etukäteen sovittu, että siellä on joku aikuinen irrotettavissa niin sitten huolehditaan, että näin kanssa. (Va c)

Jos ajattelee sitä rippikouluporukkaa pienisyhteiskuntana ja tulisi joku semmoinen sairastumistilanne, kenen kohdalla voidaan joustaa tai muuttaa suunnitelmia, niin sellaisten asioiden huomioiminen. Ei ainakaan sillä tavalla, siltä voidaan ottaa, ei se tarvitse sitä omaa aikuista. Se ei välttämättä näy siinä hetkessä mutta voi olla seuraavana päivänä sellainen tilanne että kuormittuu liikaa ja homma kosahtaa siihen vähän viiveellä. (Va c)

Ja sitten pidetään kiinni siitä mitä on sovittu, jos on vaikka sovittu se saa leikkiä pikkuautoilla joka päivä ja sitten pidetään siitä kiinni ellei hän ole itse valmis luopumaan siitä. (Va c)

Perheiden vastauksista tuli esiin, että seurakunnan työntekijöihin luotetaan. Eräs vanhempi totesi, että hän tietää jos tulee jotakin rippikoulun aikana, että häneen kyllä otetaan yhteyttä. Tämän vuoksi hyvän vuorovaikutussuhteen luominen perheeseen on ensiarvoisen tärkeä heti rippikoulumatkan alussa. Yksi vastaajista toivoi etukäteen sanallista sopimusta työntekijöiden kanssa siitä, että kotiin tulee tieto, jos rippikoulussa tapahtuu jotain erityistä.

Vastausten perusteella, rippikoulun aikana odotetaan yhteydenpitoa koteihin. Kaikki vastaajat toivoivat viestittelyä kotiin, tekstiviestin muodossa. Vanhemmat muistuttivat kuvien ottamisen ja lähettämisen helppoudesta tänä päivänä. Yksi haastateltava kertoi oman nuoren rippikouluryhmän

pitämästä blogista, jonka kautta oli mukava seurata oman nuoren rippikoulutapahtumia.

Kommunikointi leirin aikana perheisiin kuulumistenmuodossa koettiin hyväksi, se rauhoittaa kotiväkeä varsinkin, jos nuorella on isompia haasteita. Perheet eivät odota työntekijöiltä laajaa raportointia, mitä on tapahtunut päivän aikana leirillä. Heille riittää ”mitä kuuluu” -tyylinen viesti. Yksi vanhempi tosin mainitsi rippikoulun aikaisen viestittämisen tärkeydestä kotiin. Hänen mukaansa jos nuorelta kysyy mitä olet tehnyt, niin vastaus voi olla en mitään.

Rippikoulun jälkeen vanhemmat toivoivat palautetta omasta nuorestaan, miten on sujunut uudenlaisessa tilanteessa. Eräällä vanhemmalla oli hyvä kokemus rippikouluryhmän työntekijöiden pitämästä blogista, jonka kautta saattoi palata miettimään rippikouluaikaa nuoren kanssa.

Ja kun leiri on ohi, kun hän ei pysty kertomaan niin olisi jotain kuvia mitä hän on siellä tehnyt, niin niihin olisi helpompi palata myöhemmin kotona. Sillai pystyisi sitten kertomaan sieltä. (Va a)

Rippikoulu päättyy nuorten konfirmaatiojuhlaan. Perheet toivoivat tukea, että nuori saisi rauhallisessa ympäristössä kokea juhlan tuntua. Yksi vanhempi toivoi että konfirmaatiojuhlan jälkeen olisi rauhoitettu hetki, jossa nuoresta saisi otettua kuvia alba päällä. (Va c)

Konfirmaatiosta ajattelen näillä lapsilla ei tule välttämättä ylioppilas/ammattiin valmistumista. Tämä on iso merkittävä juhla heidän kohdallaan, toivon että sitä olisi riittävän kauan tilaa ja aikaa juhlia. (Va c)

Vanhempien vastauksista tuli esille heidän nuorensa, osallistumisen mahdollisuus konfirmaatiojuhlissa. He toivoivat oman nuorensa osallistuvan jollakin tavalla konfirmaation tekemiseen. He toivoivat konkreettista osallistumista, esimerkiksi musiikin kautta. Työntekijöitä toivottiin herkkyyttä huomioida nuori ja hänen taidot osallistumisessa.

Perheet toivoivat konfirmaation harjoittelua etukäteen. Se tukisi perhettä, ettei tarvitsisi jännittää nuoren kanssa kotona. Nuori tuntisi olonsa turvaliseksi ja hallitsisi tilanteen paremmin. Vanhemmat toivoivat esimerkiksi konfirmaatioalban sovitusta etukäteen. Tällöin varsinaisena juhlapäivänä ei tarvitsisi jännittää nuoren suhtautumista alban pukemiseen. Yhden vanhemman ajatuksena oli albaan tutustuminen jo leirillä, jolloin nuori osaa yhdistää sen käyttötarkoituksen.

7.3 Työntekijöiden näkökulmia rippikoulusta

Tutkimusta varten haastattelin neljän eri etelä-suomalaisen seurakunnan työntekijää rippikouluintegraatiosta. Heillä kaikilla on työhistoriastansa käsin kokemuksia rippikouluintegraatiosta seurakunnassa. Kaikki haastateltavat työntekijät toimivat virassa pääkaupunkiseudun seurakunnissa. He toimivat erilaisissa kirkollisissa ammateissa. Seurakuntien työntekijöillä on työkokemusta kirkon alalta kaikilla yli 10 vuotta. Haastateltaviksi valittiin eri ammattiryhmistä työntekijöitä (kaksi pastoria, nuorisotyönohjaaja, kasvatusasiainsihteri). Työntekijöiden haastattelujen perusteella sisälönanalyyysin pääluokaksi muodostui integraatio osaaminen.

7.3.1 Kokemuksia integraatorippikoulun järjestämisestä seurakunnissa

Tarkoituksena oli selvittää seurakuntien työntekijöiden kokemukset rippikouluintegraatiosta. Tästä muodostuikin teeman yläluokka. Alaluokat jakautuivat työntekijöiden positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin sekä lisäksi rippikoulun käytännön järjestelyihin.

Integraatorippikoulu on työntekijöiden vastausten pohjalta ollut merkittävä yhteisön rakentajana. Rippikoululaisten ja avustajien välille on rakentunut sosiaalisia suhteita. Yhteisöllisyys rakentuu rippikoulussa luontevasti, jos ryhmän jäsenet kokevat yhteisön turvallisena ja heillä on sama yhteinen tehtävä ja päämäärä.

Ne ovat olleet niille nuorille ketkä siellä ovat olleet ja avustajille jotka ovat olleet siellä, niin ne ovat olleet äärimmäisen opettavaisia ja hyviä kokemuksia. (Ty c)

Se on hauskaa miten siellä on syntynyt ystävyksiä ja yhteyksiä. (Ty c)

Kaikki leirit on ollut enemmän tai vähemmän hyviä kokemuksia, en tiedä kultaako aika muistoja, mutta ne on ollu kyllä omia parhaita leirejä. (Ty c)

Paljon paljon hyviä kokemuksia, leiri-integraatorippikoulusta neljästä. (Ty c)

Työntekijöiden vastauksista voidaan huomata, että rippikoulu nähdään keskeisenä työmuotona evankelis-luterilaisessa kirkossa. Rippikoulutyölle on taattava riittävät resurssit ja se on nähtävä tulevaisuuden kannalta ratkaisevana seurakunnissa. Rippikoulun käyminen nähdään kaikkien oikeutena. Lisäksi työntekijöiden vastauksista tulkittiin, että nuoren tulisi saada itse valita eri mahdollisuuksien väliltä rippikoulun suorittamistapa.

Rippikoulu on nähty niin merkittävä työnä että sille ollaan oltu valmiita resurssioimaan sitten se on nähty myös ihmisoi-keuskysymyksenä ja tasa-arvo kysymyksenä. (Ty d)

Kaikille on annettava yhtäläiset mahdollisuudet, myöskin lei-rillä joka nuorta itseään kiinnostaa. (Ty d)

Kahden tutkimukseen vastanneen työntekijän työhistoriaan kuuluu use-ammalle integraatioleirille ohjaajana osallistuminen. He näkivät erityisen tuen leirimuotoisen rippikoulun hyvänä vaihtoehtona. Leiritoiminnalla tie-detään olevan suuri merkitys esimerkiksi nuorten itsenäistymisen, omatoi-misuuden ja sosiaalisten suhteiden harjoittelulle. Lisäksi leiri tarjoaa elä-myksiä ja arvokkaita kokemuksia.

Mutta siis saa sen leirikokemuksen pärjäämisestä ja osaami-sesta. (Ty a)

Toisaalta leirien suhteen olen sitä mieltä, että se on suurempi mahdollisuus kuin uhka. (Ty a)

Kyllä mäkin soisin että integaraatiota tapahtuisi enemmän noiden lievästi kehitysvammaisten kohdalla. (Ty d)

Työntekijöiden vastauksista oli löydettävissä myös negatiivisia ajatuksia in-tegraatiosta. Nämä liittyivät lähinnä nuoren haastavaan käyttäytymiseen ja taustalla vaikuttavaan moniongelmaisuuteen. Lisäksi erityisnuoren ter-veydelliset haasteet voivat olla este leirille osallistumiselle.

Se tarvitsevuus on niin suurta, että he vievät sen kaiken itsel-leen. Tämäkin on ongelma integroinnissa. (Ty b)

Voi olla niin paljon haasteita että ei pärjää esim yön yli ja sit-ten voi olla terveydellisiä haasteita, vaikuttaa niin paljon lei-rityöhön että se ei ole mahdollista. (Ty a)

Toivotaan kovasti sitä leirivaihtoehtoa, vaikka toinen ei siinä kunnossa olekaan. (Ty a)

Yksi työntekijä mainitsi myös haasteena integraatioleirille ilmoittautumis-käytännöistä seurakunnissa. Nuorten ennakoasenteet integraatioleirille osallistumisessa koettiin haastavaksi. Työntekijän mukaan nuorten tulisi kohdata ihminen ihmisenä ja nähdä sen vamman taakse.

Haasteita on siinä, jos etukäteen kerrotaan että tää on integ-raatioleiri, johon tulee lievästi kehitysvammaisia, niin niitä kehitysvammaisia tulee, mutta ei niitä tavallisia nuoria. (Ty c)

Yksi vastaaja kertoi myös vanhempien negatiivisista ennakkokokemuksista integraatiosta. Perheelle oli muodostunut huono kokemus kuulopuheiden kautta.

Olen saanut puheluita vanhemmilta, että he eivät halua mis-
sään nimessä, että nuorta integroidaan, kun he ovat kuul-
leet että se on sellaista teennäistä. (Ty b)

7.3.2 Kokemukset rippikoulun käytännön järjestelyistä

Käytännön järjestelyt tarkoittavat rippikoulun toteuttamistapaa. Ensimmäinen asia työntekijöiden vastauksissa oli kohderyhmän tavoittaminen. Seurakuntien ja koulujen välinen yhteistyö nähdään tässä avainasemassa. Rippikouluvaihtoehtojen pitäminen esillä koulussa ja oppilaiden tavoittaminen tätä kautta on merkittävä. Myös oppilaiden kanssa tutustuminen kouluyhteistyössä mainittiin.

Toinen rippikoulun toteuttamistapaa merkitsevä asia on ryhmän koko. Eri-tyisrippikoulun ryhmän koko on yleensä pienempi kuin normaalin rippikoulun. Leiri-integraatorippikoulun ryhmän koko on noin 20 nuorta. Työntekijöiden mukaan ryhmäkoko riippuu paljon ryhmään tulevien nuorten haasteista sekä muista resursseista.

Tavallisempi on kuitenkin 6-8 integroitavaa nuorta ja loput niitä standardinuoria. (Ty a)

Kiertävällä integraatioleirillä on ollut 12 nuorta eniten integroitavia. (Ty a)

Kolmantena on tarvittavat resurssit. Työntekijöiden vastauksien pohjalta voidaan nostaa tärkeimpänä avustajaresurssi. Avustajien löytäminen koettiin helppona. Esimerkiksi alan opiskelijoita, teologian tai tulkkausalan opiskelijoita on käytetty. Avustajien ammatillisuutta odotetaan paljon. Yksi vastaaja nosti esiin, että avustajan tulisi edustaa teologiselta maastoltaan samaa luterilaista teologiaa. Vastaaja oli myös sitä mieltä, että olisi hyvä, että avustaja kuuluisi kirkkoon. Muutoin avustettava saattaa hämmentyä liikaa ja tilanne voi olla haastava kaikille rippikoulussa oleville.

Me palkattiin se sama avustaja meidän rippikoululeirille, joka on sama koulusta ja tuttu tälle nuorelle. (Ty d)

Siellä on ollut äärettömän hyviä avustajia, joita kaupungilta on tullut. Osaa toimia hänen kanssaan ja sitten nää avustajat on usein hyviä tyyppejä ja ne jeesaa siinä sivussa muussakin toiminnassa. (Ty d)

Resursseihin vaikuttaa myös rippikoulun ja erityisesti leirin kesto. Yhden työntekijän mielestä integraatio voi olla myös lyhyempi. Leirillä olo aika voisi olla esimerkiksi puolet normaalin rippikoulun kestosta. Tällöin kustannukset jäävät myös pienemmiksi. Seurakunnan tulee varautua budjetissaan mahdollisen avustajaresurssin määrään ennalta. Tämä on haastavaa budjetintekovaiheessa, jos ei tiedetä mahdollisesta avustajatarpeesta etukäteen.

Lähettävä seurakunta maksaa avustajan palkan, avustaja saa ihan kunnan palkan, mutta häneltä oletetaan, että hän on ympärivuorokautisesti käytössä sitten. (Ty c)

Neljäntenä käytännön järjestelyjen huomioimisena on leiripaikan fyysinen saavutettavuus. Seurakuntien leirejä pidetään usein samoissa paikoissa, mahdollisesti seurakuntien omistamissa leirikesköksissä. Leiripaikan saavutettavuus on ratkaiseva, kun pohditaan esimerkiksi liikuntarajoitteisen nuoren osallistumista leirille.

Viidentenä työntekijöiden vastauksista nousi perheiden kanssa tehtävä yhteistyö ja perheiden huomioiminen käytännön järjestelyissä. Rippikoulun ajankohdan huomioiminen on työntekijöiden mielestä keskeistä. Keskeistä on työntekijöiden mielestä saada rippikouluun tulevasta nuoresta mahdollisimman tarkka etukäteisinfo.

Ollaan palvelulta perheitä, kun rippikoulu on järjestetty koulun loppumisen jälkeen alkukesällä. (Ty a)

On kuulleltu vanhempien tarvetta ja toiveita ja rippikoulut on ennen juhannusta, jolloin on intervallihoitopaikoissa täyttä kun kaikilla aikuisilla jatkuu työt vielä juhannukseen asti. (Ty b)

Vastauksien perusteella vain yhden kaupungin seurakuntayhtymässä toteutetaan tällä hetkellä integraatorippikoululeirejä. Sinne ovat tervetulleita lievästi kehitysvammaiset tai nuoret, jotka käyvät koulua pienryhmässä tai erityisopetuksessa. He organisoivat yhdessä useiden seurakuntien kesken erityisrippikoulut.

Meillä se menee silleen kun on iso kaupunki ja useampi seurakunta niin tehdään kootusti. Ja se on korvamerkittynä aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan yhdessä seurakunnassa,

jotta se tietotaito on siellä ja saattaen vaihdetaan aina. (Ty a)

Meillä on kiertävä integraatorippikoulu vuoro eli kolme seurakuntaa vuorottelee, ja he pitävät sen aina kaksi vuotta peräkkäin. Sitten se vaihtuu taas. (Ty c)

Muissa kaupungeissa integraatiota toteutetaan hyvin tapauskohtaisesti. Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että erityistä tukea tarvitsevia muun muassa liikuntarajoitteisia tai oppimisvaikeuksia kärsiviä nuoria integroidaan tavallisiin rippikouluryhmiin.

7.3.3 Rippikouluintegraation kehittämissuhteet

Yläluokaksi tähän teemaan muodostui työntekijöiden kokemukset rippikoulun kehittämisestä. Alaluokiksi puolestaan työyhteisön ammatillinen osaaminen, henkilöstöpolitiikka ja johtaminen.

Työyhteisön ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen koettiin kaikkien vastaajien osalta keskeiseksi kysymykseksi. Työntekijöiden mielestä kaikilla seurakuntien työntekijöillä, jotka tulevat töihin erityisrippikouluihin tulisi olla valmiudet niihin.

Oikeiden kouluttajien löytäminen on haastavaa. (Ty d)

Miten kun on erilaisia oppijoita ryhmässä, niin miten sä rakennat oppimiskokonaisuuksia, miten järjestät iltaohjelmat, miten se päiväohjelma rakentuu ja miten sitä pyöritetään, ihan niitä käytännön työvälineitä tarvitaan kaikille rippikoulutyötä tekeville. (Ty d)

Ja kyllä iso haaste on se et kuinka mille leirille erityistä tukea tarvitsevia nuoria tulee, niin kuinka työntekijöiden ammattitaitoa voitaisiin kartoittaa siinä tilanteessa. (Ty d)

Mä katson diakoniatyöhönpäin, esim integraatoriparilla olisi hyvä paikka erityisosaamiselle. (Ty d)

Ammatilliseen osaamiseen kuuluu myös kokemuksen ja työhistorian mukana tuoma osaaminen. Työntekijät toivat haastattelussa esille työntekijöiden kokemusten jakamisen mahdollisuuden ja sen kehittämisen. Verstaistuen eli kokemusten jakamisen kehittäminen nähtiin arvokkaana. Lisäksi työntekijät toivoivat, että tätä työtä tulisi tehdä pitkäjänteisemmin, jolloin ammatillinen kehittyminen pääsisi luontevaksi osaksi omaa työtä.

Ja tätä pitäisi tehdä pitkäjänteisemmin, ei niin että kerran kymmenessä vuodessa. (Ty c)

On mahdollisuus kysellä ja ihmetellä yhdessä. Käydä yhdessä omia pelkoja, ennakkoluuloja ja onnistumisia/ epäonnistumisia jonkun kanssa läpi. (Ty c)

Rippikoulun kehittäminen nähtiin työntekijöiden näkökulmasta myös henkilöstöpoliittisena asiana. Riittävien henkilöstö resurssien turvaaminen rippikoulutyöhön nousi erään vastaajan vastauksista esille. Rippikoulu tulee nähdä koko seurakunnan yhteisenä työnä. Rippikouluun tulevat nuoret ovat tulevaisuuden jäseniä kirkossa.

Heijastuu myös rekrytointeihin, ei me voida palkata seurakuntiin sellaisia työntekijöitä, jotka sanoo että me ei tehdä rippikoulutyötä. (Ty d)

Yksi tärkeä asia liippaa vielä integraatioon, kaikki seurakuntien työntekijät tulevat tulevaisuudessa tekemään rippikoulua. Se tulee olemaan, niin iso osa sen pienenevän joukon työtä. (Ty d)

Että se saattaa tarkoittaa taloudellisia asioita ja tää ei oo se kohta missä säästetään. (Ty d)

Johtaminen ja esimiestyö nostettiin kaikkien vastaajien toimesta kehittämisen kulmakiveksi. Esimies nähtiin mahdollistajana. Esimiehen tehtävänä pidettiin riittävien taloudellisten resurssien varmistaminen rippikoulun järjestämiseen. Lisäksi vastauksista ilmeni, että esimieheltä odotettiin riittäviä aikataulullisia resursseja työlle. Erityisrippikoulun järjestäminen vaatii työntekijältä lähtökohtaisesti enemmän työaikaa, koska rippikouluun liitetty ennakoivalteluja runsaammin.

Sille raivataan sellainen tila kalenterista, että se mahdollistuu. (Ty d)

Ja heille pitäisi olla joku porkkana koska se on työläämpi ja haastavampi. (Ty c)

Se vaatii ne kotikäynnit ja se vaatii yhteydenottoja, valvomista erilailla, perehtymistä ja yllätyksellisyyttä. (Ty a)

Vähintään yksi ylimääräinen leirivapaa. Voisihan siinä olla leirin vastaavalle joku korvaus. (Ty b)

7.3.4 Käytännön hyvät toimintatavat ja osaaminen

Teeman avulla tutkijan tarkoitus oli kartoittaa seurakunnan työntekijöiden osaamistarpeita sekä hyviä käytännön toimintatapoja rippikouluprosessin eri vaiheissa. Alaluokiksi muodostui: rippikoulua ennen oleva aika, rippikoulun aikana ja rippikoulun jälkeinen aika.

Työntekijöiden osaamisen arviointi rippikoulussa jakautui kahteen osa-alueeseen työntekijöiden vastausten pohjalta. Toisaalta ammatilliseen pedagogiseen osaamiseen ja toisaalta nuoren kohtaamisen kysymyksiin.

Kun seurakuntaan tulee töihin ihminen, niin kokonaistaju rippikoulusta voi olla ohut. Eli ihan sitä, mitä rippikoulukokonaisuus on, mitä asioita siellä kannattaa opettaa jne.
(Ty d)

Työntekijöiden vastauksien perusteella perheiden kanssa tehtävä yhteistyö antoi varmemman pohjan onnistuneelle rippikouluajalle. Yhteistyön merkitys nähtiin tärkeänä koko perheen toiveiden ja tarpeiden kartoittamisen kannalta. Kaiken ennakkotiedon saaminen nuoresta ja hänen mahdollisista haasteistaan helpottaa työntekijöiden valmistautumista rippikouluprosessiin. Ryhmäkohtaisen vanhempainillan lisäksi työntekijät pitivät tärkeänä, että kaikki perheet tulevat kohdatuksi. Ei välttämättä kotikäynnin muodossa, vaan esimerkiksi seurakunnan tiloissa.

Rippikoulussa on satsattu paljon yhteydenotoista perheisiin ja tavoite on että jokaisen rippikoululaisten vanhemman kanssa käydään keskustelut ja on kontakti perheeseen. (Ty a)

No ensinnäkin se että meillä on nuoria joilla on haasteita rippikoulun kanssa, se ennakkotietojen saaminen jotta osattaisi olla viisaita opetuksen järjestämisen ja koko rippikoulun suhteen. (Ty a)

Kahden työntekijän mukaan henkilökohtaisen opetussuunnitelman tekeminen ei ole tarpeen rippikoulussa. He käyttäisivät termiä oppimissuunnitelma. Hän muistutti haastattelussa, että seurakuntien työntekijät eivät ole viranomaisia ja tämän vuoksi työntekijät eivät ole virallisten asiakirjojen laadinnasta vastuussa. Ja lisäksi sen puheeksi ottaminen voisi turhaan aiheuttaa perheissä sekaannusta koulumaailmaan. Rippikoulussa on kyse kuitenkin vain nuoren puolen vuoden pituisesta ajanjaksosta. Työntekijöiden mukaan riittää joustavampi suunnitelma rippikoulun käymisestä.

Me puhutaan siitä miten me saadaan rippikoulu joustavasti järjestettyä niin että se on perheen ja meidän ja nuoren kannalta mahdollisimman hyvä kombo. (Ty a)

Lääkitykset, omatoimisuuden tasot, onko muuta huomioitavaa. (Ty a)

Työntekijät pitivät tärkeänä seurakuntien työntekijöiden säännöllisestä lisäkoulutuksesta rippikoulutyöhön. Koulutuksen tulisi toteutua heidän mukaansa ympärivuotisesti ja sen tulisi ulottua koskemaan koko työyhteisöä.

Kaksi haastatelluista mainitsi tärkeänä asiana isosten hyvän perehdyttämisen ja mukaan ottamisen rippikouluprosessiin. Isosilla on paljon vastuuta rippikoulussa ja seurakunnan vapaaehtoisina nuorina he ovat esimerkkinä rippikoulua käyville nuorille. Työntekijän tehtävä on kuulla isosten tarpeita ja keskustella avoimesti heidän kanssaan, heitä mietityttävistä asioista. Etukäteen hyvä valmistautuminen isosten kanssa koettiin työntekijän vastuulle.

Integraatioleirin aikana työntekijän on hyvä olla yhteydessä myös leirikeskuksen henkilökuntaan. Erityisesti mainittiin keittiöhenkilökunta. Koska ryhmässä voi olla erityistarpeita ja voi tulla hyvin yllättäviäkin asioita esiin.

Leirin jälkeiseen aikaan käytännön asioista nostettiin esille palautejärjestelmän laatu ja kehittäminen koko työyhteisöä koskevasi asiaksi. Palautteen saaminen ja sen läpikäyminen tulisi olla säännönmukaista ja koskea kaikkia seurakunnan työntekijöitä.

Palautejärjestelmä on hyvin tarkkaan mietitty työyhteisön sisällä. (Ty d)

7.3.5 Rippikouluintegraation arviointi

Työntekijöiltä kysyttäessä kuinka seurakunnissa on arvioitu integraation toimivuutta, vastaukset jakautuivat toiminnan aikana tapahtuvaan arviointiin ja jälkikäteisarviointiin. Näistä muodostui alaluokat. Yläluokka on jatkuva arviointi.

Yhden työntekijän mukaan iso haaste on se, miten rippikouluprosessista saadaan palautetta. Kaksi vastasi, että heillä ei ole arvioitu rippikouluintegraatiota lainkaan.

Työntekijöiden mukaan toiminnan aikana tapahtuva arviointi tehdään suunnitelmallisesti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi leiririppikoulun aikana tapahtuvaa leiritiimin arviointia. Leirin aikana työntekijät arvioivat leirin sujumista, lisäksi isosten kanssa tehdään arviota. Työntekijät myös kertoivat erilaisten palauteiltojen organisoimisesta. Työntekijät olivat yhtä mieltä arvioinnin tärkeydestä. Heidän mukaansa arvioinnille on jäätävä aikaa.

Meillä ylipäättänsä rippikoulua arvioi työntekijät keskenään, isosten kanssa ja nuorten kanssa. (Ty a)

Rippikouluprosessin jälkikäteisarviointia koskien työntekijöiden vastauksista nousi esille perheiltä saadun palautteen vaikeus. Työntekijät kokivat haastavaksi, kuinka saada perheiltä tietoon, onko ollut toivomuksia tai vaikeuksia jossakin rippikouluprosessin vaiheessa. He kokivat haasteena, kuinka saadaan ylipäänsä perheiden ääni vahvemmin kuuluviin.

Toisaalta erään työntekijän mukaan arviointimenetelmät ovat olleet hyvin samankaltaisia kuin tavallisissa rippikouluissa tähän asti. Työntekijät ja rippikoululaiset vastaavat kesän jälkeen valtakunnalliseen rippikouluarviointiin. Se lähetetään työntekijän sähköpostiin leirikauden jälkeen. Arviointi muodostuu valtakunnallisesta ja seurakuntaakohtaisesta arvioinnista, joiden pohjalta saatu palaute tallennetaan yhteiseen Kirkkohallituksen ylläpitämään tietokantaan. Uusimpana innovaationa nuoret tekevät itsearviointin rippikoulun aikana omalla mobiililaitteella ja se tulee käyttöön vuodesta 2019 eteenpäin. (Pulkinen 2019). Näin seurakunnat saavat kootusti arvioin menneestä rippikoulukaudesta.

Ei ainakaan ole toistaiseksi koettu tarvitsevamme muuta menetelmää arvioidessa erityisrippikouluja, mutta voihan se olla sekin tule. Vielä ei ainakaan ole ollut. (Ty c)

Yksi työntekijä arvioi vastauksessaan, että ei ole ollut työkaluja erityisrippikoulun arvioimiseen. Palautteen saaminen erityisesti rippikoululaisilta koettiin haasteelliseksi puuttuvien menetelmien vuoksi. He kaipaisivat toimivaa arviointimenetelmää mittaamaan rippikoulun sujuvuutta erityisnuorten näkökulmasta.

Työntekijöillä ei ole mitään työkalua liittyen tähän erityisrippikouluun vaan ne on ne samat arviointimenetelmät. (Ty c)

Sitten täytyy olla soveltavia keinoja, jos ei osaa kirjoittaa tai lukea, silloin täytyy keksiä jotain muuta tapaa, miten se tieto nuorilta saadaan. (Ty a)

Työyhteisön näkökulmasta seurakunnissa laaditaan toimintakertomus vuosittain, johon sisällytetään arvio rippikoulujen sujumisesta. Toimintakertomus on osa seurakuntien jatkuvaa kehittämistä. Toimintakertomus laaditaan organisaation toimintasuunnitelman pohjalta. Tämän tulisi jatkossa liittää erityisten oppijoiden rippikoulusta arvio.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa vanhempien toiveita erityisopijoiden rippikoulusta. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää mitä haasteita integraatorippikoulu tuo seurakunnan työntekijöille, verrattuna tavalliseen rippikouluun. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa Vantaan seurakunnille integraatorippikoulun suunnittelun ja toteutuksen tueksi.

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli siis selvittää, miten rippikouluintegraatio toteutetaan onnistuneesti Vantaan seurakunnissa tulevaisuudessa ja millaista osaamista seurakuntien työntekijät tarvitsevat integraatorippikoulun toteuttamiseen.

Tämän opinnäytteen tutkimusote oli laadullinen ja teemahaastattelujen analyysi tehtiin sisällönanalyysimenetelmän avulla. Tutkimusta varten haastateltiin erityisen tuen nuoren perheitä sekä seurakuntien työntekijöitä pääkaupunkiseudun seurakunnista. Työntekijöillä oli kokemusta integraatorippikoulusta. Näin tutkimukselle saatiin kaksi eri näkökulmaa. Tutkimuksen tulokset pidetään erikseen tulkinnan helpottamiseksi.

8.1 Tutkimuksen keskeiset tulokset

Seuraavasti esitellään opinnäytetyön tuloksia ensimmäisen tutkimuskysymyksen kautta. Tutkimuskysymys kuului, miten rippikouluintegraatio toteutettaisiin onnistuneesti Vantaan seurakunnissa tulevaisuudessa. Tätä varten haastateltiin erityisnuoren perheitä. Yläluokaksi analyysin jälkeen muodostui turvallinen oppimisympäristö.

8.1.1 Nuoren hyvä rippikoulukokemus

Kokemus kokonaisvaltaisesta ja kokemuksellisesta oppimisesta rippikoulussa on perheiden toive oman nuorensa kohdalla. Kaikkien tutkimushaastatteluun osallistuvien perheiden toive on leirimuotoinen rippikoulu. Vanhempien mielestä merkityksellisintä on yhteisöön liittyminen tasavertaisena jäsenenä. Leirimuotoinen rippikoulu mahdollistaa kokemuksellisen oppimisen, ja se nähtiin erityisnuoren kohdalla erityisen tärkeänä. Rippikoululta odotetaan myös turvallista paikkaa, jossa nuori voi ryhtyä omalla tasollaan pohtimaan uskonelämän kysymyksiä.

Luoto (2006) toteaa tutkimuksessaan, että integroidussa rippikoulussa kasvetaan uskossa ja tuntemisessa. Silloin yhteisön kokemuksellinen toiminta nousee tärkeäksi. Tässä tutkimuksessa tulokset ovat hyvin samansuuntaisia Luodon raportoiman tutkimuksen kanssa. Vanhempien

vastausten perusteella kokemuksellinen oppiminen nousi yhdeksi osa-alueeksi. Heidän nuorensa uuden oppiminen tapahtuu parhaiten kokeilemalla. Silloin se jää parhaiten nuoren muistiin.

Onnistunut rippikoulukokemus on koko perheen yhteinen asia. Vanhempien mukaan he kokivat tarvitsevansa myös tukea. Vanhemmat toivoivat avointa ja toimivaa vuorovaikutusta koko rippikouluprosessin ajan. Nuoren onnistunut rippikoulukokemus vanhempien mukaan turvataan oikeanlaisella tuella. Tuen avulla nuorelle toivotaan itsenäistymisen mahdollisuutta, omatoimisuuden tukemista ja oma-aloitteisuuteen kannustusta. Tulosten mukaan nuoren tuen tarve on monimuotoista. Vanhempien toiveena on, että rippikoulussa olisi riittävästi ohjaajaresurssia, josta voi tarvittaessa irrottaa nuorelle apua. Nuori tarvitsee henkilökohtaista tukea, oppimisen tukea, kommunikoinnin tukea ja hyvinvoinnin tukea. Oikeanlainen kohtaaminen ja läsnäolo on tärkeintä tukea erityisnuoren kohdalla.

Miettisen (2013) tutkimuksessa kartoitettiin seurakunnan antaman tuen merkitystä kehitysvammaisten nuorten vanhemmille. Tulosten perusteella juuri rippikoulu antaa mahdollisuuden heidän nuorilleen pohtia elämän kysymyksiä ja aikuistumista. Erityisrippikoulu on hänen mukaansa parasta mitä seurakunta tarjoaa, joten sen huolellinen valmistelu ja kertoo vanhemmille, että koko perheestä välitetään. Rippikoulu on merkittävä kohta seurakunnalle kohdata kokonainen ikäluokka. Seurakuntien tulisi panostaa kaikkien kohtaamiseen ja huomioida erityisesti miten erityiset oppijat ja heidän perheensä huomioidaan myös.

Vanhempien haastattelu tuloksista nousi esille toive heidän nuorensa kohdalla, ettei vanhempien ja työntekijöiden välille jää niin sanottuja sanattomia sopimuksia. Perheet toivoivat esimerkiksi, että jos nuorella menee kaikki aivan pieleen rippikoulussa, niin työntekijät ottavat yhteyttä kotiin. Perheet toivoivat, että senkin asian voi sopia etukäteen. Lisäksi perheiden toive oli, että heiltä enemmänkin kysyttäisi liikaa nuoresta, kuin jätettäisi selvittämättä nuoren asioita rippikoulua silmällä pitäen. Perheet kannustivat työntekijöitä kyselemään rohkeasti nuoresta.

Kirkkohallituksen laatiman tuoreen kyselytutkimuksen mukaan vuonna 2019 rippikoulun käyneet nuoret antoivat kiitettävän 9- -arvosanan rippikoulustaan. Kyselyyn vastasi 15 000 nuorta. Kyselyn perusteella nuoret olivat tyytyväisiä rippikoulun hyvään yhteishenkeen, turvallisuuteen sekä viihtyvyyteen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, kysely: rippikoulu saa nuorilta kiitettävän arvosanan.) Palautekyselyn vastaukset ovat hyvin samansuuntaisia kuin tässä opinnäytetyössä olevat. Vanhempien vastauksista nousi esille toimivan rippikoulun elementtejä, joita ovat viihtyisä ilmapiiri sekä turvallisuus.

8.1.2 Työntekijöiden kokemuksia integraation mahdollisuuksista

Toinen tutkimuskysymys oli millaista osaamista seurakuntien työntekijät tarvitsevat integraatorippikoulun toteuttamiseen. Teemaa varten haasteltiin seurakuntien työntekijöitä eri ammattiryhmistä. Yläluokaksi muodostui analyysin jälkeen integraatio osaaminen.

Rippikoulu nähdään keskeisenä työmuotona evankelis-luterilaisessa kirkossa ja sille on taattava riittävät resurssit tulevaisuudessa. Integraation toteuttamiseen tarvitaan riittäviä resursseja. Niitä ovat henkilöstö-, aika- ja tahtotilaresurssit. Integrointi ei voi olla seurakunnissa säästötoimenpide. Henkilöstöresurssi on keskeisin tulosten valossa.

Rippikoulun käyminen nähdään jokaisen oikeutena. Työntekijät kokivat leirimuotoisen rippikoulun nuoren kannalta hyvänä vaihtoehtona leiritoiminnan positiivisten vaikutusten vuoksi. Työntekijät mainitsivat nuorten itsenäistymisen kokemukset, omatoimisuuden ja sosiaalisten suhteiden harjoittelun leiriolosuhteissa arvokkaimmiksi kokemuksiksi. Integraatorippikoulu on tulosten mukaan ollut merkittävä yhteisön rakentajana. Rippikoulussa on rakentunut sosiaalisia suhteita esimerkiksi avustajien ja rippikoululaisten välille.

Myös Kokkosen tutkimuksen (2002) tulosten mukaan rippikoulun sosiaalisen annin arvioitiin tärkeimmäksi tekijäksi rippikoulussa. Kokkonen haastatteli tutkimuksessaan rippikoululaisten vanhempia ja haastattelut koskivat nuoren rippikoulun alkuvalmisteluja ja rippikoulun jälkeistä aikaa. Seurakuntien työntekijöiden vastaukset olivat tässä tutkimuksessa saman suuntaisia, tämän edellä mainitun tutkimuksen valossa. Työntekijät korostivat samoja asioita, esimerkiksi avointa ilmapiiriä, osallisuuden vahvistamista ja sosiaalisten taitojen harjoittelua. Voidaankin todeta, että rippikoulun leirijakso voi parhaimmillaan tarjota näitä ominaisuuksia erityisnuorelle.

Porkka ja Ryyppö (2006) ovat tutkineet erilaisten oppijoiden ja vammaisten rippikoulujen järjestämistä seurakunnissa ja haastattelujen kohteena olivat seurakuntien työntekijät. Tulosten mukaan nuoren rippikoulun toivottiin olevan hyväksyvä ja viihtyisä ilmapiiriltään. Nuoren toivottiin saavan osallisuuden kokemuksen lisääntymistä ja vahvistumista. Rippikoulu nähtiin myös hyvänä paikkana erityisnuorelle oppia sosiaalisia taitoja.

Integrointi nähtiin mahdollisena, kun resurssit on huomioitu. Tärkeänä koettiin etukäteen tehtävä yhteistyö nuoren perheen, työntekijätiimin ja toisaalta koko työyhteisön tulisi nähdä rippikouluintegraation mahdollisuus. Etukäteissuunnittelu on ensiarvoisen tärkeä onnistuneeseen rippikoulu-prosessiin.

Työntekijöiden vastauksissa oli myös epäröintiä integraation mahdollisuuksista. Nuoren moniongelmaisuus voi olla este integraatiolle. Nuoren mahdolliset esimerkiksi mielenterveyden haasteet koettiin haastavina. Nuori ei ole näin ollen välttämättä leirikuntoinen. Rippikoulua toteuttavan tiimin vastuulle jää nuoren tilan arvioiminen.

Toisaalta tulosten perusteella työyhteisön ammatillinen osaaminen ja sen kehittäminen on keskeistä. Työntekijät kaipaavat integraation vertaistuellista kehittämistä. Seurakuntien työntekijöiden kesken kokemusten jakaminen koettiin tärkeänä. Työntekijöiden vastauksista voidaan nostaa esille integraatorippikoululeirin käytännön toteuttamistavat: leirin kesto, henkilömäärä, saavutettavuus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Vaikka näistä on jo kokemusta, niin työntekijät toivovat keskustelua seurakuntien kesken. Vertaisarvioinnille olisi kysyntää seurakunnissa.

Tutkimuksen tulosten mukaan työntekijöiden säännöllinen ammatillinen lisäkoulutus on tarpeen rippikoulutyössä ympäri vuoden. Seurakunnan työntekijät arvioivat olevan tarvetta erityisten oppijoiden oppimiskokonaisuuksien rakentamiseen rippikoulussa. Työntekijöiden mukaan oikeiden kouluttajien tavoittaminen voi olla haasteellista. Saman suuntaisia tuloksia esiintyi Hynysen (2008) pro-gradun tuloksissa. Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella rippikoulun opettajien erityispedagoginen lisäkoulutus on tarpeen. Hänen mukaansa kirkon työntekijät arvioivat valmiutensa opettaa käytöshäiriöisiä nuoria heikoiksi. Tutkimus koski ulospäin suuntautunutta häiriökäyttäytymistä.

8.2 Tutkimusmenetelmän arviointi

Opinnäytetyöprosessi oli varsin pitkä. Tutkimussuunnitelman hyväksymisestä lopulliseen työn valmistumiseen kului puoli vuotta. Prosessi eteni kuitenkin suunnitelmallisesti. Aineiston tutustumiseen kului kuukausia, koska sitä oli runsaasti. Aineistoa kertyi paljon, kun teemahaastattelun teemoja oli paljon sekä tutkimushaastatteluja tehtiin kahdelle eri ryhmälle. Osaltaan aineiston analyysi pitkittyi, koska tutkija halusi ottaa vielä yhden haastateltavan mukaan tutkimukseen. Haastattelu ajankohdan löytäminen ja sen jälkeinen aineiston käsittely pitkittyi.

Aineistonkeruu menetelmäksi haastattelu sopi tähän tutkimukseen hyvin. Tutkittavan ilmiön takia yksilöteemahaastattelu oli sopiva menetelmä, aiheen herkkäluontoisuuden vuoksi. Teemat valittiin ilmiön kannalta harkiten, jolloin teemat kattoivat tutkittavan ilmiön laajasti. Tutkijalla tulee olla ennakkotietoa ja näkemystä tutkittavasta kohteesta. (Kananen 2015, 149). Teemahaastattelun avulla tutkimuskysymyksiin saatiin mahdollisimman yksityiskohtaiset tulokset. Myös tutkimuksen kahden näkökulman valinta oli perusteltu. Näin tutkimuksen tuloksista saatiin monipuolisemmat kahden näkökulman vuoksi. Sekä toisaalta saatuja tuloksia voitiin vertailla.

Aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysi oli haastava. Litteroitua aineistoa kertyi paljon ja analyysin teko oli vaativaa. Myös kahden rinnakkain kulkevan näkökulman analysointi oli työläs prosessi. Tuomi ja Sarajärvi (2007, 145) toteavat sisällönanalyysin olevan suhteellisen yksinkertainen laadullisen tutkimuksen analyysin metodi. Lisäksi he mainitsevat sisällönanalyysin teon olevan varsin löyhä metodi, joka antaa tutkijalle vaihtoehtoja analyysin toteuttamistavaksi.

Tutkija on tyytyväinen tuloksiin ja kahden näkökulman ottaminen mukaan tutkimukseen oli hyvä asia. Tämä opinnäytetyö antaa hyvin suuntaviivoja Vantaan seurakunnille rippikoulutyön edelleen kehittämiseen. Jos tutkimuksen teko aloitettaisiin tämän opinnäytetyön kokemuksen perusteella, niin tutkija laatisi sisällönanalyysin toisella tavalla. Tutkija analysoisi rippikouluprosessin toisella tavalla. Tutkija laatisi analyysin vaiheet ennen rippikoulua, rippikoulun aikana ja rippikoulun jälkeen. Toisaalta tutkija on päätenyt esittämään tuloksia työyhteisölle tällä edellä esitetyllä tavalla. Tämä tapa selkeyttää seurakuntien työntekijöitä tekemään rippikoulutyötä.

Rippikoulun kehittäminen motivoi tutkijaa, kun seurakunta- ja rippikoulutyön kokemusta on kertynyt jo 15-vuoden ajalta. Lisäksi yhteiskunnan muuttuneen tilanteen vuoksi rippikoulun kehittäminen haastaa tutkimaan uudesta näkökulmasta asiaa. Perhenäkökulma rippikoulun kehittämiseen on keskeinen asia tässä tutkimuksessa. Lisäksi seurakuntien työntekijöiden mukaan ottaminen tutkimukseen tuo mielenkiintoisen vertailukohtan.

9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tieteellisessä tutkimuksessa luotettavuustarkastelulla pyritään tulosten oikeellisuuteen. Opinnäytetyössä luotettavuutta arvioidaan erilaisten mittareiden avulla. Kananen (2017, 176-179) määrittelee laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kriteereinä esimerkiksi vahvistettavuuden, arvioitavuuden, tulkinnan ristiriidattomuuden, saturaation sekä aikaisempien samansuuntaisten tutkimusten tulosten vertailun.

Tutkimuksen luotettavuusarvio tehtiin opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa. Tutkimusprosessissa on tärkeä huomioida etukäteen riskienhallinta. Tämän huomioiminen etukäteen lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2015, 338.) Tuomi puolestaan (2007, 149, 150) korostaa laadullisen tutkimuksen opinnäytetyöraportin kokonaisluotettavuuden tarkastelua. Tämä tarkoittaa luotettavuuden huomioonottamista koko tutkimusprosessissa sekä johtopäätösten oikeellisuutta. Tärkeintä on tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus. Johdonmukaisuudesta on sisällönanalyysin luokittelun esimerkki kuvattu taulukkoon, liitteenä 3. Taulukko esittää yhden teeman analyysin. Taulukko lisää tutkimuksen luotettavuutta osaltaan.

Tässä tutkimuksessa aineisto kerättiin teemahaastattelumenetelmän avulla yksilöhaastatteluina. Haastattelut nauhoitettiin ja muutettiin tekstimuotoon. Opinnäytetyö on aiheeltaan sensitiivinen, joten tutkijan mielestä yksilöhaastattelu oli ensiarvoisen tärkeä valinta. Perheitä haastateltaessa he saivat mahdollisuuden tuoda oman näkemyksen aiheeseen. Perheet tuli kohdattua yksilöllisesti. Tämä valinta aineiston keruu menetelmäksi oli tutkijan mielestä ratkaiseva luotettavuuden kannalta.

Tutkimukseen osallistuneet tiedonantajat valittiin harkiten. Perheiden osalta kaikilla nuorilla oli erityisen tuen tarve kouluopetuksessa sekä rippikoulu ajankohtainen lähiaikoina. Työntekijöiden osalta kaikilla oli näkemystä ja kokemusta integraatiosta. Lisäksi työntekijöillä oli kaikilla pitkä työhistoria seurakunnassa ja rippikoulutyön kokemusta. (Tuomi 2007, 151.) Haastateltavat koodattiin aineiston analyysivaiheessa, jolloin henkilöllisyys ei paljastunut.

Haastattelujen eli havaintoyksiköiden määrä vaikuttaa otoksen edustavuuteen ja tutkimuksen luotettavuuteen. (Kananen 2014, 95). Opinnäytetyön aihe oli erityinen mutta haastateltavien määrä oli tutkijan mielestä hyvä. Kahden eri näkökulman mukaan ottaminen tutkimukseen toi luotettavuutta ja se näkyi tutkimuksen tuloksissa.

Erilaiset luotettavuuskriteerit käsiteltiin työn kannalta reflektoiden. (Kananen 2017, 343). Arvioitavuus luotettavuuden tarkastelun perustana liittyy riittävään dokumentaatioon. Opinnäytetyön menetelmien valinta ja niiden perustelut tehtiin harkiten ja menetelmiin tutustuttiin etukäteen

metodikirjallisuuden kautta. Menetelmien soveltuvuus pohdittiin vastaamaan tutkimuksen ilmiötä. Ennen aineistonkeruuta tutkija testasi teema-haastattelurunkoa seurakunnan työntekijöillä ja teki siihen tarvittavat korjaukset. Lisäksi opinnäytetyöprosessin aikana pidettiin päiväkirjaa. (Kananen 2017, 176.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan käyttämällä aineiston saturaatiota mittarina. Aineiston kylläntyminen, saturaatiotason saavuttaminen tarkoittaa, että aineisto alkaa toistamaan itseään ja se ei tuo enää uutta näkökulmaa esiin. (Kananen 2016, 352-355.) Tässä työssä aineiston saturaatio saavutettiin neljännen seurakunnan työntekijän kohdalla. Alun perin haastateltavia oli kolme työntekijää, mutta saturaation vuoksi tutkimukseen otettiin vielä yksi henkilö.

Lisäksi aikaisempien rippikoulua koskevien tutkimusten valossa luotettavuutta voidaan myös arvioida. Tutkija on perehtynyt uskonnonpedagogiikan laitokselta valmistuneisiin tutkimuksiin työhistoriasta käsin. Muun muassa Hynysen (2008) tutkimustulokset ovat samansuuntaisia kuin tämän opinnäytetyön tulokset. Molemmista tutkimuksista seurakuntien työntekijät arvioivat tarvitsevänsä erityispedagogisia taitoja rippikouluopetukseen.

10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS

Opinnäytetyössä pyritään luotettavaan tietoon ja varmennetaan, että työ tehdään hyvän tieteellisen käytännön mukaan. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat eettisesti kestävät tutkimusmenetelmät. Tässä työssä on huomioitu laadullisen aineiston eettiset suositukset. (Kananen 2017, 189 ja Tuomi 2007, 143) Eettisellä ennakoarviolla turvataan tutkijan sekä tutkittavan ja tulosten mahdollisesti koituvan haitan minimointi (Tutkimuseettinen neuvottelukunta).

Yhteiskuntatieteellisenä tutkimuksena tämä opinnäytetyö kohdistui yksityisiin ihmisiin, jolloin tutkimus edellyttää asianmukaisen tutkimusluvan (Kananen 2017, 191). Tutkimuslupa haettiin ennakkoon tutkittavasta organisaatiosta. Vasta luvan saatua aloitettiin tutkimushaastattelut. Tutkimuslupa myönnettiin Vantaan seurakuntayhtymästä. Tutkimuksen eettisyys varmistettiin hyväksytyllä tutkimusluvalla.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelu menetelmällä. Tutkimuksessa haastateltiin perheitä sekä työntekijöitä. Aineistonkeruun toteuttamisesta kerrottiin etukäteen tutkimukseen osallistuville sekä esitettiin arvio haastattelun kestosta (Kananen 2017, 194). Lisäksi haastatteluun osallistuneille kerrottiin vapaaehtoisuudesta ja haastattelujen nauhoituksesta. Nauhoitetut tallenteet hävitettiin välittömästi litteroinnin valmistuttua.

Tutkittavien itsemääräämisoikeus sisältää sen, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja tutkittaville annetaan riittävä tieto tutkimusprosessista. Lisäksi tutkittavien yksityisyyden suoja tulee turvata. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta.) Tutkimukseen osallistuvien yksityisyyden suoja turvattiin eikä tutkimukseen osallistuvia voida tunnistaa. Tässä tutkimuksessa ei kerätty haastateltavien henkilötietoja. Tietosuoja varmistettiin haastattelumateriaalin huolellisella säilyttämisellä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta.) Tutkimusmateriaali säilytettiin huolellisesti tutkimuskäsitteön jokaisessa vaiheessa.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET

Voimassa olevan rippikoulusuunnitelman nimi ”Suuri ihme” viittaa raamatun psalmitekstiin 139. Sinä olet ihme ja kelpaat sellaisena kuin olet. Kirkon tavoitteena on olla inklusiivinen, kaikkien kirkko. Ennen kuin inklusio toteutuu, tarvitaan integraatiota. Koulumaailmassa on ajankohtaisesti astuttu askelia eteenpäin ja inklusiivisuuden toteutuminen on otettu tavoitteeksi. Erityisen tuen oppijoiden asema on koulutuspoliittinen asia ja tällä hetkellä se on koulumaailmassa puhuttanut paljon. Kirkon tulisi myös aktiivisesti tavoitella tätä tilaa. Kirkon tehtävä on pitää heikoimmista huolta ja kuunnella herkällä korvalla heidän toiveitaan.

Integraatorippikoulu on voimassa olevan Suuri Ihme -rippikoulusuunnitelman 2017 mukaista. Tämä ohjaa seurakuntia pohtimaan integraation mahdollisuuksia ja toteuttamista. Rippikoulu kaikille -ajatus toteutuu silloin, jos nuori saa itse vaikuttaa tapaan käydä rippikoulu.

Kasteiden määrä laskee väejäämättä ja kirkkoon kuulumisen ei ole itsensä selvyys. Lisäksi maahanmuuttajien osuus ja vieraiden uskontojen määrä kasvaa varsinkin pääkaupunkiseudulla. Myös uskonottomuus elämäkatsomuksena on lisääntynyt. Rippikouluun tulijoiden määrä näin ollen tulee laskemaan lähivuosina. Rippikoulua tulee edelleen kehittää systemaattisesti, jotta rippikoulu kiinnostaa tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan tehdä johtopäätöksiä. Perheiden sekä seurakuntien työntekijöiden tutkimustuloksista voidaan tehdä yhteneviä tulkintoja. Erityisen oppijan vanhemmat ja seurakuntien työntekijät ovat hyvin saman suuntaisia mielipiteissään. Jolloin voidaan todeta, että integraatioajatuksessa ollaan hyvin lähellä toisiansa.

Molempien tutkimukseen osallistuvien kohderyhmien mielestä leirimuotoinen rippikoulu olisi toteuttamistapana tavoiteltava erityisnuoren rippikoulun järjestämistapa. Sekä erityisnuoren vanhemmat että seurakuntien työntekijät toivat esille leirin merkityksen nuoren elämässä. Leirimuotoisella rippikoululla nähtiin positiivisia vaikutuksia nuoren elämään. Molemmat kohderyhmät toivat esille tuloksissa riittävän tuen merkityksen. Vanhemmat toivoivat tukea paitsi nuorelleen, mutta myös koko perheelle. Työntekijöiden mukaan taas rippikoulutyölle tulisi varata riittävät resurssit, jotta integraation toteuttamiseen olisi mahdollisuudet seurakunnissa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi mahdollisen avustajatarpeen huomioimista.

Lisäksi vanhempien ja työntekijöiden tuloksista näkyi yhteisön rakentumisen tärkeys ja sen tuoma sosiaalisten suhteiden luominen ja niiden ylläpitäminen. Tämä nähtiin molempien kohderyhmien vastauksissa merkityksellisenä. Yhteisön muodostuminen on yksi keskeinen asia myös myöhemmin seurakunnan toimintaan linkittymisen kannalta. Jos nuori voi käydä

rippikoulun omassa seurakunnassa, hän integroituu jo silloin oman koti-seurakunnan nuorten yhteisöön. Erityisnuorelle kokemus kuulumisesta yhteisöön on tämän tutkimuksen valossa merkittävää. Nuoren saama positiivinen kokemus rippikoulu yhteisöstä kantaa usein rippikoulun jälkeen. Nuorella on matalampi kynnyksen kiinnittyä seurakunnan nuorten toimintaan rippikoulun jälkeen. Nuori voi löytää itselleen paikan toimia seurakunnan sisällä vapaaehtoistehtävissä, esimerkiksi isosena tai muussa vapaaehtoistehtävässä. Seurakunnan toiminnassa mukana olo voi ehkäistä nuoren syrjäytymistä.

Puolestaan seurakuntien työntekijöiden haastattelutuloksista voidaan tehdä johtopäätelmä, että seurakunnissa tulisi rohkeammin integroida esimerkiksi lievästi kehitysvammaisia normaaleihin ryhmiin. Seurakunnan ja koulun tekemällä yhteistyöllä on merkittävä tehtävä seurakunnissa. Katkeamattoman koulu yhteistyön avulla seurakunnan on mahdollisuus tavoittaa integraatiorippikouluun osallistuvat erityiset oppijat. Seurakunnan työntekijä on tutustunut nuoreen jo mahdollisesti tämän alakoulu aikana, jolloin tuttuus ja jatkumo on merkittävässä osassa myöhemminkin nuoren elämässä.

Tämän opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että konfirmaatio ja rippijuhlat on merkittävä asia erityisnuorelle ja hänen perheelleen. Nuori saa olla keskiössä ja häntä varten järjestetään juhlat. Usein konfirmaatiojuhla on nuoren ainoa juhla, koska erityisnuori ei välttämättä juhli esimerkiksi ammattiin valmistumisesta. Samankaltaiseen tulokseen päätyi Kokkonen (2002) uskonnonpedagogiikan pro-gradu työssään. Kokkonen tutkimuksen mukaan rippikoulu on kehitysvammaiselle nuorelle tärkeä tapahtuma. Nuoret olivat tulosten mukaan odottaneet rippikoulua ja konfirmaatiota kauan. Konfirmaatio oli tärkeä oman juhlan saamisen vuoksi.

Opinnäytetyöproessin aikana havaittiin, että seurakunnat voisivat hyötyä myös kolmiportaisen tuen mallin käytössä rippikoulu integraatiota pohiessa, kun mietitään rippikouluun tarvittavaa yksilöllisen tuen tarvetta. Jos nuorelle on laadittu koulun perusopetuksessa pedagoginen arvio ja tuen tarve määritelty, se voisi osaltaan auttaa seurakuntia hahmottamaan rippikoululaisen tilannetta. Kolmiportainen malli tulisi huomioida kunkin rippikoululaisen kohdalla, henkilökohtaisen oppimissuunnitelman laadinnan yhteydessä. Mallista seurakunnat saisivat toimivan työkalun arvioidessaan integroimisen mahdollisuuksia.

Tämän opinnäytetyön jatkotutkimusaihe nousee esille osana seurakunnan työntekijöiden vastauksia. Integraatiorippikoululle tulisi kehittää arviointimenetelmä, kuinka erityisrippikouluja arvioidaan. Arvioinnin tulisi ulottua koskemaan sekä nuoria, että heidän perheitään. Arviointi työkalun tulisi olla käyttökelpoinen myös esimerkiksi kehitysvammaisen nuoren käyttöön. Arvioinnin työkalun tulisi olla sellainen, että se palvelisi seurakuntia rippikoulutyön kehittämisessä. Lisäksi jatkotutkimusaiheena on tulevaisuudessa Vantaalla toteutettavan integraatioleirin arviointi. Silloin

tutkimus tulisi ulottaa ensimmäiseksi koskemaan seurakuntien työntekijöitä. Tällöin seurakunnat saisivat arvioinnin tuloksena kehittämiskohteet. Tämän jälkeen jatkotutkimus ulotettaisiin koskemaan myös rippikoululaisen vanhempia ja nuoria.

LÄHTEET

- Alaranta-Saukko, M. 2018. Suomi maallistuu, mutta rippikoulu pitää pintansa. ”Monilla on tarve keskustella”. Suomenmaa verkkolehti. Viitattu 15.1.2019. <https://www.suomenmaa.fi/uutiset/suomi-maallistuu-mutta-rippikoulu-pitaa-pintansa--34monilla-on-tarve-keskustella34-6.3.395037.f368505f73>
- Arola, P, Kosola, M, Maukonen, J, Saloila, M, Suhonen, K, Ylä-Jussila, S. 2015. *Erytisrippikoulun opettajan opas*. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 35. Kirkko ja toiminta. Kirkkohallitus.
- Broman, V, Mattsson, B, & Öjermo, C. 2006. *Rippikoulu kaikille*. -Kärsivällisyyttä, selkeyttä, rakennetta. Lk-kirjat.
- Drucker, P. 2008. Voittoa tavoittelemattoman organisaation johtaminen: käytäntö ja periaatteet. Talentum.
- Eestilä, S. 2019. ”Rippileirillä nuori otetaan todesta”. Dialogi/ Diakonia ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.2.2019. <https://dialogi.diak.fi/2019/02/19/rippileirilla-nuori-otetaan-todesta/>
- Elämän kaikissa vaiheissa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 28.1.2019. <https://evl.fi/perhejuhlat>
- Falvey, Mary A. 2005. Believe in my child with special needs! Helping children achieve their potential in school.
- Holopainen, L & Savolainen H. 2008. Erytynen tuki -hyvinvoinnin esteiden tasoittajana (s. 97-109). Teoksessa *Pedagoginen hyvinvointi*. (Toim.) Kristiina Lappalainen, Matti Kuittinen ja Matti Meriläinen. Suomen kasvatustieteellinen seura. Painosalama Oy. Turku.
- Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Kariston kirjapaino oy. Hämeenlinna.
- Huttunen, M. 2018. *Nykimishäiriöt (Touretten oireyhtymä)*. Lääkärikirja Duodecim. Viitattu 21.9.2019. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00524
- Huttunen, M. 2018. Älyllinen kehitysvammaisuus. Lääkärikirja Duodecim. Viitattu 21.9.2019. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00556
- Hyvärinen, M. 2017. Haastattelun maailma (s. 11-45). Teoksessa *Tutkimus-haastattelun käsikirja*. Toim. Johanna Ruusuvoori, Matti Hyvärinen & Pirjo Nikander. Vastapaino Oy. Tampere.

Häyrinen, T, Iivanainen, M, & Voutilainen, A, 2002. Kaikki eivät opi samalla tavalla (sivut 12-31). Teoksessa *Ei tyhmä vaan erilainen oppija*. Helsingin seudun erilaiset oppijat ry, HERO.

Hynynen, Maria. 2008. *Valmiuksilla on väliä*. Kirkon työntekijän valmiudet opettaa rippikoulussa käytöshäiriöistä kärsiviä nuoria. Pro gradu -tutkielma teologinen tiedekunta. Joensuun yliopisto.

Ikonen, O. 2009. Samanlaisuuden tavoittelusta erilaisuuden kohtaamiseen. Teoksessa *Ainutkertainen oppija*. Erilaisuuden ymmärtäminen ja kohtaaminen. (Toim.) Ansaliina Grogerus. Ps-kustannus.

Jolkkonen, J. 2004. Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta (s. 9-33). Teoksessa *Rippikoulun käsikirja*. (Toim.) Heli Aaltonen, Lassi Pruuki ja Pekka Saaranen. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. *Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (Toim. Teemu Makkonen). Suomen yliopistopaino Oy-Juvenes Print.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. *Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (Toim. Teemu Makkonen). Suomen Yliopistopaino Oy-Juvenes Print.

Kananen, J. 2016. *Opinnäytetyön ja pro gradun ohjaajan opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (Toim. Teemu Makkonen). Suomen yliopistopaino Oy-Juvenes Print.

Kananen, J. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas. *Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 262. Punamusta Oy.

Kaski, K, Manninen, A, Mölsä, P & Pihko H. 2001. *Kehitysvammaisuus*. Wsoy. Porvoo.

Kehitysvammaisuus. Vernerinet, verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta. Viitattu 7.2.2019. <https://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus>

Kehitysvammaisuuden määritelmiä. Mitä kehitysvammaisuus on? Vernerinet, verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta. Viitattu 7.2.2019. <https://verneri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on>

Ketola, K, Hyvönen, M, Salminen, V-M, Sohlberg, J & Sorsa, L 2016. *Osallistuva luterilaisuus*. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012-2015. Tutkimus kirkosta ja suomalaisista. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125. Kirkon tutkimuskeskus.

Kehitysvammaliitto. Kehitysvammaisuus. Viitattu 14.1.2019. <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/>

Kirkko 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. 2010. Kirkkohallitus. Helsinki. Viitattu 14.1.2019 [http://sakasti.evl.fi/jul-kai-sut.nsf/801E988770CE3CC7C2257E2E0012D4C7/\\$FILE/KiTutk_Tulevaisuus-selonteko_web.pdf](http://sakasti.evl.fi/jul-kai-sut.nsf/801E988770CE3CC7C2257E2E0012D4C7/$FILE/KiTutk_Tulevaisuus-selonteko_web.pdf)

Kokkonen, M. 2002. Kehitysvammaisen rippikoululainen: tapaustutkimus neljän lievästi ja keskiasteisesti kehitysvammaisen nuoren rippikoulukokemuksista ja niiden merkityksestä nuorelle. Pro gradu. Helsingin yliopisto.

Konfirmaatio tapahtuu jumalanpalveluksessa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 20.1.2019. <https://evl.fi/perhejuhlat/rippijuhlat/konfirmaatio-tapahtuu-jumalanpalveluksessa>

Köykkä, A. 2014. *Nuorisotyön alkeet ja jatko*. Lasten keskus ja kirjapaja. Helsinki.

Ladonlahti, T & Pirttimaa, R. 1998. Erityispedagogiikan kohderyhmät tieteenalan määritelmässä, tutkintovaatimuksissa ja opinnäytetöissä s.40-52. *Teoksessa Poikkeava vai erityinen?* (Toim.) Tarja Ladonlahti, Aimo Naukkarinen ja Simo Vehmas. Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet. Wsoy. Atena-kustannus.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta. Finlex lainsäädäntö. Viitattu 18.1.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>

Lehtilä, S. 2019. Arkkipiispa Tapio Luoma kirkon historiallisen heikoista jäsenluvuista: pieni huoli on mielessä, miten tulevaisuutta rakennamme. Yle uutiset verkkojulkaisu. Viitattu 20.1.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10597219>

Luoto, S. 2006. Integroitu rippikoulu -kasvun mahdollisuus kaikille (s.76-89). Teoksessa *Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille*. Erilaiset oppijat rippikoulussa. (Toim.) Riitta Kuusi ja Jouko Porkka. Kirkkohallitus.

Kankkunen, P & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. *Tutkimus hoitotieteessä*. Wsoy pro Oy. Helsinki.

Kuusi, R ja Porkka, J (Toim) 2006. Erilaiset oppijat rippikoulussa. *Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille*. Kirkkohallitus.

Leivonen, S, Sourander, A, Voutilainen, A & Leppämäki, S. 2015. Touretten oireyhtymä -monimuotoinen sairaus, yksilöllinen hoidon tarve. Viitattu 12.2.2019. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2015/11/duo12283>

Juusela, P. 2017. Rippikoulun kävijämäärä kasvoi -ero muihin pohjoismaihin huikea. Kirkko ja kaupunki artikkeli. Viitattu 9.1.2019. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/rippikoulun-kavijamaara-kasvoi-ero-muihin-pohjoismaihin-on-huikea>

Kalliokoski, I. Dino. Kirkon kasvatuksen lehti. Työ tekijäänsä kiittää. Viitattu 15.9.2019. <https://dinolehti.fi/2017/09/tyo-tekijaansa-kiittaa/>

Kirkkojärjestys. Finlex ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 12.12.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>

Kirkkolaki. Finlex ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 12.12.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirkkolaki>

Kirkko kaikille -vammaispoliittinen ohjelma. Viitattu 8.1.2019. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/623E8934C705F807C225799E005D66D8/\\$FILE/KIRKKO%20KAIKILLE%20hyv%20ksynty%20kirkkohallituksessa%2013082003.rtf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/623E8934C705F807C225799E005D66D8/$FILE/KIRKKO%20KAIKILLE%20hyv%20ksynty%20kirkkohallituksessa%2013082003.rtf)

Kolmiportaisen tuen malli. Lukimat. Viitattu 24.1.2019. <http://www.lukimat.fi/lukimat-oppimisen-arviointi/tietopalvelu/taustaa/kolmiportaisen-tuen-malli>

Kuikka, P. Närhi, V & Seppälä, H. 2010. Laaja-alaisten oppimisvaikeuksien tarkastelukulmia (s. 28-40). Teoksessa *Laaja-alaiset oppimisvaikeudet*. (Toim.) Pekka Kuikka. Niilo Mäki instituutti. WS Bookwell Oy. Porvoo.

Linjauksia erityistä tukea tarvitsevien rippikoulun järjestämisestä. Viitattu 12.12.2018. [sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/.../\\$FILE/erilaisten_oppijoiden_rpk_linjauksia.doc](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/.../$FILE/erilaisten_oppijoiden_rpk_linjauksia.doc).

Marttila, O. 2014. Kirkonkello verkkojulkaisu. Yli 5000 ideaa seurakuntien työn kehittämiseen. Viitattu 16.1.2019. <https://www.kirkonkello.fi/yli-5000-ideaa-seurakuntien-tyon-kehittamiseen/>

Miettinen, J. 2013. *Paikka elämän pohdinnalle*. Seurakunnan antaman tuen merkitys. Pro gradu. Helsingin yliopisto.

Mitä kehitysvammaisuus on? Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta, Vernerin net. Viitattu 11.2.2019. <https://www.verneri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on>

Mitä kirkon jäsen saa? Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 27.1.2019. <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/jaseninfo/mita-kirkon-jasen-saa>

Moberg, Sakari. 1998. Erityisopetuksen ja yleisopetuksen integraatio opettajien silmin s. 136-161. Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet. Teoksessa *Poikkeava vai erityinen*. (Toim.) Tarja Ladonlahti, Aimo Naukkarinen ja Simo Vehmas. Wsoy. Atena-kustannus. Juva.

Moberg, S & Savolainen, H. 2015. Yhteistä koulua kohti. *Teoksessa Erityispedagogiikan perusteet*. (Toim.) Sakari Moberg, Jarkko Hautamäki, Joel Kivirauma, Ulla Lahtinen, Hannu Savolainen, Simo Vehmas. Ps-kustannus. Juva.

Niemelä, K. 2002. *Hyvä rippikoulu. Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus*. Kirkon tutkimuskeskus. Gummerus. Jyväskylä

Niemelä, K. 2007. *Rippikoulusta aikuisuuteen*. Pitkäaikaistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere Kirkon tutkimuskeskus.

Niemelä, K. 2014. Fler finlandsvenskan väljer skriftskola- men många är kritiska. Åbo underrättelser. Viitattu 6.2.2019. <http://gamla.abounderrattelser.fi/news/2014/06/fler-finlandsvenskar-valjer-skriftskola-men-manga-ar-kritiska.html>

Niinistö Meeri. Yle uutiset. 2016. Kirkko: Valtaosa erityislapsista pärjää tavallisilla rippileireillä. Viitattu 11.12.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-8977629>

Nissilä, M-L. 2018. Erityispedagogiikan professorit: vain tuettu inklusio toimii. OAJ. Viitattu 24.12.2019. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2018/erityispedagogiikan-professorit-vain-tuettu-inklusio-toimii/>

Nuoret seurakuntalaisina. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkkohalitus 2012:6. (Toim.) Tähkää, Taavitsainen, Lehtinen, Kallinen, Ojala, Jutila, Syrjä-Turpeinen, Tukeva ja Lampenius. Viitattu 10.1.2019. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/\\$FILE/KH_nuoret_www.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/$FILE/KH_nuoret_www.pdf)

Oppimisvaikeudet. Erialaisten oppijoiden liitto. Viitattu 8.1.2019. <http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/>

Parikka, J. 2017. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen (s. 94-109). Teoksessa *Vaikeudesta voimaksi*. Neuropsykiatriset häiriöt ja niiden huomiointi koulussa. Finn Lectura. Helsinki.

Perusopetuslaki. Finlex. Viitattu 24.1.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Pulkkinen, J. 2018. Kirkon tiedotusarkisto. Kyselytutkimus: Nuoret ovat tyytyväisiä rippikouluun. Viitattu 12.12.2018. <https://evl.fi/uutis-huone/tiedotearkisto/-/items/item/18802/Kyselytutkimus+-Nuo-ret+ovat+tyytyvaisia+rippikouluun>

Pulkkinen, J. 2019. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkon kasvatus ja perheasiat. Kirkkohallitus. Viitattu 26.8.2019. <https://evl.fi/plus/seura-kuntaelama/kasvatus/rippikoulu/rippikoulujen-itsearviointi>

Puustjärvi, A. 2017. Neuropsykiatriset häiriöt ja niiden vaikutus yksilön toimintakykyyn. Teoksessa *Vaikeudesta voimaksi*. Neuropsykiatriset häiriöt ja niiden huomioiminen koulussa. (Toim.) Jaana Parikka, Niina Halonen-Malliarakis ja Anna Puustjärvi. Finn Lectura. Helsinki.

Pruuki, H. 2016. Rippikoulu voi olla uusi mahdollisuus. Kirkkohallitus. Diakonia-lehti 2/16. Viitattu 17.1.2019. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3D975DC2B3A46A18C225802F00409ED0/\\$FILE/Diakonia-2-2016.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3D975DC2B3A46A18C225802F00409ED0/$FILE/Diakonia-2-2016.pdf)

Pruuki, L. 2010. *Rippikoulun pikkujättiläinen*. Lk-kirjat. Helsinki

Raamattu 1992. Matteuksen evankeliumi, UT.

Rippijuhlat. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 27.1.2019. Haettu <https://evl.fi/perhejuhlat/rippijuhlat>

Rippikoulun paikallissuunnitelma 2018. Vantaankosken seurakunta.

Räsänen, P. 2018 Eri tapoja luokitella oppimisvaikeuksia. Esteetöntä opiskelua Esok-verkosto. Viitattu 14.1.2019. <http://www.esok.fi/stivisuositus/nakokulmat/eri-tapoja-luokitella-oppimisvaikeuksia#eo>

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. kvaliMOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 11.12.2018. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>>. "

Saavu. Kirkon saavutettavuusohjelma 2012. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkkohallituksen julkaisuja 2012:2.

Salonen, E. 2017. Intuitio ja tunteet johtamisen ytimessä. Alma talent. Helsinki.

Saloviita, T. 2012. Inklusio eli osallistava kasvatus. Viitattu 26.2.2019. <http://users.jyu.fi/~saloviit/tutkimus/inclusion.html#9>. VALMIUDET ENSIN, SITTEN INTEGRAATIO

Sandvik, C. 2017. Allt fler konfirmerar sig. Inrikes Vasabladet. Viitattu 6.2.2019. <https://www.vasabladet.fi/Artikel/Visa/139339>

Saraste, Anna. 2017. Yle-uutiset. Melkein kaikki vammaiset käyvät rippikoulun. Viitattu 3.3.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-5391454>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2019. Kirkon tiedotarkisto. Kysely: rippikoulu saa nuorilta kiitettävän arvosanan. Viitattu 15.9.2019. <https://evl.fi/uutishuone/tiedotarkisto/-/items/item/28313/Kysely-Rippikoulu+saa+nuorilta+kiitettavan+arvosanan>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Tiesitkö? Viitattu 15.9.2019. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/tiesitko->

Suomessa rippikouluun osallistuu suurin osa ikäluokasta- toisin kuin muissa Euroopan maissa. Seurakuntalainen.fi. 2019. Kristillisten medioiden uutissivusto. Viitattu 6.9.2019. <https://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/suomessa-rippikouluun-osallistuu-suurin-osa-ikaluokasta-toisin-kuin-muissa-euroopan-maissa/>

Suomen vammaispoliittinen ohjelma vuosiksi 2010-2015. Oikeus yhdenvertaiseen kohteluun ja tasa-arvoiseen osallistumiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2010:6 selkokieli. Viitattu 8.1.2019. https://thl.fi/documents/470564/817072/selko_vampo.pdf/198538d9-a87f-46cd-9e0d-1134f519b081

Suuri Ihme. -Rippikoulusuunnitelma 2017. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 60. Kirkko ja toiminta. Kirkkohallitus. Helsinki.

Tervo-Niemelä, K. 2018. Tervetuloa seurakuntaan? Lasten, nuorten ja perheiden kasvuympäristön muutos ja kirkon kasvatus (s. 10-19). Kirkkohallitus. (Toim) Jarmo Kokkonen. Helsinki.

Tietoa kirkosta. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 27.1.2019. <https://evl.fi/tietoa.kirkosta>

Tietoa Vantaan seurakunnista. Viitattu 4.12.2018. <http://www.vantaan-seurakunnat.fi/info-ja-asiointi/tietoa-vantaan-seurakunnista>

Tuomi, J, Sarajärvi, A, 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Tammi. Jyväskylä.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (Tenk) Viitattu 11.1.2019. <https://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-suomessa>

Vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ratifiointi. Eduskunta. Viitattu 8.1.2019. https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/sivut/vammaisten-oikeuksien-yleissopimuksen-ratifiointi.aspx

Vantaan riparit. Rippikoulun voi kokea kerran elämässä. Viitattu 10.12.2018. <http://www.vantaanseurakunnat.fi/vantaanriparit>

Vantaan riparit. Tervetuloa riparille. Vantaan seurakunnat. Viitattu 25.9.2019. <https://www.vantaanseurakunnat.fi/vantaanriparit>

Vantaan seurakuntien strategia 2020. Rohkeasti armon asialla. Viitattu 10.12.2018. <http://www.vantaanseurakunnat.fi/documents/1087002/12443048/Strategiateksti-pitka.pdf/8407e152-912a-db22-1b09-dde71155d566>

Venable, S. 1998. How to use camping experience in religious education.

Villi-lehti 1/2019. Villi -ihmisille nuorisotyössä. Kirkkohallitus, kasvatus ja perheasiat. Mitä kuuluu, rippikoulu?

Villi-lehti 4/2019. Villi -ihmisille nuorisotyössä. Kirkkohallitus, kasvatus ja perheasiat. Laatu vaatii tekijänsä.

Yhteiset rippikoulut Vantaalla. Viitattu 10.12.2018. <http://www.vantaanseurakunnat.fi/vantaanriparit/yhteiset>

Ylä-Jussila, S. 2004. *"Sä arvokas oot, sä osaat ja voit"*: kehitysvammaisille nuorille suunnattujen rippikoulujen tavoitteet, toteutus ja kehittäminen. Pro gradu. Helsingin yliopisto.

Yk:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja 2015. Suomen YK-liitto. Viitattu 8.1.2019. https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf

RIPPIKOULULAISEN HUOLTAJALTA KYSYTTÄVÄT KYSYMYKSET

Vastaajan tausta:

Nimi:

Rippikoulu

- Mitä toivot nuoren rippikoululta?
- Mitä tulisi huomioida nuoresi onnistuneen rippikoulukokemuksen saamiseksi?
- Millainen on mielestäsi toimiva rippikoulu?
- Mikä rippikoulussa olisi kaikista tärkeintä nuorellesi?
- Minkälaista tietoa toivoisitte seurakunnalta nuoresi rippikoulusta etukäteen?

Integraatio

- Mitä mieltä olette mahdollisesta integraatiosta nuorene kohdalla rippikoulussa?
- Mitä integraatio rippikoulussa merkitsisi teille?
- Mitä integraatio merkitsisi nuorellenne?
- Miten integraatio tukisi nuorene oppimista?

Nuoren tuki

- Millaisia tuen muotoja nuoresi tarvitsee rippikoulua ajatellen?
- Miten seurakunnan työntekijät voivat tukea nuortasi rippikoulun aikana?
- Miten seurakunnan työntekijät voivat tukea perhettä rippikoulun aikana?
- Millaisiin asioihin erityisesti toivoisitte tukea?
- Miten toivotte seurakunnan työntekijöiden huomioivan perheet
 - ennen rippikoulua/ intensiivijaksoa
 - rippikoulun aikana
 - rippikoulun jälkeen

Seurakunta

- Mitä seurakunta merkitsee teille perheenä?
- Miten seurakunta voisi edelleen kehittää rippikoulua?
 - Mitä seurakunnan tulisi ottaa huomioon integroimisen suunnittelussa?
 - Mitä seurakunnan tulisi huomioida integraation toteuttamisessa?
 - Mitä seurakunnan tulisi huomioida integraatiota arvioidessa?

SEURAKUNNAN TYÖNTEKIJÖILTÄ KYSYTTÄVÄT KYSYMYKSET

Vastaajan tausta:

Nimi:

Vastaajan rooli seurakunnassa:

Ammattinimike:

- Miten x-kaupungissa toteutetaan rippikouluintegraatiota?
- Millaisia kokemuksia teillä on rippikouluintegraatiosta?
- Miten teillä voisi kehittää rippikouluintegraatiota?
- Millaisia käytännön hyviä toimintatapoja teidän seurakunnallanne tai työyhteisöllä on onnistuneen rippikoulun sujumiseksi?
- Minkälaista osaamista mielestänne seurakunnan työntekijät tarvitsevat enemmän kohdatessaan erityistä tukea tarvitsevia oppijoita?
- Miten teillä on rippikouluintegraatiota arvioitu?

Tervehdys!

Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa, sosionomi (YAMK) opintoja. Opintoihini kuuluu tutkimuksellisen opinnäytetyön tekeminen.

Opinnäytetyön aiheena on integraatorippikoulu Vantaalla. Tarkoituksena olisi tutkia neljän erityisen oppijan integraation mahdollisuuksia rippikoulussa. Tätä varten minun tulisi haastatella nuoren huoltajaa.

Tarkoituksena on kartoittaa, minkälaisia asioita meidän seurakuntien työntekijöiden tulisi ottaa huomioon integraatorippikoulun suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi tarkoituksena on kartoittaa asioita, mitä onnistuneeseen rippikoulukokemukseen kuuluisi mielestänne.

Haastattelut tehdään yksilöhaastatteluina, teidän valitsemassanne sopivassa paikassa. Voin tulla tarvittaessa kotikäynnille tekemään myös haastattelua. Haastatteluun on hyvä varata aikaa puolesta tunnista, tuntiin.

Haastattelut nauhoitetaan. Haastattelut ovat luottamuksellisia ja tutkittavia ei voida tunnistaa. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja haastattelun voi keskeyttää tarvittaessa.

Teidän mukanaan oleminen mahdollistaa opinnäytetyön tekemisen.

Ystävällisin terveisin

Johanna Isaksson

p. xxxxxx

TAULUKKO 1. Sisällönanalyysi esimerkki luokittelusta

Liite 3

Alkuperäisilmaisut	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Varmaan se sellainen siinä mielessä henkilökohtainen avustaja, ei välttämättä niin että olisi yksi henkilö koko-ajan liimautuneena.	Avustaja tukee	Henkilökohtainen tuki	Monimuotoinen tuen tarve	Turvallinen oppimisympäristö
-Olisi siellä hänelle selkeästi irrotettavissa esim vessakäyntiin, kengän nauhojen solmimiseen tai sitten ne tilanteet kun ei suju ryhmätilanteessa ja tarvitaan taukoa siitä.	Arjen askareista selviytyminen			
-Lähinnä jonkinlaista pedagogista apua ulkoopeteluun. -Että modifioidaan sitä rippikoulua tai jos se ei nyt opi sitä Isä meidän rukousta ulkoolta.	Opiskelun muuttaminen	Oppimisen tuki		
- Varmaan ne kuvat tukena, mitähän kuvia käyttää koulussa. Mä en usko että sillä olisi merkitystä mikä kuva se on, kunhan siitä näkee mitä tapahtuu.	Kuvakommunikointi	Kommunikointin tuki		
-Niin se voisi helpottaa häntä ja että siellä olisi kuvilla kerrottu mihin hän osallistuu	Visualisointi			
-tavallaan on katsottu etukäteen sellainen kombo, että hänellä on tunne, et nää on ihan mukavia. -antaa sitä itsenäistymisen mahdollisuutta, mikä on ehkä sen rippileirin yksi tarkoituksin.	Turvallisuuden tunne	Hyvinvoinnin tuki		
-Että ryhmän mukana on joku, joka tarkkailee pysyyks tää tän ryhmän mukana.	Oma-aloitteisuuden tukeminen			